

«Келісім»

Директордың тәрбие жұмысы жөніндегі орынбасары
А.Х.Тасқамбаева

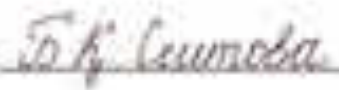
«11» 11 2023 жыл

«Бекітемін»

В.И.Пашкев атындағы №2 Ақта орта мектебінің
директоры Е.С.Құспанов

«11» 11 2023 жыл

Біртұтаc тәрбие бағдарламасы бойынша
2023-2024 оқу жылына арналған I «А» класының тәрбие жоспары

Класс жетекші:

Ақта – 2023ж.

ТҮСІНІК ХАТ

Өскелең жас ұрпақты рухани-адамгершілік қасиетке баулу, тәрбиелеу – барлық кезеңде өзекті. Біздің келешегіміз – жас ұрпақ, ал ұрпақ тәрбиесі адамзаттың мәңгілік тақырыбы. Ел ертеңі болар бүгінгі балалар мен жасөспірімдерді тәрбиелеу, әлеуметтік тұрғыдан барынша қамтамасыз ету, толыққанды білім алуына жағдай жасау, олардың құқықтары мен заңды мүдделерін қорғау Қазақ елінің ұлттық саясатының басты бағыттарының бірі. Тәрбие мен оқыту өзара тығыз байланысты, бір бірінен бөліп алуға болмайтын біртұтас процесс. Білім беру ұйымдарындағы тәрбие пән мазмұны, сынып сағаттарының және мектептен, сыныптан тыс қосымша білім беру мазмұны арқылы жүзеге асады. Қазақстан Республикасының Президенті Қасым-Жомарт Кемелұлы қасиетті Түркістан қаласы, Түркі елінің шаңырағында өткізілген «Әділетті Қазақстан - Адал азамат» атты II Ұлттық құрылтайда сөйлеген сөзінде: «Адал азаматқа тән қасиеттер әрбір жастың бойынан табылуы керек, ұрпақтың бойында жаман әдет болса, бұл үлкендердің кінәсі»- дей келе, Әділетті Қазақстанды құру үшін: бүкіл қоғам болып жұмылу керектігін: - ең бастысы, әр азаматтың сана-сезімі жаңғыруы қажеттігін; - халқымыздың дүниетанымы және өмірлік ұстанымдары өзгеруге тиіс екендігін; - әйтпесе, басқа реформаның бәрі бекер болатындығын нақты атап өтті. «Біртұтас тәрбие бағдарламасы» – ұлттық, адами құндылықтарға негізделген. Бұл құжатта білім беру ұйымдарындағы тәрбие жұмысын толыққанды жүзеге асыру үшін білім алушылардың бойында қалыптастырылуы тиіс құндылықтар мен тәрбиенің мақсаты, міндеттері айқындалады. Жалпыадамзаттық және ұлттық құндылықтарды бойына сіңірген, әлемдік озық білімді игерген саналы азаматты тәрбиелеу мақсаты көзделеді.

«Біртұтас тәрбие бағдарламасының» мақсаты:

Жалпыадамзаттық және ұлттық құндылықтарды бойына сіңірген еңбекқор, адал, саналы, жасампаз азаматты тәрбиелеу.

Міндеттері:

1. Ата-ананың өсиетін тыңдауға, отбасы татулығы мен берекесін қадірлеуге, перзенттік парызын өтеуге тәрбиелеу.
2. Ұлттық мұраны қастерлеуге, қазақ тілін, мемлекеттік рәміздерді құрметтеуге, татулық, келісім, ынтымақ және ел бірлігін сақтауға, отаншылдық пен мемлекетшілдікке тәрбиелеу.
3. Жақсылыққа, игілікке бой түзеуге, абыройлыболуға, ар-ұждан, намыс, жауапкершілік, мейірімділік, қамқорлық пен Ұсыным әділдік қасиеттерін жоғары ұстауға баулу және құқықтық мәдениетін қалыптастыру.
4. Денсаулықты қадірлеуге, салауатты өмір салтын ұстануға, ойдың тазалығын және эмоционалды тұрақтылыққа баулу.
5. Табиғатқа, табиғи мұраға ұқыптылықпен қарауға және табиғи ресурстарды үнемді әрі тиімді қолдануға тәрбиелеу және еңбекқорлыққа баулу.

Күтілетін нәтиже:

1. Ата-анасын сыйлайды, перзенттік парызын түсінеді, «қарашаңырақ», «жеті ата», «тектілік» ұғымдарының маңызын бағалайды, отбасы татулығы мен берекесін қадірлейді.
2. Отаншыл, мемлекетшіл, намысшыл, халқына адал қызмет етуді, мемлекет тәуелсіздігін және елі мен жерінің тұтастығын қорғауды борышым деп санайды және ұлттық мәдениетті құрметтейді, салт-дәстүрлерді біледі, оны сақтайды.
3. Әр ісіне, қадамына жауапкершілікпен қарайды, әдепті және мейірімді, сөзінеберік, ісіне адал, кішіге ізет, үлкенге құрмет көрсетеді, ар-ұятты жоғары бағалайды.
4. Жан мен тән тазалығын сақтайды, дұрыс тамақтану мәдениетін түсінеді, эмоционалды жай-күйін басқарады.
5. Тұратын үйін, ауласын, қаласын таза ұстайды, қоғамдық орынға және қоршаған ортаға ұқыптылықпен қарайды, табиғатқа жанашыр және туған жердің қайталанбас ерекшелігін және оныңбірегей болмысын таниды және адал еңбекті жоғары бағалайды.

Ұлттық құндылықтар: ҰЛТТЫҚ МҮДДЕ, АР-ҰЯТ, ТАЛАП.

Ұлттық мүдде құндылығы:

- Қазақстан мемлекеттілігін нығайтуға атсалысу;
- Қазақстанның оңтайлы имиджін қалыптастыруға белсенді үлес қосу;
- Ұлттық мұраға ұқыпты қарау;
- Қазақ тілінің қолдану аясын кеңейту;

- Қазақстан мүддесіне қызмет етуге ұмтылу;
- Қоғам игілігі үшін қызмет ету;
- Қазақстанның қауіпсіздігін қамтамасыз етуге дайын болу;
- Ұлттық мәдениетті дәріптеу;

Күтілетін нәтижесі:

- Отаншыл, мемлекетшіл және намысшыл
- Мемлекеттік рәміздерді қадірлейді
- Елінің тарихын құрметтейді

- Ұлттық мирасты, мәдениетті дәріптейді Ұсыным
- Құқықтық және экологиялықмәдениеті жоғары

Ар-ұят құндылығы:

- Академиялық адалдыққағидатын қолдау;
- Адал еңбекті құрметтеу;
- Сөзіне берік, ісіне адал болу;
- Халқына адал қызмет ету
- Әдеп нормаларын ұстану;

Күтілетін нәтижесі:

- Ар-ұят, адалдықты жоғары бағалайды;
- Сөзіне берік, ісіне жауапкершілік танытады;
- Ата-анасына сүйіспеншілікпен қарайды;

Талап құндылығы:

- Сыни және креативті ойлау;
- Жеке және командамен жұмыс істей білу;
- Білуге, жаңаны тануға құштар болу;
- Физикалық белсенді болу;

Күтілетін нәтижесі:

- Жан мен тән тазалығын сақтайды;
- Дұрыс тамақтану мәдениетін түсінеді;
- Қоршаған орта тазалығын сақтайды;

Бағдарлама аясында жүзеге асырылатын жобалар:

1. «Оқуға құштар мектеп»
2. «Балалар және театр»
3. «Еңбегі адал жас өрен» (Еріктілермен жұмыс)
4. «Ұшқыр-ой алаңы»
5. «Жеткіншектің жеті жарғысы»
6. «Ұлттық мектеп лигасы»
7. «Ғаламтор қауіпсіздігі»
8. «Төрт тоқсан-төрт өнер»

- Шешім қабылдай білу және жауапкершілікті сезіну;
- Достарына, сыныптастарына, отбасы мүшелеріне қамқор болу, мейірімділік таныту;
- Өзін отбасының, сыныптың, мектептің, қоғамның, Отанның бір мүшесі екенін сезіну

- Достарын, сыныптастарын сыйлайды;
- Кішіге ізет, үлкенге құрмет көрсетеді

- Салауатты өмір салтын ұстану;
- Технологиялық және цифрлық дағдыларды ілгерілету;
- Дұрыс қарым-қатынас орната білу;
- Уақыт пен қаржыны тиімді жоспарлау.

Ұсыным - Ақпараттық, медиа және қаржылық сауаттылық;
- Ізденімпаз, жасампаз тұлға.

9. «9 ай- 9 іс-шара»
10. «Ата-аналар мектебі»

- ❖ Бірінші қыркүйек – Білім күні, сынып сағаттары
- ❖ 5 қыркүйек – А.Байтұрсынұлының туған күніне арналған «Тіл тазалығы» тақырыбындағы шаралар
- ❖ Шығыс мұсылмандарының рухани тәлімгері және діни жетекшісі , ақын, ойшыл, ғұлама Қожа Ахмет Яссауидің туғанына 930 жыл
- ❖ Қазақ әдебиетінің XX ғасырдағы жарық жұлдыздарының бірі, жазушы, драматург жазушы Оралхан Бөкейдің туғанына 80 жыл

№	Іс-шараның атауы	Орындалу мерзімі	Аяқталу нысаны
1	1 қыркүйек – Білім күні «Мектеп-мейірім мекені»	01.09.	«Білімге ұмтылу, еңбек сүйгіштік және Отаншылдық», «Менің сүйікті мектебім», «Менің алғашқы ұстазым» республикалық онлайн акциясы Bilim_quni хэштегі
2	Отбасы мерейі	08.09.	Класстан тыс іс-шараның жоспары, ат-аналар жиналысының хаттамасы
3	«Отбасылық дәстүрлер» <u>ЖЖЕ "Көше күтпеген оқиғаларға толы"</u>	11.09.	Класс сағатының жоспары
4	«Жолы болсын әркімнің, орында жол тәртібін!»	18.09.	Класс сағатының жоспары
5	«Менің тілім – менің досым»	25.09.	Класс сағатының жоспары

- ❖ 1 қазан – Қарттар күні
- ❖ 5 қазан – Мұғалімдер күні
- ❖ 25 қазан – Республика күні
- ❖ Қазақ жазушысы, қоғам қайраткері , Қазақстанның еңбек сіңірген мұғалімі Спандияр Көбеевтің туғанына 145 жыл
- ❖ Алаш жұртының әйгілі перзенті ,көрнекті ақындарының бірі , фольклоршы, ғұлама ғалым Мәшһүр Жүсіп Көпеевтің туғанына 165ж.
- ❖ Ақын, жазушысы, философ , тарихшы, композитор Шәкәрім Құдайбердіұлының туғанына 165 жыл
- ❖ Қазақтың көрнекті жазушысы, драматург, публицист , қазақ әдебиетінің қалыптастырушыларының бірі Жүсіпбек Аймауытовтың туғанына 135 жыл
- ❖ Алаш қозғалысының қайраткері, ақын , қазақ әдебиетінің жарық жұлдызы Мағжан Жұмабаевтың туғанына 130 жыл
- ❖ Қазақ халқының XX ғасыр басындағы аса көрнекті ақын-жазушысы, ақыл-ойшысы, демократ-ақыны Сұлтанмахмұт Торайғыровтың туғанына 130 жыл
- ❖ Ақын, жазушысы, көрнекті мемлекет және қоғам қайраткері Сәкен Сейфуллиннің туғанына 130 жыл

№	Іс-шараның атауы	Өткізу мерзімі	Аяқталу нысаны
1	«Сергіту сәті» Дені саудың-жаны сау	02.10.	Класс сағатының жоспары
2	«Ұстазым,ұлағатым -үлгі өнегем!» <u>ЖЖЕ "Жаяу жүргінші өтпелері"</u>	09.10.	«Менің сүйікті мектебім», «Менің алғашқы ұстазым»
3	«Ғаламтордың зияны пен пайдасы»	16.10.	Класс сағатының жоспары
4	«Адал өмір сүру абзал қасиет»	23.10.	Класс сағатының жоспары

- ❖ 15 қараша – Валюта күні
- ❖ Күзгі демалыс

№	Іс-шараның атауы	Өткізу мерзімі	Аяқталу нысаны
1	«Әнұран орындау» («Жеткіншектің жеті жарғысы»)жобасы	06.11.	Класс сағатының жоспары
2	Қазақстанның мемлекеттік рәміздері	13.11.	Класс сағатының жоспары
3	«Табиғатты аялайық»	20.11.	Класс сағатының жоспары
4	«Қазақ есебі» Ата-аналар жиналысы	27.11	Класс сағатының жоспары Іс- шара, ат-аналар жиналысының хаттамасы

- ❖ 16-17 желтоқсан – Тәуелсіздіктің 32 жылдығы

№	Іс-шараның атауы	Өткізу мерзімі	Аяқталу нысаны
1	«Озық ойлы оқушы»	04.12.	Класс сағатының жоспары
2	«Тәуелсіздік - ел тұғыры» <u>ЖЖЕ "Реттелетін жол қиылыстары.Бағдаршам"</u>	11.12.	Класс сағатының жоспары
3	«Асық ойыны»	25.12	Класс сағатының жоспары
4	«Жаңа жыл – бірлік пен татулық жылы болсын!» Ата-аналармен жұмыс	28.12.	Мектеп акт залы Жалпы ата-аналар жиналысы

Қысқы демалыс

№	Іс-шараның атауы	Өткізу мерзімі	Аяқталу нысаны
1	«Еңбек түбі- береке»	08.01.	Класс сағатының жоспары
2	«Қазақтың ою -өрнектері»	15.01.	Класс сағатының жоспары
3	«Пайдалы ас-әр адамның арқауы»	22.01.	Класс сағатының жоспары
4	Компьютер дос не жау?	29.01.	Класс сағатының жоспары

№	Іс-шараның атауы	Өткізу мерзімі	Аяқталу нысаны
1	«Оқуға құштар мектеп»	12.02.	Класс сағатының жоспары
2	«Домбырашылар»	19.02.	Класс сағатының жоспары
3	«Алғысым шексіз...»	26.02.	Класс сағатының жоспары

- ❖ 1 наурыз- Алғыс айту күні
- ❖ 8 наурыз- Халықаралық әйелдер күні
- ❖ 21,22,23 наурыз-Наурыз мейрамы
- ❖ 27 наурыз- Дүниежүзілік театр күні

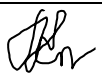
№	Іс-шараның атауы	Өткізу мерзімі	Аяқталу нысаны
1	«Ана- тіршілік бастауы» <u>ЖЖЕ "Автобус немесе троллейбуспен сапарға шығу"</u>	04.03.	Класс сағатының жоспары
2	«Ұлттық ойындар – тәрбие құралы»	11.03.	Класс сағатының жоспары
3	«Наурыз тойы-мерекем, Салт-дәстүрім -берекем» Ата-аналар жиналысы	18.03.	Класс сағатының жоспары Мектеп акт.залы Іс- шара, ат-аналар жиналысының хаттамасы

- ❖ 12 сәуір – Ғылым күні
- ❖ 1 мамыр – Қазақстан халықтарының бірлігі күні

№	Іс-шараның атауы	Өткізу мерзімі	Аяқталу нысаны
1	«Менің үйімдегі бөлме гүлдері» («Ата-аналар мектебі») жобасы	01.04.	Класс сағатының жоспары
2	«Мен ғарышкер боламын!» («Еңбегі адал жас өрен») жобасы <u>ЖЖЕ « Қай жерде ойнауға болады және қай жерде ойнауға болмайды.»</u>	08.04	Класс сағатының жоспары
3	«Жасыл мекен» («Еңбегі адал жас өрен») жобасы	15.04	Класс сағатының жоспары
4	«Тоғызқұмалақ, шахмат ойнау» («Ұшқыр- ой алаңы») жобасы	22.04	Класс сағатының жоспары
5	«Халықтар достығы – ел бірлігі»(толеранттылық күні)	29	Класс сағатының жоспары

- ❖ 7 мамыр- Отан қорғаушылар күні
- ❖ 9 мамыр- Жеңіс күні
- ❖ 31 мамыр- Саяси қуғын –сүргін және ашаршылық құрбандарын еске алу күні

№	Іс-шараның атауы	Өткізу мерзімі	Аяқталу нысаны
1	«9 мамыр – Жеңіс күні» <u>ЖЖЕ « Қорытынды сабақ»</u>	06.05.	Класс сағатының жоспары
2	«Отбасы құндылығы-отбасы жылуы»	13.05.	Класс сағатының жоспары
3	«Көңілді жадыратар, жазғы демалыс»	20.05.	Класс сағатының жоспары
4	Ата-аналар жиналысы		Іс- шара, ат-аналар жиналысының хаттамасы

Педагогтің Т.А.Ә. (болған жағдайда)	Б.Қ.Сеитова	
Күні: 01.09.2023	1 «А» сыныбы	
Сынып:	Қатысушылар саны:	Қатыспағандар саны:
Тәрбие тақырыбы	«Мектебім мейірім мекенім»	
Құндылық	Ұлттық мүдде	
Мақсаттары	. балалардың «мейірімділік», «қайырымдылық» құндылықтар туралы түсініктерін кеңейту; оқушылардың психологиялық ой-өрісін, ойлау қабілеттерін дамыту, өз ойларын еркін жеткізе білуге үйрету; оқушыларды мейірімділікке, қайырымдылыққа, кішіпейілдікке тәрбиелеу.	

Сабақтың барысы:

Сабақтың кезеңі/ уақыт	Педагогтың әрекеті	Оқушының әрекеті	Ресурстар
	-Саламатсыздар ма құрметті оқушылар !Бүгінгі біздің тәрбие сағатының тақырыбы «Мектебім мейірімділік мекені». Адамның жақсы қасиеттерінің бірі мейірімділік туралы әңгімелесеміз. Адамдардың бір-біріне деген мейір шапағаты -әдептілік белгісі , сол туралы білеміз. «Мейірімді адам» бойындағы қасиеттерді атар өтсек: жақсы адам, ақкөңіл, жаны таза, шыдамды, рақымшыл, жылы жүректі. Енді осындай адам деп кімді айтар едіңдер? — Әрине мейірімді жандардың қатарында ең бірінші біздің аналарымыз тұрады екен. — Адамзат ненің,кімнің мейіріміне бөленген? — Күн, табиғат, ана, ұстаз, дәрігер және тағы басқалардың мейіріміне бөленеді. Ендеше мына сұрақтарға жауап беріп көрейікші: «Мейірімді адам» дегенді қалай түсінесіңдер? Қандай адамды мейірімді адам деп айтасыңдар? Балалардың жауаптары тыңдалады. «Мейірімділік шуағы» сөзін топтастыру(Тақтаға оқушылар осы сөздің мағынасын ашатын сөздерді қойып шығады) жақсы адам ақкөңіл жаны таза бірлік	«Мейірімділік» өлеңін оқу: Мейірімділік – ғажайып өмір есігі, Мейірімді болсаң – сазды әуенмен тербетілер бесігің. Ашық болсын мұқтаждарға көңілің мен есігің, Мейірімсіз болсаң, алладан болмас кешірім. Қол ұшын бер жетімдерге жылаған, Қайтарма қолын, ананың көмек сұраған. Оу, адамзат, сіңірген бойға мейірімді, Өтініп соны, сіздерден әркез сұранам. Мейірімді ізде, таза, аңғал жүректен, Селт еткізіп, сезімді бойда дір еткен. Мейірім ана бойында сіңірген бойға, мойында, Өмірге мына жылылықпен гүл еккен. Сезім	

Бекітілді:

08.09. 1 А сыныбы

Б.Қ.Сеитова

Тақырыбы: «Менің отбасым»

Мақсаты: Отбасындағы сыйластыққа, адамгершілікке, инабаттылыққа тәрбиелеу. Үлкенді үлгі, кішіні мақтан етуге, отбасының бірлігін сақтап, ата - ана алдындағы парызын өтеуге, еліміздің жақсы азаматы болып өсуге, жанұяның мақтаны болуға тәрбиелеу.

Жүру барысы: I. Психологиялық дайындық

Қайырлы күн!

Армысыз, мейірімді Жер - Ана

Бәріміз дос болайық!

Бәріміз тату болайық!

- Біз бүгін бір ғажайып бір әлемге саяхатқа шыққалы отырмыз. Ол қандай әлем болуы мүмкін? Ол бір кішкентай ғана шағын мемлекет. Ал олай болса, мемлекеттің аты «Отбасы» деп аталады.

- Ол мемлекет қандай болуы мүмкін?

Жауаптары: Бақытты, тату, өнерлі, үлгілі...

Мұғалім: Сенің отбасындағы орның қандай?

Мұғалім: - Енді мына әңгімеге құлақ салайық:

«Саябақта баласы мен әкесі серуендеп жүреді. Әкесі баласынан:

- Балам, мынау ненің даусы? - деп сұрайды.

- Ол құстың даусы, - деп жауап береді.

Сәлден кейін әкесі тағы сұрайды. Бала әуелгі жауабын қайталапты. Әкесі сұрағын тағы да қайталағанда, баласы:

- Ол - құс, құс! Өзім шаршап келе жатырғанда, неге сұрай бересің - деп баласы ренжіпті. Сонда әкесі:

- Балам, кішкене кезінде ауыр тірліктен шаршап келгенде сенің "Анау не? Мынау не?", - деп күніне жүз рет сұрайтын сұрағыңа беті қайтпасын деп үнемі жауап беретінмін

Мұғалім: 1. Әке баласына неге ренжіді?

2. Сен әкеңе не деп жауап берер едің?

3. Әкемді ренжітіп алған жоқпын ба деген ой мазалайды ма?

Сонда отбасының ұйытқысы, берекесі, мейір - шапағат көзі - әке. «Әке - асқар тау» дейді халқымыз.

Әке туралы мақал - мәтелдер айту.

Енді зейінімізді бері аударып, мына бір әңгімеге назар аударайық:

Бірде көп балалы ана ұлдарына былай депті:

«- Балапандарым, мен сендерге бір жұмбақ жасырайын, сендер соны шешіңдер. Сендердің бәріңді тоғыз ай бойы абақтыға жауып қойса, одан соң аузыңа өкпе тықса, арқанды ағашқа таңып қойса, сол адамға не істер едің?»

Болжау: Өз ойларын айтады. Талқылау жұмысы жүргізіледі.

Тұңғыш баласы: Оның басын балтамен шабар едім.

Екінші баласы: Оны мен мылтықпен атар едім.

Үшінші баласы: Оның мұрнын бұзар едім.

Ал кенже баласы: Жоқ, ана, мына үшеуінің жасайтындары ақымақтың ісі. Ал мен болсам, ол адамды аялап өлгенше алақаныма салып бағар едім. Ол мені жаратушы, жарық дүниеге әкелуші адам. Сіз бізді тоғыз ай көтердіңіз, жарық дүние сыйладыңыз. Таза жатсын деп ағаш бесікке бөледіңіз. Бұл жұмбақтың шешуі - ана.

Ана туралы мақал - мәтел айту.

Мұғалім: «Ана - сая бағың,

Әке - асқар тауың»,- дейді халқымыз. Сондықтан да жанұяның екі тірегі - әлпештеген әе мен аялаған ана. Сондықтан да оларды құрметтеуіміз керек.

Қорытынды.

Жанұяның қуанышы - бала. Ал жанұяның бәйтерегі - ата, әже, әке, ана. Бала - одан тәлім - тәрбие, өнеге алушы ұрпақ.

«Жүректен жүрекке» шеңбері.

Шеңберге тұрып, өз отбасыларының жақсы қасиеттері жайлы айтып, шеңбер ішімен жүрейік.

Осындай айтылған жақсы тілектер сендердің отбасыларыңа дарысын. Отбасыларының шамшырағы болып жана беріңдер.

Тәрбие сағаты.

1 «А» сыныбы 11.09.

Сынып жетекшісі: Б.Қ.Сеитова

Тақырыбы: «Отбасылық дәстүрлер»

Мақсаты: Оқушылардың отбасы туралы түсініктерін кеңейту. Өз жанұясы туралы әңгімелеуге үйрету. Оқушыларды ұйымшылдыққа, жауапкершілікке, өз ойын жеткізе білуге тәрбиелеу.

Түрі: Ой бөлісу.

Әдісі: «Жүректен — жүрекке» шеңбері, ой қозғау, «Ашық микрофон», топтық жұмыс, «Конверттегі сұрақтар», пікір алмасу.

Көрнекілігі: презентация, бейнебаян: «Отбасы құндылығы»

Мұғалім: -Балалар, біз бүгін керемет бір ғажайып әлем туралы әңгімелесеміз. Қалай ойлайсыздар, ол әлем қандай әлем болуы мүмкін? Қане ойлап көріңдерші. Ол бір өзі кішкентай ғана шағын мемлекет.

Жауап: «Менің жанұям», «Отбасы».

-Ол мемлекет қандай болуы мүмкін?

Жауап: Бақытты, тату, өнерлі, үлгілі.

«Жүректен — жүрекке» шеңбері. Ал, ендеше оқушылар ортаға шығып, шеңберге тұрып өз жанұяларыңның жақсы бір қасиеті жайлы айтып өтіңіздер. Отбасы — адам баласының түп қазығы, алтын ұясы. Адам баласы шыр етіп дүние есігін ашқаннан бастап сол ортаның ыстық-суығына бейімделіп, ықпалына көніп, осында ер жетеді. Отбасының екі тірегі — әлпештеген әке мен аялаған ана. Ата-анаға үлкенге қызмет етіп, әкеңнің еңбегін, анаңның ақ сүтін өтеу — біздің борышымыз. Ата — ана — отбасының негізгі діңгегі, бастапқы дәнекері. Бала әкеден ақыл, анадан мейірім алады. Әке туралы айтсақ, әке отбасының асыраушысы, қамқоршысы. Ана — отбасының ұйтқысы, жылуы, шуағы.

Келесі кезеңіміз **«Ашық микрофон»** деп аталады. Бұл кезеңде оқушылар сіздерге отбасы туралы, отбасылық дәстүрлер туралы бірнеше сұрақтар қойылады. Ойларыңызды ашық, еркін айтуларыңыз сұралады.

Сұрақтар:

1. Отбасы дегенді қалай түсінесіңдер?
2. Отбасының басшысы кім?
3. Отбасы қандай болуы керек?
4. Барлық отбасы бірдей болады деп ойлайсыңдар ма?
5. Сен қандай отбасын армандайсың?
5. Өз отбасыңа көңілің тола ма?
7. Отбасын неліктен жақсы көресіңдер

Отбасым — менің жүрегім

Отбасым — менің тірегім

Отбасым – менің Отаным

Тек сен деп соғар жүрегім – дегендей, отбасы болашақ ұрпақ бойына адамзаттық құндылықтарды және ұлттық рухани байлықтарын сіңіретін тәрбие ошағы.

Отбасы – адам үшін ең жақын әлеуметтік орта. Отбасы белгілі дәстүрлердің, жағымды өнегелердің мұралар мен салт-дәстүрлердің сақтаушысы.

Бейнебаян «Отбасы құндылығы»

1. Бейнебаяннан не байқадыңыз?

2.Қандай тұжырымға келдіңіздер?

3. Бір сөйлеммен түйіндеңіз?

Отбасында көрген жақсы-жаман қылықтардың бәрі бала өміріне әсеретеді. Қазақ салтында отбасы тәлімі – ерекше дәстүр. Отан отбасынан басталады, – деген нақыл сөз бекер емес. Адам өзінің ұрпағынан елді сүйсіндірер ұлы істерді тыңдырса деген мақсатты нысана етеді, үміт артады. Сол нитепен жақсылыққа баулиды. Отбасы қоғамның негізгі бөлігі, ұрпақтар тарихи сабақтастығының, мәдениеттің, рухани құндылықтардың қазынасы болып саналады. Өнегелі отбасы арақсында мемлекет те өркендейді, халықтың әл-ауқаты жақсарады.

Кері байланыс: «Тілек ағашы». Ал енді оқушылар алдарыңыздағы түрлі- түсті үй түріндегі стикерлерге отбасыларыңызға тілектеріңді жазып, тілек ағашына жапсыруларыңыз сұралады

Бекітілді:

18.09.

Тәрбие сағаты тақырыбы: «Жолы болсын әркімнің, орында жол тәртібін!»

Мақсаты:

- Оқушыларды жолда жүру ережесімен таныстыру; ережелерді есте сақтауға үйрету;
- Жол қауіпсіздігін, өз өмірлерін сақтай білуге тәрбиелеу;

Көрнекілік: бағдаршам, сызылған жол, жол белгілері.

Өтілу барысы:

Мұғалімнің кіріспе сөзі:

— Құрметті оқушылар! Бүгін біз жолда жүру ережелерін білеміз бе, оларды қалай меңгергенбіз,— өз өміріміздің қауіпсіздігін сақтай аламыз ба, сол жөнінде ой бөлісейік.

Арманға, алда күткен асығамыз,
Біз қалай толқын атпай басыламыз,
Жол жүру ережесін жақсы біліп,
Сақтыққа тұра алатын жас ұланбыз.
Жалғайтын достастырып бар елменен,
Жолдардан тұрады ғой әлем деген.
Бүгінгі бізге келген қонақтарға,
Сабағымыз басталсын сәлемменен

Мұғалім: — Балалар! Бүгінгі біздің «Жол тәртібін сақтаймыз!» атты тәрбие сағатына мемлекеттік автоинспекция қызметінен жас автоинспектор келіпті. Біз оны ортаға шақырып, сөз кезегін берейік. (МАИ қызметкерінің формасын киген бала ортаға шығады)

- Сәлеметсіздер ме, балалар! Сендер алдымен менің жұмбағымды шешіп беріңдер:

Сөйлеуді ол білмейді,
Бірақ, тоқта, жүр дейді.

— Бағдаршам!

— Жарайсыңдар, балалар! Ендеше, бағдаршамға назар аударайық. Жолда жүру тәртібін, ережесін жақсы білеміз бе екен, байқайық! Қане, жол белгілері ортаға келейік, өздеріңді таныстырыңдар!

— Мынау қандай белгі? **Сақтандыру, ескерту белгісі.** (Айналасы қызыл жолақпен көмкерілген үшбұрыш)

Қып-қызыл үшбұрыш,
Ескерту белгісі мен болам.
Қауіптен сақ бол деп,
Сәт сапар жолдаған.

Аман-сау жүреді,
Жаяу да, көлік те,
Мен берген белгіні
Сақтаған, қолдаған!

Тыйым салу белгісі. (Қызыл жолақпен көмкерілген дөңгелек)

Қызылменен боялған шеңберлі, аумақты,
Тыйымшыл белгімін, қаталмын, салмақты.
Мен тұрған жерлерде хақың жоқ жүруге,
Қауіп бар, бағдарла, көз салып жан-жаққа.

Міндеттеу белгісі. (Көк түсті дөңгелек)

Белгімін көрсетер жылдамдық, бағытты
Міндетті бұрылыс, әйтпесе қауіпті.

Барлығын анықтап тұрамын жолыңда,
Абай бол, шартымды міндетті орында!

Нұсқау (көрсеткіш) белгісі. (Көк түсті төртбұрышты)

Баратын жеріңнің бағытын, тұратын,
Үн-түнсіз жөн айтып, жол нұсқап тұрамын
Күндіз де, түнде де от болып жанады
Көк түске боялған төртбұрыш шырағым.

(Осы кезде велосипед қонырауы естіледі, велосипедпен бала келеді, тежегішті басып, тоқтай қалады.)

Әй, жолда бәрің не қылып иіріліп тұрсыңдар? Велосипед келе жатқанын көрмейсіңдер ме? Қағып кетсем қайтесіңдер,ә?

Автоинспектор: — Велосипедің болғаны жақсы екен. Ендеше, біздің жолда жүру ережесіне арналған жиынымызға қош келдің. Ол ережелерді сенің де білуің керек. Балалармен таныс бол. Атың кім өзіңнің?

— Менің атым – Зуылбек. Велосипедпен ылғи зуылдап жүремін. Сосын балалар мені осылай атап кеткен. Ал, мына белгілер көшеде қаптап тұр, мен оларды біліп қайтем? Велосипедті мен бұларсыз-ақ зуылдатам. (Қызыл жолақпен көмкерілген дөңгелек белгідегі велосипедті көреді)

— Әй, мынау қандай белгі? Мынау менің велосипедім емес пе? Мен үшін жасалған белгі ме?

Автоинспектор: — Ия, Зуылбек, сен үшін. Бұл белгінің аты- «Велосипед жүрмейді!»

Зуылбек: (таң қалып) Жүрмейді? Тапқан екенсіңдер! Зуылбектің велосипедінің жүрмейтін жері жоқ, білдіңдер ме? Мен үшін көше де, саяжай, арық, аула, бақ, гүлзарлар да бәрі ашық. Әлгі ... сендерше айтқанда қандай, қалай еді? «Зеленый свет», «Жасыл жарық».

(Сақтандыру белгісін ұстаған балаға жақындап, жан-жағына қарайды.)

Мұны да белгі дейді-ау. Әй, көшеге пәтер үшін жылу батареясы не үшін керек?

Автоинспектор: (күліп) Зуылбек-ау, бұл да тағы саған керек белгі. Айталық, сен велосипедпен зуылдап келесің дейік. Қарсы алдыңнан осы белгі кездесті. Ендеше, алдында «Шлагбаумы бар, темір жол бар»- деген сөз. Ұқтың ба?

Зуылбек: А-а-а , (қолын сілтеп) Бұл белгінің де қажеті бола қоймас, салдырлап-гүлдірлеп поезд жеткенше зу етіп өтіп те үлгіремін. (Адам сұлбасы салынған нұсқау белгісінің жанына тоқтай қалады.) Ал, мына белгі не үшін керек?

Автоинспектор: Қара, «Адамдар өтеді».

Зуылбек: Велигім тұрғанда мұны қайтем. (Велосипедін келген жағына бұрады) Қой, мен зуылдайын. Бұл белгілерді түгендеймін деп тұрғанда жолымнан қалармын. Сау болыңдар, балалар! Сау болыңыз, ағай! (Кетеді)

Автоинспектор: Балалар! Сендер бұл белгілерді біліп жүріңдер. Ал, енді қауіпсіздік ережелерін мына тұрған балалардың есіне салып көріңдер.

1. Жолдың машина жүретін бөлігінде ойнауға болмайды.

2. Жолды жаяу жүргіншілерге арналған жолдан өт.

3. Егер жолдан өтуге үлгірмесең, орталық сызықта немесе «қауіпсіздік аялдамасында» тоқта да, бағдаршамның жасыл түсі жануын күт.

3. Жолдан өтерде солға қара, ал бөлгіш жолақтан кейін оңға қара.

4. Жолдан бағдаршамның тек жасыл түсі жанғанда ғана өт.

5. Егер жаяу жүргіншілерге арналған жол болмаса, жаяу жүргінші жолдың шетімен қозғалысқа қарсы жүруге тиісті.

6. Келе жатқан машина алдынан жолды кесе жүгірме.

Автоинспектор: Ал, балалар, бағдаршамның көздері туралы айтып беріңдерші?

Бұл сақшының үш көзді,

Үш көзден ұқ, үш сөзді.

Ашша сақшы үш көзін,

Айтты деп ұқ үш сөзін

Тоқта! Сақтан! Жол ашық!

Жүрме жолға таласып.

Қызыл көзін ашқанда

Сынық сүйем баспа алға,

Сары көзін ашқанда,

Қарап қалма аспанға.

Жасыл көзін ашқанда,

Жүре бергін жасқанба!

Автоинспектор: Ал, қазір «Жолдан дұрыс өт» ойынын ойнайық. (Балалармен бірге жолдан өтеді)

— Жарайсыңдар, балалар! Бәрің де жолдан дұрыс өттіңдер! Жолда үнемі осы жүргіншілерге арналған жол арқылы жүріп, жол ережесін есте ұстаңдар! (Орнына тұрады)

Мұғалім: Ал, балалар! Міне, сендер жолда жүру ережесін еске түсіріп, жолдан өту қауіпсіздігін сақтауды үйрендіңдер. Жолда, көшеде барлық ережелерді есте сақтаймыз ба?

Ендеше, біз сабағымызды әнмен аяқтайық.

Көшеде сақ бол!

1.Көшеде біз сақ болайық,

Қайғырмасын ата-ана.

Жолда сен бол лайықты,

Оқушылар атына.

Қ-сы: Әрқашан күн сөнбесін,

Аспаннан бұлт төнбесін.

Қасымда болсын анам,

Болайын мен де аман.

2.Жолда жүру әліппесін,

Білгенің жөн бес саусақтай.

Сонда ғана жүре аласың,

Сен өзіңді сау сақтап.

Бекітілді:

Күні: 25.09.

сыныбы: 1 «А»

Мұғалімі: Б.Қ.Сеитова

Тәрбие сағаты «Менің тілім+менің досым»

Мақсаты: Әр ұлттың тілін үйренуге тырмысу, олардың мақал - мәтелдер мен достыққа арналған тақпақтарын, ойындарын білу, есте сақтау. Ұйымшылдыққа, достыққа, тиянақты болуға ұмтылдыру.

Көрнекілігі: достардың суреттері, мақал - мәтелдер

1 жүргізуші: Жер шарында 900 жуық ұлт өмір сүреді. Қазір біздің планетамызда 5651 тіл бар, ол тілдерде миллиардтаған астам адам сөйлейді. Қазақ тілінде 10 миллион адам сөйлейді.

2 жүргізуші: Әлемде бір қатар ел көп тілді болып есептеледі. Мәселен, Үндістанда бірнеше жүз тіл мен диалект бар. Солтүстік және Оңтүстік Америкада индеецтер бірнеше жүздеген тілде сөйлейді. Ал Африкада толып жатқан рулар диалектісін айтпағанның өзінде жүздеген тілде сөйлейтін тайпалар өмір сүреді.

1 жүргізуші: Дүниежүзіндегі ең көп тараған тілдер - қытай, ағылшын, хинди, Орыс, осыған жақын урду, жапон, неміс, Индонезия, бенгал, Португалия, италиян тілдері.

2 жүргізуші: Орыс немесе ағылшын тілдерінің әрқайсысының сөздік қоры миллионға жуық. Алайда қазақ тілінің байлығы бұлардың бірінен де кем емес. Барлығымызда әр ұлттан достарымыз бар. Соларды амандасуы мен тақпақтарын, ән - билерін ұсынамыз.

Сәлеметсіздер ме!

Гутен таг!

Здоровеньки булы!

Здравствуйте!

Салем!

Хай!

1 оқушы: Менің досым Шиш Римма. Оның жасы онда. Біз кішкентай кезімізден доспыз. Оның ұлты – орыс. Римма өлең айтуды, суреттеуді жақсы көреді. Ол сыныпта белсенді оқушыларды бірі.

2 оқушы: Менің досым – Әсия. Ол қазақ. Оның жасы он бірде. Ол би билеуді, өлең айтуды жақсы көреді. Біз Әсия екеуіміз мектепке бірге барамыз. Бір – бірімізге әрдайым көмектесеміз. Әсия үйде анасына да ылғи көмектеседі.

3 оқушы: Менің досым – Саша. Ол неміс. Жасы онда. Ол маған неміс тілін үйретеді. Мектепте озат оқушыларының бірі. Екеуіміз жақсы доспыз.

4 оқушы: Менің досым – Нина. Оның ұлты - белорус. Нина үйінде өз тілінде сөйлеседі. Нинаға қазақтың ұлттық тағамдары өте ұнайды. Мен досымды құрметтеймін. Ол да мені жақсы көреді.

1 оқушы: Жақсылыққа, бақытқа

Талпынған әр уақытқа

Бала біткен дос - бауыр

Болмасын еш тосқауыл

2 оқушы: Екі құрбы дос болады

Мінез - құлқы үйлесіп

Көрсек көңілі хоштанады,

Жоқта, жайсыз күй кешіп

3 оқушы: Өкпелесіп сызданбайды

Бірін - бірі сыйлайды.

Жақсылықты қызғанбайды,

Жамандыққа қимайды.

4 оқушы: Алғыс айтып сауықта елден,

Оқуда артта қалмайды.

Төнген қатер - қауіптерден

Бірін - бірі қорғайды.

5 оқушы: Ұнатып жан кеңшілігін

Берілмей бос сезімге.

Бір - бірінің кемшілігін
Түзетеді кезінде.

6 оқушы: Ақылдасып, кеңеседі,
Өзара сыр жасырмай.
Айқындалған келешегі
Дос болыңдар осындай.

«Екі дос» ертегісін көрсету.

Мақал – мәтелдер айту

1. Жаман жолдастан жау жақсы.
2. Жолдастың жақындығы, жолда жүргенде білінеді.
3. Жүз қойын болғанша, жүз досың болсын.
4. Адал достық – өмірлік нұсқа, амал достықтың өрісі қысқа.
5. Дос болсаң, берік бол, досыңа серік бол.
6. Доссыз адам тамыры жоқ ағашпен тең.

Бекітілді:

Тәрбие сағаты

02.10.2023 жыл

Сабақтың тақырыбы: «Дені саудың жаны сау». Сергіту сәті

Мақсаты:

Білімділік - жас ұрпаққа адам денсаулығының қымбаттылығын, өмір сүру үшін қажетті бағалы байлық екендігін түсіндіру. Дамытушылық - сын тұрғысынан ойлау, шығармашылық қабілетін дамыту, сөйлеу шеберліктерін жетілдіру.

Тәрбиелік - денесін шыңдауға, шымыр да шапшаң, ұқыпты да жинақы, әдемі болуға тәрбиелеу
Әдіс-тәсілдер: сұрақ-жауап, ауызша, пікірталас,

Сәлематсіздерме, балалар! Қанеки оянамыз, оянамыз. Жақсырақ тағы оянуымыз үшін сендермен бір жаттығу жұмысын жасап шығайық

Балалар сендердің бүгінгі сабаққа келген көңіл-күйлерін қандай? Олай болса оны тереңірек білу үшін смайликтер арқылы өзіміздің көңіл-күйлеріміздің күйін айтайық (смайликтер арқылы табу)

Балалар біздің бүгінгі сынып сабағымыздың тақырыбы жасырынып тұр. Оны бізге анықтау үшін жазылған қате әріптерді теріп сөйлем құрастыруымыз керек. сонда ғана бірде тақырыбымыздың аты пайда болады.

Сабақтың барысы:

1. 1. Мағынаны табу: Сұрақ –жауап түрінде әңгімелеу

- Міне балалар, біз денсаулық туралы тегін әңгімелеп отырған жоқпыз, бүгінгі сабағымызда денсаулығымызды қалай сақтаймыз, не нәрселерден аулақ болуымыз керек, сол жөнінде ой өрбітеміз.

Біздің халқымыз «Деннің саулығы –бастың байлығы» – деп тегін айтпаған. Елбасымыз Н.Ә. Назарбаев халқымыздың денсаулығына өз жолдауында үлкен мән беріп, азаматтардың денсаулығына, қоршаған ортаның таза болуына күш салу қажеттілігін атап айтқан.

Ендеше, денсаулықты сақтау өз қолымызда. Денсаулықты сақтау –ең әуелі тазалықты сақтаудан басталады екен. Біздің дінімізде де денсаулығымызды сақтау жолдары туралы айтылады екен. Мысалы, мына бір жолдарды оқып шығайық.

1. денім сау болсын десең –тамақты ішер алдында және ішіп болғаннан кейін қолыңды жу.
Тамақтың берекесі де осында.

2. Тістеріңізді тазалап жүріңіздер, себебі ол пәктікке жатады. Пәктік иманға шақырады, ал иман жәннатта иесімен бірге болады.

3. Алла тағала пәк, ол пәктікті жақсы көреді, ол таза, тазалықты ұнатады. Үй жайыңызды, жүріп –тұратын жолдарыңды таза ұстандар.

-Енді, балалар біз де денсаулығымызды сақтау жолдарын қаншалықты білетінімізді үш топ боп сайысып, ортаға саламыз.

1. Топ оқушыларын үш топқа бөлу.

1- топ «Денсаулық»

Ұраны: «Денсаулық – зор байлық».

2- топ «Салауат»

Ұраны: «Салауатты өмір – денсаулықтың кепілі»

3-топ «Тазалық»

Ұраны. «Мәдениеттің белгісі-тазалық»

1. Ойын «Сөзтудырым»

Денсаулық – сау, ау, ақ, су, лақ, ку, ну, ас, қал, саулық, қас, т.б

2. «Түсіп қалған әріптер». Берілген сөздерге әріптерді қою.

Д.... і (дәрі)

К..н ...р...іб.... (күн тәртібі)

....ны.....у (шынығу)

с....ау.....т (салауат)

Д...не ш....ық....ру (дене шынықтыру)

ту...ку....ез (туберкулез)

тұ.....у (тұмау)

д... ау.... қ (денсаулық)

Г...и...на (гигиена)

З...ян...ы з...т.....р (зиянды заттар)

Д....р.....ер (дәрігер)

в...та..н (витамин)

Қорытынды:-Біз зиянды заттардан қорғану үшін не істеуіміз керек? Оқушылар қолшатырдың әр бөлігіне қағазға өз ойларын жазып іледі.

Тренинг «Денің сау болсын десең...»

Бір оқушы «Денің сау болсын десең...» деп ортаға шығады. Қалған оқушылар осы сөйлемді толықтырып аяқтап, шеңбер құрайды.

Бекітілді:

Тәрбие сағаты

Тақырыбы: «Ұстазым, ұлағатым -үлгі өнегем!» («Оқуға құштар мектеп» жобасы
09.10.2023 1 А сыныбы Б.Қ.Сеитова

Мақсаты: оқушыларға ұстазды құрметтеуге, сыйлауға, түсіне білуге, бағалауға үйрету, ұстаз мамандығының қыры мен сырларын түсіндіру.

Көрнекіліктер: мақал – мәтелдер жазылған плакаттар, гүлдер, шарлар.

Мұғалім: Ұстаз болу – жүректің батырлығы,

Ұстаз болу – сезімнің ақындығы.

Ұстаз болу – мінездің күн шуағы,

Азбайтұғын адамның алтындығы, - деп ақын Ғ. Қайырбековтың жырлағандай, сөзі маржан, ойы дана ұстаздардың бар болғанын мақтаныш етеміз. Әрине ұстаз жүгі – ауыр жүк. Ұстаздардың әсерлі үмен, асықпай мәнерлеп сөйлеген сөзінен әрбір оқушыға деген қамқорлықтың, жауапкершіліктің және дана ойдың ыстық лебі есіп тұрғандай. Иә, адамның жан дүниесін түсініп, ренжітпей қателігін сездіре білу – бұл нағыз шеберлік емес пе?!

Ұрпақ тәрбиесі – ұстазға байланысты. «Ұяда не көрсең, ұшқанда соны ілерсің» , өнегелі ұстаздан жақсы шәкірт шығатыны сөзсіз.

М. Ғабдуллин: «Мұғалім өзінің білімділігімен, жүріс – тұрысымен, жайдары мінезімен, тіпті сырт пішіні, киген киімімен де оқушысына жақсы мағынада қатты әсер етеді» - деген. «Ұстаз болу өзгенің бақытын аялау, өз уақытын аямау» - ұстаздық қызметтің бұдан артық анықтамасы болмас!

Бір баланың өмірге танымын, оқуға құштарлығын оятып, дұрыс бағыт сілтеген ұстаздың еңбегі сол баланың бақыты өмірімен де есептелмес! Ал біздің арамызда мұндай ұстаздар қаншама! Сондықтан да Сәбит Мұқанов:

«Мұғалім. Бұл адамның ардақты аты» - деп жыр жазған. Ұстазын құрметтеген қаншама ақындарымыз небір өлең шумақтарын өмірге әкелді. Енді сол өлең жолдарымен ұстаздарға деген оқушылардың ықылас, пейілін тыңдайық.

Сәлем бердік ұстаздар баршаңызға,

Сіздермен тола берсін ортамыз да.

Бүгінгі ел басқарған азаматтар,

Білім алған сіздердің арқаңызда.

Бүгінгі күн құшақтарың гүлге толсын,

Дендерінің саулығы мықты болсын!

Білімменен суарған шәкірттерің,

Төл мерекең ұстаздар құтты болсын!

Ұстаз боп мен де аттадым, - дей келе ортаға биылғы оқу жылында жаңа келген және еңбек жолын осы мектептен бастағалы отырған ұстаздарды қошеметпен ортаға шақырамыз!

Ән жырмен шуақ шашайық,

Сіздерді әнге қосайық.

Ақ тілек сұрап баршадан,

Шымылдығын сахнаның ашайық.

Есімде балғын шақтарым,

Ұстазға айтқан тақпағым.

Бүгінде міне ер жетіп,

Мектептің табалдырығын

Армысыздар мұғалімдер, әз жандар,

Білім іздеп, инемен құдық қазғандар.

Құшақ жая қарсы аламыз сіздерді,

Би – билеп, ән де бүгін шырқалар.

Мектеп үйім, ұстаздарым, ата –анам,

Сенен өсіп, сенен ғана нәр алам.

Саяң ыстық, сен мәуелі бәйтерек,

Тамырланып сен тарапқа тараған.

Мұғалім мен ұстазда бар айырма,
Ұстаз деген жақсы әндегі қайырма.
Мұғалім ол – бар болғаны мамандық,
Жеткенінше жеті өнерлі шайырғы.
Ұстаз деген ұлағаттың шайыры,
Қадірінің тиетұғын қайыры.
Ұстаз деген шуағы мол шапағат,
Шаршамайтын, шалдықпайтын тәйірі.
Ұстаз деген ұстаз болып туғандар,
Ұлылықты ұлықтаған имандар.
Ұрпағының ертеңіне жол ашып,
Өмірінің өр шақтарын қуғандар.
Қимағандар ұстаз емес, мұғалім.

Хор: «Ұстазым менің».

Ақырын жүріп, анық бас,
Еңбегің кетпес далаға.
Ұстаздық еткен жалықпас,
Үйретуден балаға.

«Мұғалім мен оқушы» көрініс көрсетіледі.

Ұлы ұстазым мәпелеп,
Білім бердің бойыма.
Ілтипатты қалпыңмен,
Шуақ бердің ойыма.

Хор: «Ұстазым»

Мұғалім:

«Маған жақсы мұғалім бәрінен де
қымбат, өйткені мұғалім – мектептің жүрегі»
деген Ыбырай атамыз қандай дана!

Жақсы адам ғана жақсы мұғалім
болса, ол өз ісіңе өзі ғана сыншы, өзі ғана
жауапты. Алдындағы оқушының өміріне,
сана сезіміне, рухани өсуіне жауап беру,
соны сезіну мұғалімнің темірқазығы.

Үйрете жүріп, ізгілікке үйренетін
ұстаздарымыз көбейе берсін.

Мұғалім боп, ұстаз болмау күнә мың.
Қара тақта, ақ бор ғана қолданып,
Ұстатты ұстаз дүниенің құлағын...

Жақсы ұстаздың шын мәңгілік пайдасы,
Өзіне обал арзан дәріс, айласы.
Ұстаз болу бақыт, әрі абырой,
Ұстаз деген шәкірттердің айнасы.

О, ұстаздар басымд ием сіздерге,
Күллі әлемнің мұғалімдер күнінде.
Жүрегімнің лүпілінен шыққан сөз.
Сая тапсын ұлы ұстаздың жүрегінің түбінде.

Бекітілді:

Тәрбие сағаты

Мұғалімі: Б.Қ.Сеитова

1 «А» сыныбы 16.10.

Сабақтың тақырыбы: «Ғаламтордың зияны пен пайдасы» («Ғаламтор қауіпсіздігі» жобасы)

Сабақтың мақсаты:

Білімділік: Бүкіләлемдік өрмек – интернетке байланысты ақпарат жинақтау, қорытындылау.

Тәрбиелік: Балаларға интернеттің пайдасы мен зияны жайлы айту, зиянды ойындардан, бұрыс жақтарынан сақтау.

Дамытушылық: Білімгерлерге интернет туралы толық ой қалыптастыру, білімгерлерді тапқырлыққа, ізденімпаздыққа шығармашылыққа баулу;

Сабақтың барысы:

Мейірімді жүрекпен, Ақпейілді тілекпен, Амандасып алайық, Бір жадырап қалайық!

Бүкіләлемдік өрмек – Ғаламтор.

Ғаламтор - интернет қазақ қоғамына енгелі көп болған жоқ. Әлем торласып үлгерді аз уақытта. Кешегі жаңалық жаңалық болмай қалды. Бүгінгі жаңалық та ескіріп үлгереді сол заматта. Дәл қазіргі жаңалығыңыз әлдекімдердің әлдекімдерден естіген әңгімесі болуы мүмкін... Африкадағы әлдебір тайпа көсемінің өлімін, Америкадағы гейлердің шеруін, Ауғандағы әйелдің аянышты халін, Үндістандағы жалаң аяқ кем - кетіктің ауыр тұрмысын, аш - жалаңаш балалар тағдырын дер шағында көресіз де, келесі несі бар екен деп елеңдеп отырғаның. Жақсылық іздеу кемшін, қандай өрт, апат, қанқұйлы іс болды екен деп елегіземіз көбіміз...

Ғаламтор желісінің пайдасы өте көп. Себебі өмірдің кез - келген саласына қажетті ақпаратты жылдам алуға, басқа қолданушылармен ақпарат алмасу мүмкіндігіне ие боласың. Ақпаратты алу немесе беруде белгілі уақытқа тәуелді болмайсың, керек уақытыңда қарауға, жіберуге болады. Ғаламторда көп уақыт отыру т. б зияны туралы айтсақ ол адамның өзіне байланысты, ол өзіне - өзі кесте қою керек, белгілі бір уақыт мөлшерінде отыру, қажетсіз ақпараттарды қарамау сияқты өзіне шектеу қойған жағдайда адамға зияны аз болады. Әрине кез - келген дүниені шектеусіз пайдаланса оның зияны болады, мысалы тамақтың өзін қалыптан көп ішу, кітапты өте көп уақыт көз алмай оқу, көп ұйықтау т. сс.

Сондықтан Ғаламтордың тек жақсы жақтарын пайдаланып керегімізге қолданған жөн!!! Таяқтың екі ұшы болатыны бәрімізге белгілі, дұрыс және бұрыс жақтары да болады.

Өркениет өркен жайған бүгінгі өскелең дәуірдегі өрелі жаңалықтардың бірі, тіпті бірі болғанда бірегейі ғаламтор техникасы. Қазіргі таңда осы техника біздің күллі тұрмыс - тіршілігімізге дендеп енді. Бұл күндері ғылым - техника, мәдени - ағарту, емдеу - денсаулық сақтау, сауда - финанс қатарлы сан алуан қызмет өтеу түрлерінің әрі тез, әрі өнімді, әрі икемді жақсы жүрілуін компьютерсіз, компьютерлер өзара тұтасқан ғаламторсыз көз алдыңызға елестетуіңіз қиын. Әлемді дүр сілкіндірген әлемилену үрдісінің өзі ақпарат технологиясы яғни ғаламтор арқылы жүріліп жатқан ықпалы күшті үлкен құбылыс.

Ғаламтор – сіз бен біз үшін айтқанда не қажеттің бәрі табылатын қазыналы қамба. Оның бізге үйретер өнегесі, берер берешегі санап тауысқысыз. Қазіргі дамыған дәуірге дұрыс сәйкескісі келген адамға бұл технология ауадай қажет. Оның қызмет аясы төтенше шексіз. Онда не керектің бәрі бар. Тек тілін толық меңгеріп, ұңғыл - шұңғылын тінтуірмен дұрыс мақсатта ойдағыдай тінте білсеңіз болғаны. Қысқасы әлемді уысына алған ғаламтор біз үшін адамзат ақыл парасатының телегей теңізінен емін - еркін сусындайтын бүкілдей жаңа жүйе қалыптастырып берді. Егер сіз ғаламторға шықсаңыз төрткіл дүние ашсаңыз – алақаныңызда, жұмсаңыз – жұдырығыңызда тұрғандай әлемнің қай киырында, нендей уақиға болып жатқанынан дер кезінде хабардар болып отырасыз.

Бүгінгі таңда ғаламтор техникасын өз лайығымен дұрыс қолданып, икемді игіліктене білу қабілеті әрбір қоғам мүшесі үшін аса қажетті біліктілік, яғни «сауаттылық» өлшемдерінің біріне айнала бастады. Сондықтан адамдарда ең әуелі компьютерлік сауаттылық, онан соң жалпы ақпараттылық білім, соңында ақпараттық мәдениет мағлұматы болуы қажет.

Қазіргі тұста біз дәстүрлі тәсілмен электронды техника өзара тоғысқан тоғыспалы дәуірде тұрмыз. Байырғы тәсіл өзінің мүмкіндіктерін әлі сақтап қалуға тырысқанымен, жаңа жүйе оны тездікпен ығыстырып алға қарай дамып келеді. Ескі жүйе көп ұзамай жаңа жүйеге жол берері анық. Жаңа зат қашанда жеңімпаз болып адамдарды өзіне айрандай ұиытып қызықтыра түсетіні даусыз.

Ғаламтор - тиімді байланыс құралы. Көптеген мәліметтер жинақталған.

Күнделікті тұрмыста ғаламторды дұрыс мақсатта істете білсеңіз оның пайдасы ұшан - теңіз. Сіз ғаламтор арқылы тексті, хат - хабарды, құжаттарды, фото суреттер мен дыбыс - кескін материалдарды қабылдап алуыңызға не қарсы жағыңызға жолдап беруіңізге; күн сайын емес, сағат сайын, сәт сайын бүкіл әлем жаңалықтарымен танысып отыруыңызға; кез келген тақырыпқа қатысты материалдар, анықтамалар алуыңызға; алыс аралықтан оқу оқуыңызға, яғни үйде отырып білім игеруіңізге; қызмет түрлерін ұсынуыңызға, тауар сатып алуыңызға не сатуыңызға; электронды жұмсақ бөлшектерді жасап мол кіріс табуыңызға; дос жарандарыңызбен дер кезінде хабарласып қоғамдық өрісіңізді кеңейте түсуіңізге т. б әлі толық байқалып жалпыласа қоймаған ақыл - парасат құндылықтарынан емін - еркін игіліктенуіңізге әбден болады.

Білгенге ғаламтор ғаламат - ақ! Бұл күндері араққа, темекіге, есірткіге құмартқан секілді компьютерге құмартушылар яғни «компьютер соқтылар да» пайда болды. Компьютерге, ғаламторға тәуелділік арақ, темекі, есірткі құмарлық сияқты адамды алжастырып, оны сағаттап, тіпті таңды - таңға ұрып қызықтыратын, адам психикасына, денсаулығына кері әсер ететін жаңа дертке айналды. Сол себепті сиқырлы да сырлы көк экранды ашарда мақсатыңыз әрқашан алдын ала айқын болсын, яғни оны еңбек етіп, мағыналы іс қыларға татырлық тұста орынды пайдаланып, одан тыс уақытта жүйкеңізді босқа шалдықтырып, уақытыңызды ұрлап тоздыратын мағынасыз бос мылжын, орынсыз ойындардан аулақ болғаныңыз жөн. Міне мұны тек өзіңіз ғана біліп қоймай, әсіресе, өмірге көзқарасы әлі толық қалыптаса қоймаған жас буынның санасына да мықтап сіңіру сіз бен бізге бұлжымайтын міндет, ағабуындық борыш болуға тиіс.

Егер сіз ғаламторды дұрыс мақсатта пайдалана білмесеңіз онда ол айықпас алапат дертке айналары даусыз. Қазіргі уақытта өте аз сандағы тектеп - тежеуден тысқары қалған жастар, әсіресе жасөспірімдер компьютер мен ғаламтордағы жасанды, ғажайып, қияли әлемге кіріп алып, мынау реал дүниеден мүлде қол үзіп, мәнгүрттенуге қарай бет бұруда. Осындай жасанды, қияли әлемдегі өмір өсер ұрпақтың дене тұлғасы мен ақымақ, мұралдық жақтарынан ақаусыз өсіп жетілуіне кері әсерін тигізетін орасан зор құбыжық құбылысқа айналды.

Қазір қолы сәл босай қалса, өзінің бүкіл бос уақытын мағынасыз, бұралқы компьютерлік ойындарға сарп етіп, жасанды қияли әлемге неғұрлым тез еніп кеткісі келіп асығып тұратын, өз еркіне өзі ие бола алмайтын жүйке жүйесі нашар аз сандағы тежемсіз адамдар, әсіресе жастар мен өспірімдер арасында компьютер соқтылық ауруына шалдыққандар пайда болды. Сондықтан біз ғаламторды еріккеннің ермегі деп санамай, оны әр адамның жас ерекшелігі мен қызмет қажетіне қарай, өз лайығында, дұрыс әрі тиімді пайдалана білу мәдениетін шынайы қалыптастыруымыз қажет.]

Қысқасы компьютер мен ғаламторды қандай ой - талғамда қалай пайдалану, әр азаматтың өз білім - деңгейіне, еркіне, адамдық арына, кісілік ұстанымына байланысты. Егер пайдаланушы өзін дұрыс арнаға салып тежеп - тектей білмей компьютер мен ғаламтордың жетегіне орынсыз ерік берсе, қажетін алып, қабілетін өсіре алмай, мағынасыз қысыр кеңес, бұралқы ойдың бұйдалауымен өз өмірін өзі ойыншық етіп азып - тозатын, саналы ғұмырын, алтын уақытын құр сандалыспен қор етіп өткізетін, денсаулығынан айырылып айықпас дертке душар болатын болады. Ал дұрыс мақсатта пайдалана білсе компьютер мен ғаламтор адам өмірін әрлендіріп, кісілік құнын жоғарылатып, ғылым төріне жетелейтін ғаламат құрал.

Өнер, білім бар жұрттан, Тастан сарай салғызған. Айшылық алыс жерлерден, Жылдам хабар алғызған, - деп Ыбырай атамның айтқанындай қазіргі таңда ғаламтор арқылы әлемдік хат алмасуға да болды.

Бірақ ата - аналар да, ұстаздар да, тіпті балалардың өздері де көп ескере бермейтін бір мәселе бар, ол – ғаламтордың қауіптілігі, ондағы кейбір дүниелердің адам психологиясына кері әсер етуі. Мәселен, қазіргі күні ата - аналардың көбі ғаламторда балаларды кішкене күнінен терроризм мен экстремизмге, зорлық - зомбылыққа тәрбиелейтін қара ниетті сайттардың бар екенін білмейді.

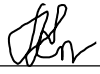
Балалар интернетті ақтарып отырып, оларға кіріп кетеді. Егер ата - аналары қадағаламаса, бұл оларға үлкен шығын алып келуі ғажап емес. Негізінен, қазір балалардың көбі кітаптан алшақтап барады. Менің оларға берер кеңесім: компьютермен қатар бір мезгіл кітап оқу да – пайдалы дүние.

Екіншісі – білім беру компанияларын дамыту. Яғни әрбір ата - ана, ұстаздар қауымы балаларға ғаламтордағы кейбір сайттардың зияндылығы туралы айтып отыруы керек. Үшіншісі – жаңа технологияларды пайдалану. Қазір ғаламтордағы сайттарды реттеп, бақылап отыратын арнайы бағдарламалар бар. Сіз бағдарлама арқылы балаңыздың қандай сайттарға кіріп жүргенін біле аласыз. Жалпы, ақпарат жүйелерінің дамуынан гөрі, оны қолданушылар санының жылдам артатыны белгілі. Мамандар соңғы жылдары Қазақстанда да ғаламторды серігіне айналдырып алғандар қатарының екі есеге көбейгенін айтады. Оның дені мектеп жасындағы балалар екен.

Зерттеу жүргізу барысында мынадай жағдайларды анықтадым, яғни Қазақстандағы ғаламторды тұрақты пайдаланатын балалар 65% құраса, соның ішіндегі 14% ғаламтордағы виртуалды қатынас кезінде жыныстық қатынасқа мәжбүрлікке ұшыраған, 10% интернет арқылы кездесуге шақырылған, 14 пайызы порносайттарды көреді, 13% пайызы зорлық - зомбылық туралы сайттарды ақтарады.

Біздің мектебімізде осы ғаламтордың оқушыларға пайдасы мен зияны жайлы оқушылар, ата - аналар және дін қызметкерлерімен жиналыс өткіздік. Ата - аналарға және оқушыларға сауалнама қойылды, соның нәтижесінде компьютер көптеген оқушылардың үйінде бар екенін және олардың компьютерде жұмыс жасаудың қарапайым ережелерін сақтамайтынына көз жеткіздім. Сонымен қатар, оқушылар көп уақытын кітап оқумен емес, ғаламторға кіріп түрлі ойындар ойнап, агентке кіріп, уақытын тиімсіз өткізуде. Демек, Интернетті қажетіне қарай, шамамен пайдалана білу мәдениетін қалыптастыру да көп ойланатын дүние. Өзім оқып жүрген мектеп медбикесіне келесі сұрақты қойдым: оқушылардың қаншасының көру қабілеттілігі нашарлады? Соңғы кезде оқушылар арасында қандай науқастар көбеюде? Сонда мынадай нәтижелер көрсетіп отыр: “Соңғы кездері әлеуметтік желілерде суицидті насихаттайтын “Синий кит”, “Тихий дом” топтары тарап жатыр. Ойынға кірген балалар тапсырмалар орындауы қажет, оның ішінде тамырыңды кесу керек және қолыңа киттің суретін салу керек деген сияқты тапсырмаларды орындау қажет, соңында олар өздеріне қол жұмсауы тиіс. Сонымен қатар, ойын модераторлары ойыншы туралы мәліметтерді біліп отырады. Ассоциация мамандары осы ойынның әлеуметтік желіде егжей-тегжейлі қалай айналатыны шыққаннан

кейін үрейлене ескертеді. ВКонтакте желісінде “Синий кит” және “Тихий дом” топтарында балалар мен жасөспірімдерді осылай аталатын ойынға шақырады екен. Қолданушылардың айтуынша, ойынға кірген балалар 50 тапсырма орындауы қажет, оның ішінде тамырыңды кесу керек және қолыңа киттің суретін салу керек деген сияқты тапсырмаларды орындау қажет, соңында олар өздеріне қол жұмсауы тиіс. Финалдық тапсырма міндетті түрде орындалуы керек, әйтпесе ұйымдастырушылар баланың туыстарын өлтіреміз деп қорқытады екен. Ал топтың “Синий кит” деп аталу себебі – көк киттер мұхиттың жағасына шығып қалу арқылы өлетін көрінеді. Топтың философиясы – өмір теңізінен өз еркіңмен шығып кету. Сондықтан әрбір ата - ана, әрбір ұстаз балаларды осындай кері дүниелерден сақтау үшін арнайы шара қолданып, ғаламторды үнемі бақылап отыруы тиіс

Бекітілді

Тәрбие сағаты бойынша қысқа мерзімді жоспар

Күні: 23.10.

Тәрбие сағаты	Класс жетекші: Б.Қ.Сеитова	
Класс: 1 А	Қатысушылар саны:	Қатыспағандар саны:
Сабақтың тақырыбы: Эпиграфтар (тақырып мазмұнын ашатын)	«Адал өмір сүру абзал қасиет»	
Сабақтың мақсаты:	Адамның бойындағы ұнамды - ұнамсыз қасиеттерді айта отырып, оқушыларды адамгершілікке тәрбиелеу, адам бойындағы асыл қасиеттерді бағалай білуге, адамдармен қарым-қатынас дағдыларын жасауға баулу.	
Құндылықтарды дарыту	Имандылыққа тәрбиелеу	

Сабақтың барысы

Сабақтың кезеңі/ уақыт	Мұғалім әрекеті	Оқушы әрекеті	Ресурстар Сабақтың техникалық құрал- жабдықтары
Ұйымдастыру кезеңі (7 мин)	Үш - ақ нәрсе - адамның қасиеті: ыстық қайрат, нұрлы ақыл, жылы жүрек». (Абай) Абай «Күллі адам баласын қор қылатын үш нәрсе бар, сонан қашпақ керек» деп үйретеді. «Әуелі надандық, екіншісі - еріншектік, үшіншісі - залымдық. Надандық - білім, ғылымның жоқтығы, дүниеде еш нәрсені оларсыз біліп болмайды. Еріншектік - күллі дүниедегі өнердің дұшпаны, талапсыздық, ұятсыздық - бәрі осыдан келіп шығады. Залымдық - адам баласының дұшпаны. 3 - слайд. Видео - ролик Үш - ақ нәрсе - адамның қасиеті: ыстық қайрат, нұрлы ақыл, жылы жүрек». (Абай) Абай «Күллі адам баласын қор қылатын үш нәрсе бар, сонан қашпақ керек» деп үйретеді. «Әуелі надандық, екіншісі - еріншектік, үшіншісі - залымдық. Надандық - білім, ғылымның жоқтығы, дүниеде еш нәрсені оларсыз біліп болмайды. Еріншектік - күллі дүниедегі өнердің дұшпаны, талапсыздық, ұятсыздық - бәрі осыдан келіп шығады. Залымдық - адам баласының дұшпаны.	Оқушылар мұғаліммен амандасады, түгенделеді, мектеп партасындағы қатарлары бойынша орындарына отырады. Әдеп туралы тыйым сөздер: - Үлкен кісімен сөйлескенде қолыңды қалтаңа салып тұрма. - Біреумен сөйлескенде бетіне қадала қарап, тақалып тұрма, ыржалаңдап күле берме немесе мөлейіп тұрма. - Біреудің дүниесіне таңдана қызығып, қадала қарама. - Үйде отырып ысқырма. - Тамақ ішкенде ашкөзденіп, қомағайланып кетпе. - Бас кәімді теппе, айналдырма, аяқ астына тастама. - Малды бастан ұрма. - Жасы үлкеннің алдын кеспе. - Кемтар адамға күлме.	Компьютер Видео - ролик

Сабақ басы (13 мин)	Адамгершілік туралы Ұлы Абайдың Бес нәрседен қашық бол, Бес нәрсеге асық бол, Адам болам десеңіз, деген өлең жолдарын қалай түсінуге болады? Ол қандай қасиеттер? Адам неден жирену керек? Адам неге үйрену керек?		кітаптар
Ортасы (20 мин)	Дәстүр бойынша жасы кішілер үлкендерге сәлем береді. Үйге кірген адам үлкен болсын, кіші болсын алдымен сәлемдеседі. Сәлемді алмау – мәдениетсіздік. Менің ойымша оқушылардың жасы үлкен адаммен сәлемдескенде пысық боп тақылдап кетуі, қол ұсынуы жөнсіз. Тек сұраса ғана жауап беріп әдеп сақтауы керек. Мысалы кейбір оқушылар өздеріне сабақ бермейтін оқушылармен сәлемдеспейді. Бұл да әдепсіздік, және мәдениетсіздік деп ойлаймын. Адамгершілік қасиет - жеке адамның басындағы емес, жалпы қоғамның қордалы байлығы. Жақсы болу өзіңнен, Мен қандаймын деп ойла. Өзіңді өзің ая да, Өзің үйрен өзіңнен Жақсылық көрсең біреуден, Жаман болу өзіңнен. Жамандық көрсең біреуден, Мен қандаймын деп ойла.	Оқушылардың ойлары тыңдаладыПроблемалық жағдаяттардан шығып көрейік: Сен өте асығыссың. Себебі, сабаққа үлгеруің қажет. Көшеде бала жетектеп келе жатқан кісіні қағып кеттің. Ол кісі құлап түсті, немересі қорыққанынан жылап жіберді. Сенің әректің? Саған анаң өзі жұмыстан келгенше үйді жинастырып қоюды өтінді. Сен достарыңмен ойнап жүріп бұл өтінішті ұмытып кеттің. Анаң жұмыстан келіп өзі үйді жинап, сыпырып қойды. Сен келгенде анаң ренжулі еді. Сенің әрекетің? Есіктің қоңырауы соғылды. Сен барып қарасаң, алыстан келген туысың екен. Сенің анаң есікті ашпауды ескерткен. Сенің әрекетің? Оқушыларға бір біріне жақсы қасиеттері туралы айтады	Бейнематериал
Соңы			

Бекітілді:

Б.Қ. Сеитова

06.11

Тәрбие сағаты

Тақырыбы: «**Әнұран орындау**»

Мұғалім:

Әнұраным-жанұраным,

Айтар әнім, сөйлер сөзім.

Мәңгі бақи шырқалады

Республикам әнұраным.

Кез келген мемлекеттік рәміздердің ең маңыздысы – Әнұран .

«Барлық уақытта да және барлық халықтың да мемлекеттілігі мен Тәуелсіздігінің біртұтас белгісі болып мемлекеттік рәміздер табылады. Бізде ұлылыққа негізделген идеяға бай Туымыз, Елтаңбамыз бен Әнұранымыз бар» — деген болатын Қазақстан Республикасының алдыңғы Президенті Нұрсұлтан Назарбаев.

Әнұран – мемлекеттің басты рәміздерінің бірі. Гректің «gimneo» сөзінен шыққан «гимн» термині «салтанатты ән» деген мағынаны білдіреді. Әнұран ел азаматтарын тиімді әлеуметтік-саяси тұрғыдан топтастырып, этномәдени тұрғыдан теңдестіру үшін негізгі мәнге ие, маңызды дыбыстық рәміз саналады.

Тәуелсіз Қазақстанның тарихында еліміздің мемлекеттік әнұраны екі рет – 1992 және 2006 жылдары бекітілді.

Республика мемлекеттік егемендігін иеленгеннен кейін, 1992 жылы республика әнұранының мәтіні мен әніне конкурс жарияланды. Комиссия іріктеуіне барлығы 750 жоба келіп түсті. Конкурста төрт ақынның: Мұзафар Әлімбаев, Қадыр Мырза Әлі, Тұманбай Молдағалиев және ақын Жадыра Дәрібаеваның бірлесіп жазған мәтіні жеңіске жетті. Әнұран әні сол күйінде қалдырылды, алғашқы авторлары Мұқан Төлебаев, Евгений Брусиловский және Латиф Хамиди еді.

2006 жылы жаңа Мемлекеттік әнұран қабылданды.

Жаңа әнұранның негізі өткен ғасырдың екінші жартысының елуінші жылдарындағы бақытты өмірді жырлаған, халыққа танымал патриоттық ән- "Менің Қазақстаным". Бұл ән-жалынды жастықтың әнұраны, халық жанының нағыз поэмасы болып танылған.

Музыкалық-поэзиялық нышанның алғашқы ресми орындалуы «Ақ Орда» Президент сарайында Астанада еліміздің Президенті Н.Ә. Назарбаевтың ресми инаугурациясы кезінде болды.

Қазақстан Республикасы Мемлекеттік әнұранының авторлары болып **Шәмші Қалдаяқов**, **Жүмекен Нәжімеденов**, **Нұрсұлтан Назарбаев** табылады.

Әнұран авторлары

Шәмші Қалдаяқұлы Қалдаяқов - композитор, Қазақстан Республикасының халық әртісі, Жастар одағы сыйлығының лауреаты. Оның шығармашылық қызметі 1950 жылдан басталады.

Жүмекен Сабырұлы Нәжімеденов - белгілі ақын, Жастар сыйлығының лауреаты.

Нұрсұлтан Әбішұлы Назарбаев - экономика ғылымдарының докторы, Қазақстан Республикасы Ұлттық ғылым академиясының академигі.

Барша халық таныған

Біздің үміт, тілекті.

Шырқалғанда әнұран

Шаттық кернеп жүректі, -енді әнұранның шығу тарихы туралы толық мағұлмат білу үшін экранға назар аударайық.

Әнұраным, қыран қанат асқағым,

Сәнге бөле Тәуелсіздік аспанын.

Жеңістерде шырқалғанда сан мәрте,

Рухымызды биіктерге бастадың.

Әр сөзіңнен тарихымды таныдым,

Батырлардың қалқанындай қалыбың.

Елдік әнім, намысымды қайрадың,

Ерге-ұраным, жігерімді жаныдың.

Әнұраным, сенде ерек сыр бардай,

Жан-жүргегім сезіміңе тұнғандай.

Сен шырқалсаң, береке мен бақ тілеп,

Желтоқсанның жастары кеп тұрғандай.

Көк байрағым көтеріліп төбемде,

Сен шырқалдың асқақ үнмен көп елде.

Тәуелсіз ел айналды да әуенге,

Бар тағдырым сыйып кетті өлеңге.

Қазағым бар жеңістерін той қылар,

Сен дегенде әсем, көркем ой тұнар.

Барлық сәтте көңілімде жүретін,

Әнұраным, жүрегіме бойтұмар.

Қазақстан Ата заңының 34-бап, 2-тармағында "Өркім республиканың мемлекеттік нышандарын құрметтеуге міндетті" делінген. Олай болса рәміздерді құрметтеу -әрбір қазақстандық азаматтың міндеті.

Бекітілді:

Тәрбие сағаты

13.11.

1 «А» сыныбы

Сабақтың тақырыбы: Қазақстанның мемлекеттік рәміздері

Сабақтың мақсаты:

I. Елтаңба, Ту, Әнұран туралы түсініктерін нығайту. Рәміздердің пайда болуы және тарихтағы маңызы жайлы түсініктерді дамыту.

II. Оқушының есте сақтауын дамыту, өз ойын дұрыс жеткізуге ынталандыру.

III. Оқушыларды Отансүйгіштікке, адамгершілікке, Отанына, халқына адал қызмет етуге, елінің Туын, Елтаңбасын, Әнұранын қастерлеп, құрметтеуге, халқының тегін, тарихын білуге тәрбиелеу.

Сабақтың түрі: Тәрбие сағаты

Көрнекілігі: Рәміздерге байланысты түрлі - түсті суреттер,

буклеттер, карта, мақал - мәтелдер, Отанын, жер туралы нақыл сөздер.

Сабақ барысы:

1. Ұйымдастыру кезеңі.

2. Мұғалім кіріспесі.

3. Рәміздер туралы топтық жұмыс.

4. Қорытынды.

Кіріспе бөлім:

Отанымыздың ұлттық мақтанышы – мемлекеттік рәміздерге арналады. Онда мемлекетіміздің рәміздері туралы білімдерімізді толықтырып, құрметтеуге үйренеміз. Кез келген мемлекеттің айшығы – мемлекеттік рәміздері екені белгілі. Бізде бүгінгі сабағымызды еліміздің Гимнімен бастайық. (Гимн орындалады)

Елін, жерін сүю мен Отанға деген адалдықтың бір белгісі – мемлекеттік рәміздерімізді қадір тұту болып табылады. Жас ұрпақты елжандылық негізде тәрбиелеуде де мемлекеттік нышандардың алар орны ерекше. Олай болса, рәміз дегеніміз не?

Рәміз – белгілі идеяны білдіретін белгі, бейне. Адамға ой - пікір туғызады. Ортақ түсінік бойынша, орақ еңбекті, таға бақытты, зәкір (якорь) үмітті, лира музаны, арыстан құдіретті бейнелеген көкшіл жалау бейбітшілік рәмізі. Рәміздік белгілер ғасырлар бойы дами келе мемлекеттік рәміздерге (ту, елтаңба, гимн) айналды.

Ту – тұтастық пен бірліктің, ынтымақтың құдіретті белгісі. Ол елдік пен егемендікті дүниеге паш етіп тұрады.

Елтаңба – мемлекеттік мөрлерде (облыс, қала, мекеме), алтын, күміс ақшаларда бейнеленген ажырату белгілері.

Әнұран – өлеңге жазылған салтанатты ән.

Қазақстан Республикасы Президентінің 1998 жылғы 4 маусымдағы №3827 Жарлығына толықтырулар енгізіліп, 4 маусым – Мемлекеттік рәміздер күні ретінде аталып өтетін болды.

1992 жылы 6 маусым күні тәуелсіз еліміздің тұңғыш мемлекеттік рәміздерінің тұсаукесер салтанаты өтіп, сол күні Президент сарайы мен Парламент Үйінің төбесіне Ту көтерілді, Елтаңба орнықты. 6 ай өткен соң 1992 жылы 11 желтоқсанда Мемлекеттік Гимннің мәтіні бекітілді. Ол 2006 жылы қайта өзгеріп, желтоқсан айында жаңа Гимн қабылданды.

Біздер тәуелсіз қазақ елінің ең жас ұландарымыз. Сондықтан өз жерімізді, өз елімізді әкелер мен аталарымыз сияқты қадірлеуге, сүюге, қорғауға тиіс екенімізді естен шығармайық.

Отан дегеніміз не? Туып өскен жеріміз, егеменді еліміз.

– Табиғатымыз, қазба байлықтарымыз, өзен - көліміз, ұлан байтақ жеріміз, Мемлекеттік тіліміз және басшымыз.

Жақсы балалар, олай болса, «Отан» жайлы мақал - мәтелдер айтып көрейік:

1. Отан отбасынан (басталады)

2. Отан үшін отқа түс, (күймейсің)

3. Отан - елдің анасы, (Ел - ердің анасы)

4. Туған жердей жер болмас, (Туған елдей ел болмас).

5. Отанды сүю - (отбасынан басталады)

6. Отан оттан да (ыстық)

7. Отансыз адам - (ормансыз бұлбұл)

8. Отан үшін күрес (Ерге тиген үлес)

9. Ел іші - (алтын бесік)

10. Тіл - тәуелсіздік (тірегі)

Отан – жерім, Отан - суым,

Отан қуат, нәр береді..

Отан - ұран, Отан - туым

Отан мәңгі гүлденеді - демекші, тәуелсіздігіміз тұғырлы болып, еліміздің символы – мемлекеттік рәміздерді қастерлеп, құрметтеу бәріміздің міндетті парызымыз болып саналады.

«Мемлекеттік рәміздер – еліміздің егемендігі мен тәуелсіздігін паш ететін нышандар. Бұл рәміздер біздің мемлекетіміздің өткені, бүгінгі мен болашағы арасындағы сабақтастықтың жарқын бейнесі.

Ендеше, тәрбие сағатымызды бастаймыз.

Бүгінгі біздің сынып сағатымызда үш топ жұмыс істейді, олар «Көк аспан» тобы Мемлекеттік Ту туралы, «Алтын дән» тобы Мемлекеттік Елтаңба туралы және «Қыран» тобы Мемлекеттік Әнұран туралы жинақтаған деректеріңізді ортаға сала отырып, топ болып жұмыс істеп, мемлекеттік рәміздер туралы жобамызды қорғап шығамыз.

Қазақ халқы көптен күткен тәуелсіздікке қол жеткізді. Егемен мемлекет болды. Әрбір азат елдің өзінің тәуелсіздігін білдіретін басты белгілері болады. Солардың бірі Мемлекеттік рәміздер. 1992 жылы 4 маусымда егемен еліміз Қазақстан Республикасының мемлекеттік рәміздері қабылданды. Олар Қазақстан Республикасының әнұраны, Қазақстан Республикасының мемлекеттік елтаңбасы, Қазақстан Республикасының туы.

2 - бөлім: Туымен - Тұғырлы, Елтаңбасымен - Еңселі, Әнұранымен айбатты ел!

«Көк аспан» тобы тұғырлы Туымыз туралы жинаған деректерін ортаға салады.

Мемлекеттік туымыз бірыңғай көгілдір түсті. Бұл түс төбедегі бұлтсыз ашық аспанды елестетеді. Бұлтсыз ашық аспан әрқашан да бейбітшіліктің тыныштық пен жақсылықтың нышаны. Көк түс – Қазақстан халқының бірлік, ынтымақ жолына адалдығын білдіреді.

Нұрға малынған алтын күн тыныштық пен байлықты бейнелейді. Күн – қозғалыс, даму, өсіп өркендеудің, өмірдің бейнесі. Қанатын жайған қыран құс – бар нәрсенің бастауындай, билік, айбындылық бейнесі.

Күннің астындағы қалықтаған қыран елдің еркіндік сүйгіш асқақ рухын, қазақ халқының жан дүниесінің кеңдігін жария етеді. Ағаш сабына бекітілген тұстағы тік жолақ ұлттық оюлармен өрнектелген. Күн, қыран, ою - өрнек алтын түсті.

Тудың авторы еліміздегі дизайнерлік өнердің ірге тасын қалаушылардың бірі, Чехославакияда өткен (1961ж.) халықаралық дизайнерлер байқауының алтын жүлдегері, Алматы қаласының бас суретшісі Шәкен Ондасынұлы Ниязбеков ағамыз.

Қазақстан Республикасының мемлекеттік Елтаңбасы

Елтаңбаның авторлары – белгілі сәулетшілер Жандарбек Мәлібеков пен Шот-Аман Уәлиханов. Рәміздік тұрғыдан мемлекеттік елтаңбасының негізі - шаңырақ. Ол - елтаңбаның жүрегі.

Шаңырақ - мемлекеттің түп-негізі - отбасының бейнесі. Шаңырақ - Күн шеңбері. Шаңырақ - киіз үйдің күмбезі көшпелі түркілер үшін үйдің, ошақтың, отбасының бейнесі.

Тұлпар - дала дүлділі, ер азаматтың сәйгүлігі, желдей ескен жүйрік аты, жеңіске деген жасымас жігердің, қажымас қайраттың, мұқалмас қажырдың, тәуелсіздікке, бостандыққа ұмтылған құлшыныстың бейнесі.

Қанатты тұлпар - қазақ поэзиясындағы кең тараған бейне. Ол ұшқыр арманның, самғаған таңғажайып жасампаздық қиялдың, талмас талаптың, асыл мұраттың, жақсылыққа құштарлықтың кейпі. Қанатты тұлпар уақыт пен кеңістікті біріктіреді.

Ол өлмес өмірдің бейнесі. Бір шаңырақтың астында тату-тәтті өмір сүретін Қазақстан халқының өсіп-өркендеуін, рухани байлығын, сан сырлы, алуан қырлы бет-бейнесін паш етеді. Бес бұрышты жұлдыз елтаңбаның тәжі іспетті. Әрбір адамның жол нұсқайтын жарық жұлдызы бар.

Қазақстан Республикасының мемлекеттік Туы

Қазақстан Республикасының мемлекеттік Туы – Қазақстан Республикасының мемлекеттік негізгі рәміздердің бірі.

Тудың авторы – Қазақстанның еңбек сіңірген өнер қайраткері Шәкен Ниязбеков.

Мемлекеттік ту - көгілдір түсті тік бұрышты кездеме. Оның ортасында арайлы күн, күннің астында қалықтаған қыран бейнеленген. Ағаш сабына бекітілген тұста ұлттық оюлармен кестеленген тік жолақ өрнектелген. Күн, арай, қыран және ою-өрнек - алтын түсті. Тудың ені ұзындығының жартысына тең. Бірыңғай көк түс төбедегі бұлтсыз ашық аспанның биік күмбезін елестетеді және Қазақстан халқының бірлік, ынтымақ жолына адалдығын аңғартады.

Бұлтсыз көк аспан барлық халықтарда әрқашан да бейбітшіліктің, тыныштық пен жақсылықтың нышаны

Қазақстан Республикасының мемлекеттік Туы

Қазақстан Республикасының мемлекеттік Туы – Қазақстан Республикасының мемлекеттік негізгі рәміздердің бірі. Тудың авторы – Қазақстанның еңбек сіңірген өнер қайраткері Шәкен Ниязбеков.

Мемлекеттік ту - көгілдір түсті тік бұрышты кездеме. Оның ортасында арайлы күн, күннің астында қалықтаған қыран

бейнеленген. Ағаш сабына бекітілген тұста ұлттық оюлармен кестеленген тік жолақ өрнектелген. Күн, арай, қыран және ою-өрнек - алтын түсті. Тудың ені ұзындығының жартысына тең. Бірыңғай көк түс төбедегі бұлтсыз ашық аспанның биік күмбезін елестетеді және Қазақстан халқының бірлік, ынтымақ жолына адалдығын аңғартады. Бұлтсыз көк аспан барлық халықтарда әрқашан да бейбітшіліктің, тыныштық пен жақсылықтың нышаны болған.

Қазақстан Республикасының мемлекеттік Әнұраны

Әнұранның сөзін Қазақстан Республикасының әр азаматы жатқа білуі тиіс.

Бұрын «Менің Қазақстаным» әні ретінде танымал болған Қазақстанның әнұраны президент Нұрсұлтан Назарбаевтың бастамасы бойынша, 2006 жылы 6 қаңтарда еліміздің парламентінде бекітілді. Бірінші рет ол 2006 жылы 11 қаңтарда мемлекет басшысының салтанатты ұлықтау рәсімінде орындалды.

Әнін жазған – композитор Шәмші Қалдаяқов, сөзін жазғандар – Нұрсұлтан Назарбаев пен Жүмекен Нәжімеденов.

Әнұран орындалады.

Бекітілді:

Тәрбие сағаты 1 А сыныбы 20.11.

Тақырыбы: «Табиғатты аялайық!»

Мақсаты: Оқушылардың қоршаған ортаға деген махаббат құндылықтары жайлы түсініктерін кеңейту.

1. Ұйымдастыру кезеңі:

Біз бүгін, табиғатпен сырласамыз, оны түсінуге тырысамыз. Біз бүгін, Табиғат-Анадан мейірімділікті үйренеміз!

Табиғат адамзаттың, жалпы тіршілік атаулының ежелден өмір сүріп келе жатқан ортасы, алтын бесігі. Табиғат-сұлулықтың таусылмас көзі. Ендеше біз бүгінгі сабағымызды табиғатпен амандасудан бастаймыз. Барлығымыз орнымыздан тұрып мына өлең жолдарын бірге айтайық!

Шаттық шеңбері

Қайырлы күн, күнім, далам, орманым,
Қайырлы күн, гүлім, құсым, көлдерім.

Қайырлы күн, өсімдіктер, жәндіктер
Қайырлы күн, бар тіршілік иесі!

Өте жақсы! Барлығымыз орындарымызға отырамыз. Балалар, жалпы табиғат дегеніміз не? Оларға нелер жатады?

Оқушылар: Ауа, су, өсімдіктер, хайуанаттар, құстар, балықтар...

Ендеше, саяхатымыздың бірінші аялдамасы «Тіршілік атаулының бар арманы – ауа» деп аталады. Сөз кезегі оқушыларға беріледі.

Табиғат байлықтарының ішіндегі тіршілік атаулының өмір өзегі – ауа.

Тіршілікте не дейсің ғой ең қымбат,

Тіршілікте адам қымбат, сен қымбат.

Ал адамға ауа қымбат бәрінен,

Ауа қымбат, алатұғын дем қымбат.

Расында да ауадан қымбат еш нәрсе жоқ. Адам бар – жоғы бір-екі минут ғана дем алмай тұра алады.

Сондықтан дана халқымызда «Ауадай қажет» деген сөз бар. Бірақ сол ауамыз қаншалықты таза екеніне ешкім толық жауап бере алмайды. Өзіміздің Семей қаламызды алып қарасақ, қаланың үстінен қою бұлт сияқты тұманды көреміз. Автокөліктен, завод, фабрикадан шыққан түтіндер ауамыздың мөлдірлігін бұзады. Сонау 1949 жылдардан бастап Семей даласында ядролық қару жарылып, сол газдар ауаны улады. Сол ауамен дем алған қаншама адам ауруға ұшырады. Сонда адам баласы біріншіден, Табиғат-Ананы ренжітсе, екіншіден өзіне – өзі қастандық жасады. Дүниеге келген сәби мүгедек болып жарық дүниені өксікпен өткізді. Мен сөзімнің соңында адамдарға былай демекпін: Ей, адамдар, Табиғат – ана саған дем ал деп ауаны сыйлады, өйткені ол өте мейірімді. Сен оның сенімін ақта, ауаны ластама!

Ендігі екінші аялдамамыз «Тіршілік көзі – су» деп аталады. Судың қаншалықты маңыздылығы бар екен Табиғаттың көркін ажарландырып, жер бетін саялы баққа айналдыратын байлық көзі – су. «Судың да сұрауы бар» дейді дана халқымыз. Қазақстан Республикасында мол сулы өзендер, көлдер теңіздер бар осы мол суды өлшеусіз, есепсіз пайдалану судың азаюына әкеп соғып отыр. Мысалы Арал теңізіне Сырдария өзені мол су әкеп қоректендіріп отырды.

Ойлау керек Арал жайын, ел жайын,
Пәк табиғат тозып жатыр жыл сайын.

Өзімізді асыраушы табиғаттай – Ананы
Азаматтық арыңменен аялауға тұр дайын!

Сонымен су – табиғаттың жаны, қара жердің сәні дедік. Ал табиғатты әдемілікке бөлеп тұрған не? Ол – өсімдіктер.

Келесі үшінші аялдамамыз «**Табиғат байлығы – өсімдіктер**» деп аталады. Табиғат байлығының бір тобы – жер бетіндегі әдемі өсімдіктер. Олар туралы не айтамыз?

Өсімдіктер, ағаштар табиғатымызды түрлендіріп тұрған түкті кілем сияқты. Халқымыз өсімдікті өмір өзегі деп алып, одан қамқорлығын еш аямаған. «Әкеңнен мал қалғанша тал қалсын» деген көрнекті сөз соның айғағы. Ысырапсыз пайдаланғандықтан өсімдіктердің кейбір түрлері азайып бара жатқандықтан олардың 300-ге жуығы Қызыл кітапқа енгізілді.

Менің ойымша, әрбір азамат оларды қорғаудың маңызын саналы түрде ұғынбаса, біздің керемет жасыл бағымызды ешқандай тиым салу құтқармайды. Сондықтан мен осы отырған барлығыңызды өз өлкелеріңіздің өсімдіктерін біліп, оларды қорғауға шақырамын.

Көзін ашып, бақ өсір бұлағыңа,
Айналсын құтты қоныс тұрағыңа.

Жайқалсын өлкемізде саялы бақ,
Бөленіп күннің нұрлы шуағына.

Расында да, өлкемізді саялы баққа айналдыру әрқайсымыздың қолымыздан келеді.

Ал сол әдемі табиғатымызды әсем әнге бөлейтін не, балалар? (Құстар)

Олай болса келесі аялдамамыз «Орман сәні құстар» деп аталады. Бұл туралы не айтасындар?

Табиғаттың сәні де, әні де қалықтай ұшқан құстар. Олардың әсем әндері бойымызды балқытып, еріксіз еліктіреді. Олар –біздің қанатты достарымыз. Олар –табиғат сақшылары. Егістіктің, бау-бақшаның сенімді серігі. Сондықтан ата-бабамыз құстарды қадірлеп, құрметтеген. Олар батыр ұлдарын сұңқарға, сұлу қыздарын аққуға теңеген.

Қазақстанда құстардың 480 түрі бар екен. Соның ішінде азайып кеткен құстар Қызыл кітапқа енгізіліп, қорғауға алынды. Ата-бабамыз құсты аса қадірлеген. Ертеде жоңғар шапқыншылығы кезінде ауыл адамдары елін-жерін тастап қаша жөнелген екен. Сол ауылда Төле би атамыз ғана қозғалмай, киіз үйін жықпапты. Қалмақтың әскер басы себебін сұраса, Төле би үйінің төбесін көрсетіпті. «Қарлығаш шаңырағыма ұя салды, балапандары әлі жас, ұша алмайды» депті. Жас әскер басы Төле бидің адамгершілігіне риза болыпты. Содан Төле би атамызды «Қарлығаш би» атапты, ал қарлығашты «Әулие құс» деп атаған екен.

Айтсақ әніміз, ардақтасақ сәніміз, табиғаттың көркі құстарды қорғау әрқайсымыздың парызымыз. Құстарды табиғаттың әні десек, табиғаттың сәнін келтіретін тағы да нелер деп ойлайсыңдар? (Хайуанаттар) Ендеше келесі аялдамамыз **«Табиғаттың сұлу мүсіні жануарлар»** деп аталады.

Табиғаттың сұлу мүсіні, көрікті келбеті – хайуанаттар. Халқымыз ежелден-ақ жануарларды көзінің қарашығындай аялап, қамқорлыққа алған көздері мөлдіреп тұрған қыздарын «Ботагөз» деп атаған. Бүгінде орманның сәнін келтіретін жан-жануарлар азайып келеді. Соның бірі қазақ жерінде тас дәуірінен бері тіршілік келе жатқан ғажайып хайуанаттар өкілі –Ақбөкен болып табылады. Оны халық көбіне киік деп атайды. Оның мүйізінің өзінен өкпе қабынуын, жүрек ауруын т.б ауруларды жазатын емдік қасиеті бар екен. Ал еті өте тез сіңетін жеңіл тамақ болып табылады. Қазақта киікті «қасиетті аң, киелі аң» деп атауы осыдан болса керек. Бірақ осы қасиетті аң бүгінде өте аз қалды. Мысалы 1991 жылғы есеп бойынша оның қоры 700-900 мыңдай болса, ал соңғы 2009 жылғы есеп бойынша 30,7 мыңдай ғана болды. Ақбөкеннің азаюының басты себебі –аңды заңсыз брокеньерлік жолмен аулаудың жаппай етек алуы. Өте жақсы, балалар біз табиғаттың тамаша туындыларына саяхат жасадық. Табиғат-Ана ішсін, бар қажеттіне жаратсын деп мөлдір су берді, ғажайып жасыл әлем сыйлады, орман-тоғайымыз әдемі болсын деп құсы мен әдемі аңдарын берді, қысқасы біз өмірге қажеттінің бәрін Табиғат- Анадан алады екенбіз. Ол қандай мейірімді, өзі қандай дархан, кең болса да, жүрегі де дәл сондай қайырымдылыққа, мейірімділікке толып тұр. Олай болса біз, балалар дәл қазір Табиғат-Анадан үйренген мейірімділігімізді бір-бірімізге арнаймыз.

Ойын «Кім көп біледі?» Мақал-мәтелдер сайысы.

- 1) Нөсер алдында найзағай - ойнайды.
- 2) Күркіреген бұлттың - жаңбыры аз.
- 3) Боранды күні - ит пен бала құтырады.
- 4) Алпыс күнде тасыған су, - Алты күнде қайтар.

Жұмбақтар шешу: ОАОК балалармен

Сатайын десем ауыр кілем, Сатпайын десем тәуір кілем (Жер)
Таңмен көзін ашады, Әдеміге нұр шашады. (Күн)
Қыста ғана болады, Ұстасан қолын тоңады. (Қар)

Гүл-гүл жайнап жер, аспан.
Гүрілдейді сайда өзен.

Гүлжазира жарасқан
Гүлдерімен қай кезен? (Көктем)

Табиғатқа тілек айту. (стикерге жазып, күн сәулесінің шуақтарына айтып жапсырады). **Қорытынды**
Табиғат – бүкіл тіршілік атауының алтын ұясы және аялы бесігі, құтты қонысы мен өнер мекені. Табиғат – адамға қажет баға жетпес байлық, ырыс пен мол қазынаның қайнар көзі. Сондықтан халқымыз «Табиғат – адамзаттың өмір нәрі, қажетінің табылар содан бәрі» деп дәріптеген. Табиғат – адам бойына адамгершілік абзал қасиеттерді қалыптастыратын ұлағатты ұстаз. Табиғат адам өмірінің барлық қажетін толық өтей алу үшін ол міндетті түрде ештеңемен былғанып уланбауы тиіс. Адам өзінің де, табиғаттың да досы, санасыз іс - әрекет жасаса, жауы бола алады. Адам баласы табиғаттың ең ұлы перзенті болумен бірге ең ұлы қамқоршысы екенін ешқашан естен шығармауымыз керек.
Табиғат адам бойына шабыт, көңіліне қуат, сезіміне сұлулық пен сағыныш ұялатады. Адам бойына адамгершілік қасиеттерді қалыптастыратын мол тәрбие көзі. Адам табиғатқа мейірімділікпен, сүйіспеншілікпен, қамқорлықпен қарап, үйлесімділік сақталғанда, адамзат баласы үшін табиғат – кең сарай мәңгі тозбас құтты қоныс болатынын ешқашан ұмытпайық.

Тәрбие сағаты

Сабақтың тақырыбы: «Қазақ есебі» Халық өлшемдері

Сабақтың мақсаты: Халық тәжірибесіндегі заттың ұзындығы мен сыйымдылығын саусақпен өлшеу жолдары жайында түсіндіру. Шәкірттер бойына халқымыздың қадір - қасиетін сіңіртіп, ата - бабасының тыныс тіршілігінен хабардар етіп, есте сақтауға тәрбиелеу.

Көрнекілігі: Қазақша ұзындық, сыйымдылық өлшемдерін өлшеу үшін пайдаланған әдістерді бейнелейтін суреттер; метрлік, литр ыдысы. Тұз, бидай, күріш.

Тәрбие сағатының барысы:

I. Ұйымдастыру кезеңі.

- Балалар, бүгін біз бұрынғы аталарымыздың өзі өмір сүрген дәуірде, өздерінің күнделікті тұрмыс - тіршілігіндегі заттарды алып, беру және қажетіне пайдалану үшін ұзындықты, сыйымдылықты қалай пайдаланылғанын түрұлы танысамыз.

Бұрын қазіргідей ұзындықты өлшейтін дайын метрлік, сыйымдылықты өлшейтін л, метрөлшеуіш құралдары көп болмаған, болса да көп адамдар түсіне білмеген. Сондықтан көз, қол, саусақ мөлшерлерімен заттарды дәл өлшеп отырған. Қазақ халқына ортақ өлшеуіштерге жалпы халық сенген және түсінген. Біз сол өлшемдерге көз жеткізуіміз керек. Мысалы: Үлкендер бес саусақты қалай атаған?

«Актерлік шеберлікті көрсету» ойыны:

Бір оқушы саусағын көрсетіп отырып атайды.

Оқушы:

1. Бас бармақ.

2. Сұқ саусақ.

3. Ортан саусақ.

4. Аты жоқ саусақ.

5. Шынашақ.

- Дұрыс.

- Ал, осы саусақтар бірдей ме?

- Жок

- Неге?

- Білмейміз.

- Ендеше бес саусақ туралы халықтың аңызын әңгімелеп берейін. Ең алғашқыда бірдей болып жаратылыпты. Бастары бір қосылғанда бас бармақ басқаларға қарап:

- Ұрлық жасаймыз ба?- депті

Сұқ саусақ оның сөзін қолдап,

- Жасасақ, жасайық - депті.

Ортан саусақ:

- Құдайдан қорықпайсыңдар ма?- депті.

Аты жоқ саусақ

- Құдай не қылар дейсің?- депті.

Сонда шынашақ: Алайық та қашайық, ұрлайық та сояйық - депті шыдамсыздана.

Саусақтардың осы айтқандарын жаратушы құдай естіп, оларды әр түрлі етіп жаратқан екен.

Кейде өмірде адамдардың іс - әрекеті, қадір - қасиетін бағалап, басқамен салыстырғанда «бес саусақ бірдей емес» деген сөзді мәтел есебінде үлкендер жиі айтып отырады.

- Балалар, математика сабағында ұзындық өлшемдерін өттіңдер, атаңдаршы.

- Милиметр, сантиметр, метр, дециметр.

- Дұрыс, ал салмақ өлшеуіштері қандай?

- Грамм, килограмм, центнер, тонна.

- Балалар, ертеде көшпелі қазақ халқының тұрмысында сызғыш, метрлік, таразы болмаған.

Міне, сондықтан олар өлшем бірлік ретінде саусақтарды пайдаланған.

Қазақша ұзындық өлшемдерін былай атаған.

1. Елі.

2. Сүйем.

3. Сынық сүйем.

4. Қарыс сүйем.

5. Қарыс.

6. Тұтам.

Қазақша ұзындық өлшемдеріне жеке - жеке тоқталайық.

1 - оқушы: Елі – саусақтың көлденең қалыңдығы.

2 - оқушы: Сынық сүйем - бас бармақ пен сұқ саусақтың буыны бүгіліп барып белгіленетін өлшем. Бір сүйемнен төрттен үш бөлігі.

3 - оқушы: Сүйем - бас бармақпен сұқ саусақ аралығындағы өлшем.

4 - оқушы: Қарыс сүйем - бас бармақ пен ортан саусақтың аралық мөлшері.

5 - оқушы: Қарыс - бас бармақ пен шынашақтың аралық мөлшері.

6 - оқушы: Тұтам - бес саусақпен тұтқандағы көлемге шамалас төрт еліге тең ұзындық.

- Дұрыс. Мысалы: пісіп тұрған сүтті мұздай жерге қойса, қаймақ бетіне жиналады, үлкендер оны бір елі қаймақ жиналды дейді. Ал, математикадағы ұзындық өлшемі бойынша айтсақ 1см. Қаймақ жиналды дер едік.

Кішкентай аласа бойлы адамды бір қарыс деп тілге тиек етеді, Сонымен бірге тәжірибесін сыйымдылық өлшемдерін былай атаған:

7 - оқушы: Шымшым - ұсақ затты бас бармақ және сұқ саусақпен қосып алғандағы өлшем.

8 - оқушы: Шөкім - ұсақ затты үш саусақтың ұшымен қысып алғандағы өлшем.

9 - оқушы: Бір уыс - қол саусақтарын жымдастыра бүккендегі өлшем.

10 - оқушы: Қос уыс - қос қолдың саусақтарын бірге жұмдастыра бүккендегі өлшем. Кеседегі тұрған тұзды өлшеп көрсету.

Тамақтың бір шымшым тұзы кем. Біршөкім тұзы кем.

Бидай: Бір уыс бидайды тауыққа шаш. Қос уыс шаш.

«Кім көреген» ойыны:

Сыйымдылық - өлшемдерін сурет бойынша балалардың өздеріне орындату.

- Балалар, бүгін сендер ата - бабаларымыздың ұзындық өлшеуіштері және сыйымдылық өлшемдерін қалай пайдаланғандығымен таныстыңдар.

Бес саусақ.

Бас бармағым бауға барды,

Сұқ саусағым суға барды,

Ортан саусақ орақ орып,

Аты жоғым ағаш жарды,

Жұмсамапты алақаным

Тек шынашақ балапанын.(Он саусақ)

1. Жалғыз саусақ тіпті де

Ұстай алмас жіпті де.

2. Екі саусақ бірікті,

Ине қолға ілікті.

3. Үш саусағым орамды,

Жүгіртеді қаламды.

4. Өнерлі екен он саусақ,

Қалам жазсақ, жол салсақ.

Қорытынды: «Сөз жұмбақты, кім таппақ» ойыны:

Көлденен:

1. Шөкім.

2. Елі.

3. Шымшық.

4. Сүйем.

5. Тұтам.

Тігінен:

1. Өлшем.

Сонымен қорыта келгенде қол, саусақтың адам үшін атқаратын қызметі өте көп. Оны жоғарғы сыныпқа барғанда кеңірек танысасыңдар. Әзірге бүгінгі үйренгендеріңді үйдегі отбасыларыңа, достарыңа айта жүріңдер

Бекітілді:

04.12.

Тәрбие сағаты

1 А сыныбы

Мұғалімі: Б.Қ.Сеитова

Сабақтың тақырыбы: Озық ойлы оқушы

Мақсаты: Оқушылардың зеректік қабілетін дамытып ой өрісін кеңейту, білімге деген құштарлығын арттыру, озық ойлы оқушыны анықтау.

Дамытушылық: оқушылардың дүниетанымын, білімге қызығушылығын және ойлау, ойды жүйелеу қабілеттерін дамыту.

Тәрбиелік: Өз мүмкіндігін дұрыс пайдалана алатын зейінді тұлғаны тәрбиелеу.

Көрнекіліктер: Сыныпты безендіру.

Сайыстың барысы. I Ұйымдастыру кезеңі:

II. Кіріспе. Мұғалімнің сөзі.

Армысыздар, құрметті ұстаздар мен оқушылар және ойынға қатысушы сайыскерлер! «Халықтың кемеліне келіп, өркендеп өсуі үшін ең алдымен азаттық пен білім қажет» деп III. Уәлиханов, «Ғылым мен майданның қатардағы жауынгері тек үнемі оқу, іздену, талпыну, тану, өмір мектебінен өту арқылы ғана оның ірі қайраткері дәрежесіне дейін көтеріледі» деп Қ. Сәтбаев айтып кеткендей еліміздің болашағы тек қана

білімді, жастар екені даусыз. Осы мақсатпен біз 3 - сынып оқушыларымен бірге күнделікті алған білімімізді ортаға салып, байқамақпыз.

III. 3 сыныптар арасында «Озық ойлы оқушы» атты топтық сайысының ережелерімен танысып алайық.

1. «Кім зерек?» бөлімі. Мұнда оқушылар пән бойынша берілген сұрақтарға жауап береді.

2. «Жүйрік ой» бөлімі. Бұл бөлім бойынша оқушыларға тірек сөздер беріледі, сол сөздерді пайдаланып, оқушылар шағын мәтін құрастырады. Оған 2 минут уақыт беріледі.

3. «Сөз құрақ» бөлімі. «Тәуелсіздік» деген сөзден 2 минутта көп сөз ойлап шығару керек.

4. «Кім шапшаң?» Берілген геометриялық фигуралардан бір бейнені құрастыру.

5. «Полиглот». Бұл бөлімде 3 мақал - мәтел, 3 жұмбақ беріледі. Сол тапқан сөзді қазақ, орыс, ағылшын тіліне аудару.

6. «Әуенді тап». Мұнда бір әуеннен үзінді ойналады, сол үзіндіні әрі қарай жалғастыру керек.

7. Қорытынды.

Мұғалім: Құрметті сайыскерлер!

Мәңгі бақи есте қалар,

Қызықты бір жиын

болсын. Білімдірек

шәкірт озар,

Сұрақтары қиын болсын - дей отырып, сайысымыздың «Кім зерек?» деп аталатын бөлімін бастаймыз.

Бірінші қатысушылар қойылған сұраққа тез және нақты жауап беруі тиіс. Дұрыс жауапқа 10 ұпай.

Сонымен оқушылар, іске сәт.

X. «Кім зерек?»

1. Мемлекеттік тіліміз? (қазақ тілі)

2. «Менің атым Қожа» әңгімесінің басты кейіпкері? (Қожа)

3. 9 бен 6 ның көбейтіндісіне 15 ті қос. (69)

4. Қазақ тілі алғаш мемлекеттік тіл мәртебесін қай жылы алды? (1991 жылы)

5. Тауық 2 аяғымен тұрса 5кг, ал 1 аяғымен тұрса неше килограмм? (5 кг)

6. 2 кг тас ауыр ма, 2кг мақта ауыр ма? (Тең)

7. Қазақтың ұлы ақыны кім? (Абай Құнанбаев)

8. Тірі табиғат мүшелерін ата. (Адам, жануарлар, құстар, өсімдіктер)

9. Тұңғыш қазақ ғарышкері кім? (Тоқтар Әубәкіров)

10. Қазақстан Республикасының елбасы кім? (Н. Назарбаев)
11. Соңғы ұшқан қазақ ғарышкер кім? (Айдын Айымбетов)
12. Төртбұрыштың бір қабырғасын кесіп алсаң неше бұрыш қалады? (5 бұрыш)
13. Үш түйеқұс ұшып келе жатты. Оның біреуін аңшы атып алды. Олардың қаншасы қалды? (Түйеқұс ұшпайды)
14. Жұмадан кейінгі қай күн? (Сенбі)
15. Аң аулағанда қай құсты алып шығады? (Бүркіт)
16. Биыл тәуелсіздікке неше жыл? (25 жыл)
17. Достықтың неше түрі бар? (2 түрі бар)
- 18.. Көкжиектің тұстарын ата (оңтүстік, солтүстік, батыс, шығыс)
19. Астана қаласының бұрынғы атауы (Ақмола)
20. Зат есімнің сұрақтары? (Кім? Не? Кімдер? Нелер?)
21. Биыл Жамбыл Жабаевтың неше жылдығы тойлануда? (170 жылдығы)

Ү. «Жүйрік ой».

Бұл сайыста бірнеше сөз беріледі, сол сөздерге шағын мәтін құрау.

(Аулада, күн, көктем). (Астана, Бәйтерек, жас).

Z. «Сөз құрақ» бөлімі. «Тәуелсіздік» сөзінен бірнеше сөз құрап жазу.

Мысалы: (Тәу, ел, сіз, әуел, елсіз, елдік)

ІҮ. «Кім шапшаң?» бөлімі. Берілген геометриялық фигурадан 1 минут ішінде,,, құрастыру.

АА. «Полиглот» бөлімі. Берілген мақал - мәтел, жұмбақты 3 тілде айту.

1. Тіл тас жарады, тас жармаса... жарады. (бас)

2 кеме, білім теңіз. (Мектеп)

3. Бала, бала деп, түн ұйқысын төрт бөлген кім? (Ана)

4. Жоқ өзінде баста, қаста, мойында,

Ұзындығы жазулы тұр бойында.

Ол – не? (Сызғыш)

5. Бір – бірімен жарысқан,

Төрт аю, бір арыстан.

Екі қоян, бір түлкі,

Бәрі нешеу, кім білді? (Сегіз)

6. Ұлды отыз үйден тыю,

Қызды----- үйден тыю. (Қырық)

VI. «Әуенді тап» бөлімі. Әуеннен үзінді тыңдап, әрі қарай жалғайсыңдар.

«Жүзден жүйрік, мыңнан тұлпар шығады» демекші бүгінгі сайысымызды таразылап, әділ бағасын береді деген оймен келесі сөзді әділқазылар алқасына береміз.

Болмасын ешбір сын – өкпе,

Әсері қалды жүректе.

Қазылар берген бағалар,

Ұштассын айтар тілекке!

VII. Қорытынды.

Бекітілді:

Тақырыбы: «Тәуелсіздік - ел тұғыры»

11.12. Мұғалімі: Б.Қ.Сеитова

«Тәуелсіздік таңының жұлдызымыз» атты интеллектуалды - танымдық ойын

Мақсаты: Қазақстан Республикасы Тәуелсіздік күні оқушылардың мектепте меңгерген білім деңгейін анықтау, ойлау қабілеттерін дамыту, сөйлеу мәдениетін, жан - жақты ой өрісін жетілдіру, ой ұшқырлығын, оқуға деген ынтасын арттыру. Тәуелсіз Қазақстан мемлекетін өркендетуге, Тәуелсіздігіміздің шексіз, мәңгі болуына адал қызмет ететін білімді де жан - жақты дамыған, интеллекті жоғары, батыл текті, намысты ұрпақ, шынайы патриоттар тәрбиелеу. Өз Отанын сүйуге, туған елінің тарихын, зиялы тұлғаларын тануға шақыру;

Қолданылған құрал - жабдықтар: «Үздік бестік» кестесі, компьютер, дискілер, нөмірленген асықтар, дорба, бағалау парағы, сағат; марапаттау қағаздары; суреттер салынған конверттер.

Ойынның барысы:

Жүргізуші: - Армысыздар құрметті бүгінгі ойынның қонақтары, ойынға қатысушылар және жанкүйер қауым! Қазақстан Республикасы Тәуелсіздігінің 20 жылдық мерейтойына арнап ұйымдастырылып отырған «Тәуелсіздік таңының жұлдызымыз» атты интеллектуалды - танымдық ойынымызға қош келісіздер! Тәуелсіз Қазақстан елінің тарихы – Отаншылдықтың, ерліктің, елдіктің не екенін дәлелдейтін, тамыры терең бай тарих. Елім, Жерім, Отаным деген қасиетті ұғымдар әр адамзаттың өз табалдырығынан, өз отбасынан, өз қаласынан, өз өлкесінен басталады.

Егемен еліміздің ертеңін нұрлы етер «барыс» текті намысты ұрпақ бойында ұлттық сана көрініс тапса, ақыл ойы мен жүрегінде туған жері мен еліне деген сүйіспеншілік орын тепсе, бұл Тәуелсіз Қазақстанның қалыпты дамуы, әлемдегі ең беделді мемлекеттер қатарына ұмтылу жолындағы нәтижелі көрінісі болып саналатыны анық.

Міне, бүгінгі біздің интеллектуалды - танымдық «Тәуелсіздік таңының жұлдызымыз» атты ойыны да осыны меңзейді. Жоғары да аталған қасиеттер сіздердің де бойларыңызда бар екені және тәуелсіздік таңының жарық жұлдыздары сіздер екені анық. Олай болса, ортаға ойынға қатысушы топтарды шақырайық. Ортаға «Жарық жұлдыз» және «Тәуелсіздік тірегі» топ мүшелері шығады, орындарына жайғасады.

Топтарға арналған үстелдер әзірленеді және әр үстелде топтың атауы жазылған кесте көрсетіледі
Әр топ өздерімен таныстырып өтеді.

Жүргізуші: - Рахмет, құрметті ойыншылар, бүгінгі ойында сіздерге үлкен сәттілік тілейміз.

Ал енді, ойынымыздың әділқазы алқасы және ойын барысымен таныстырып өтуге рұқсат етіңіздер.
Әділ қазы алқасының мүшелерімен таныстыру.

Ойын төрт кезеңнен тұрады:

I кезең «Түрлі-түрлі сұрақтар... ой түртеді», ойынды бастамас бұрын ет қыздыру, яғни, балаларды ойынға бағыттау кезеңі.

II кезең «Суреттер сыр шертеді тереңінен».

III кезең «Үздік бестік» мектеп бағдарламалары бойынша сұрақтар.

Міне, құрметті ойынға қатысушылар, жанкүйерлер, қонақтар ойынның барлық ережелерімен таныстық, іске сәт.

Атыңнан айналайын, егемен ел,

Тәуелсіз күнің туды кенеле бер.

Мерейің құтты болсын, Тәуелсіздік!

Ғасырдың тойы болшы келе берер! – дей отырып ойынымыздың

I кезеңін бастайық.

I кезең: «Түрлі-түрлі сұрақтар ой түртеді...». Құрметті ойыншылар, бұл кезеңде сіздерге 6 сұрақ қойылады, ал сіздер, сол сұраққа тез арада, сол сәтте жауап берулеріңіз қажет. Әр нақты дұрыс жауап 1 ұпай.

- Рахмет, Ал, «Тәуелсіздік тірегі» тобына іске сәт делік.

1. Көлікті күтетін жер (Аялдама)

2 Қазақстан Республикасының мемлекеттік тілі (Қазақ тілі)

3. Астана қаласының бейресми символына айналған ғимарат? Бәйтерек

4. Нағашы кімнің туысы? (Ананың ағасы)

5. Құстың негізгі мекені? (Ұя)

6. Жер шарының моделі?(Глобус)

- Рахмет, құрметті сайыскерлер, құрметті көрермендер, мінекей, I - кезеңіміз аяқталды. Осындай ет қыздыру жаттығудан кейін, ойларыңыз оянып, ой - өріс көкжиектеріңіз кеңейіп қалды, сұрақтар әр саладан болғандықтан бірнеше тарапқа барып та қайттық, сіздер келесі кезеңдерде де осындай жылдамдық пен тапқырлықтарыңызды көрсете аларсыздар деймін. Ал, сөз кезегін ойынның сарапшыларына, әділ - қазы алқасына береміз. Сараптамаларыңыздың соңында ұпай санын айта өтсеңіздер. (Бірден топтардың ұтыстарын айта өту керек)

- Рахмет, әділқазы алқасына.

Сонымен, ойынымыздың II кезеңіне көшейік.

II кезең:

«Суреттер сыр шертеді тереңінен» атты бұл кезеңде сіздер мына дорбадан нөмірленген асық аласыздар және сол нөмір түбіндегі конвертті ашып суретке қол жеткізесіздер. Конверт ішіндегі суреттерге байланысты жауап береді

Ал, іске сәт.

III кезең «Үздік бестік» орны ауыстырылып кеткен әріптерден сөз құрастыру

СКЕӨНМЕ, ЗАТАР, ЛҚҒОАТДНРЫА, ӨБҚТЕА, ЗҒНАЖҚЕЗН, НТЕШТАК, ШО, КБКЕШ, ЕЫТШМКН, АТӨБВСЕ, АНТСАА, АШБЛХА, ТУАЫРА. (Сәтбаев, Балхаш, Астана, Шымкент, Өскемен, Тараз, Талдықорған, Ақтөбе, Жезқазған, Ташкент, Бішкек, Ош, Атырау).

- Рахмет, міне бүгінгі ойынымыздың соңғы кезеңі де аяқталып, оның нәтижесімен де таныстық. Ендеше, Тәуелсіздік таңы сендер, білемін, Болашаққа бар білімін берерін.

Барыс текті жастар, сендер, білемін,

Жалындатып биік шыңда жүрерін – дей отырып, бүгінгі білім додасын аяқтамас бұрын, әділқазы алқасына сөз берейік, жеңімпазды атасын.

Сарапшылар ойынға сараптама жасап, жеңімпазды атайды.

Әділқазы алқасының төрайымы жеңімпаз топты атап марапаттайды

Қорытынды: - Осымен бүгінгі білім додасын аяқтауға рұқсат етіңіздер, қашанда ойымыздың көк жиегі биік болсын, жүрісіміз нық, еңсеміз биік, Тәуелсіздігіміз қуатты, жастарымыз намысты, ұлдарымыз қайратты, қыздарымыз сымбатты да білімді болсын, ағайын!

Бекітілді:

Тәрбие сағаты

1 «А» сыныбы

25.12.

Сабақ тақырыбы: Асық ойындары — Қазақ халқының ұлттық ойындарының бірі.

Сабақтың мақсаты:

Білімділік: Ұлтымыздың негізсіз ұмытылып бара жатқан ойынын жаңғырту, бабаларымыздың ойыны туралы түсінік беріп, қызығушылық ояту.

Дамытушылық: Асық ойнату арқылы оқушыларды дәлдікке, мергендікке, ептілікке жеңіске деген құштарлыққа, намысқойлыққа, әділдікке баулу.

Тәрбиелік: Оқушыларды ұлтымыздың құндылықтарын қастерлеуге баулу, қазақ халқының брендтерін сақтап әлемдік деңгейдегі спорттық ойындар қатарына қостыруға ой туғызу.

Міндет: Асық ойынының барлық ережелерін, қыр – сырларын зерттеп, ізденіс жұмыс жасап, асықтың түрлерімен ерекшелерін білу.

Сабақ барысы: I. Ұйымдастыру кезеңі

A) Оқушылардың үйірме мүшелігіне қабылдау туралы арыздарын алып, үйірме мүшелерін бекіту

Ә) Қажетті құрал - жабдықтарды тағайындап, олармен таныстыру, психологиялық ахуал туғызу

II. Ой қозғау:

Мұғалім:

- Асық туралы не білеміз?

Оқушылар:

- Асық - қазақ халқының ұлттық ойыны

- Асық қазақ халқының, ырымдарында қадірлі сүйектің бірі.

- Баласының ермегі, ойыншығы, сүйікті ойыны болған

Мұғалім:

- Асықты ойнасаң грыва ауруы боласың деп қорқытқан шындыққа жанасады ма?

Оқушы: Ұлттығымызды ұмыттырғысы келгендер кез келген ұлтымыздың дәстүрін, салтын, ойынын жамандыққа ырымдап халықты өз тамырынан алыстатқысы келгендердің ісі бұл!

Мұғалім:

- Дұрыс айтасың, Асылан!

- Асық ойынын не себептен спорттық - олимпиада ойындарының қатарына қоспай отыр?

Оқушы:- Себебі, асық ойыны ұмытылып, асылын айтқан себептермен ойын ретінде шеттетілді, Бірақ қазір компьютердің ойындарымен ойнайтын балалар көп зиян шегетінін ешкім де айтпайтыны таңқаларлық, ағай

Мұғалім:

- Компьютер ойындары баланы ашушаң, қатігез, мейрімсіз етеді Көз жанарын бұзады. Қазір екі баланың бірі көзілдірік киеді, ал Асық ойыны бұрын батырларымызды мергендікке тәрбиелеген

III. Мұғалімнің кіріспе сөзі:

Ұлттық ойындары көбінесе әр халықтың әлеуметтік - экономикалық жағдайларына, шаруашылық мүмкіншіліктеріне байланысты қалыптасқан. Қазақ халқының ұлттық ойындарының көбі табиғи заттармен ойнауға негізделген. Шаруашылығы мал шаруашылығына негізделгендіктен қазақ халқының ұлт ойындары да осыған икемделеді. Әсіресе, қойды көп өсіргендіктен, балалар ойынының көбі қой асығымен байланысты болып келеді. Сондықтан асық ойындары ұлт ойындарының ішіндегі арыдан келе жатқан көнелерінің бірі болып табылады. Асық ойыны баланың жастайынан нерв жүйелерін шыңдап, оларды дәлдікке, ұстамдылыққа, байсалдылыққа тәрбиелейді. Мұндай қасиеті болмаса, адамда төзімділік, шыдамдылық та болмайды. Ондай қасиеттері болмаса, адам ойында да, өмірде де көздеген мақсатынан шыға бермейді. Бұл ойынның еңбектеген баладан, еңкейген кәріге дейін ойнайтын түрлері болған.

Асық ойыны, баланың күн ұзақ қимылына тигізер әсері мол. – Ойын барысында: • жүгіру • жүру •

иілу • секіру • сақа иіру • көздеп тигізу • лақтыру, ату т. б, жатады

IV. Асық атаулары:

1. Құлжа - арқардың аталығының асығы
2. Сақа - арқардың асығы
- 3.. Жабайт – еліктің асығы
4. Асық - қой мен ешкінің асық жілігінен
- 5.. Шүкімайт - қозы мен лақтың асығы

V. Асыққа байланысты ырымдар:

А. Келінінің аяғы ауырлап босануға тақағанда, енесі не атасы ырымдап асық жинап жүреді. Атаның құдай ұл берсе деп тілегені. Оны жасырып оңаша келінге сездірмеуі мүмкін.

Ондағыойлары көз тимесін, келін аман - есен, босанса екен деп тілек тілеуінің бір тәсілі.

Ә. Ер баланың бесігіне қасқырдың асығын, тырнағын тағуы мүмкін, ауырмасын - көз тимесін жәнеайбатты, қайтпас қайсар, болсын дегені. Қыз баланың бесігіне - еліктің асығын, әдемі сұлу ел қызығар көркі болсын дегені.

Б: Ерте кездегі табиғаттың қатал, аңдардың олжаға оңай ілікпейтіндігін, аңшының адал еңбегі, ер азаматтың қайраты мен жау жүректілігі екендігін жақсы білеміз. Сондықтан да аңның асығы қадірлі болады.

VI. Қонағымыз ақсақал - ата Қабақ атаның әңгімесі: Жылы сөз бен мейірім. «Айналайын» дегенқұдіретті сөз. Биологиялық, психиологиялық және гендік энергия, күш - қуатқа бай екендігін ғалымдар дәлелдеп отыр. Қазіргі тәрбиедегі балаға дауыс көтеріп сөйлеу, ұрып жібу

«қашықтықтан басқаратын роборт» секілді айтқанымды орындай қоймадың - деген дұрыс емес.Қабакпен басқарып отыр, тұр жылама деген бұйрықтар нәрестеге кері әсер етеді.

Бұтына

«памперске» зәрін жинақтауы ананың ластығы. Сәби шаңсорғышта, боқшық та емес. Жас аналарғаайтарымыз - нәрестені омырау сүтімен қоректендір, тәнін таза ұста, ертегі айтып ұйықтат, ән айтып оят. Мейірленген ананың омырау сүті нәрестенің тәбетіне ерекше әсері болады. Ертенгі азамат еліне, жеріне халқына, туған - туысына, досына деген ниеті ақ, көңілі таза болары даусыз.

Асық ойынында асықтың берекесі де, басшысы да «сақа». Асықтарды атқанда сақамен көздейді.Бас бармақпен сұқ саусаққа қысып ұстап жоғары сілкіп, салмақтап айландырады. Айландырып тұрған сақаны сағаттың тіліне қарсы иіріп атады. Ірі әрі салмақты иіріліп тиген сақа асықтарын бірнеше домалатады. Шебер иіріліп атылған сақа, асыққа тигенде 10 сантиметрден 150 сантиметрге жерге дейін ұшырып жібереді.

Асықты иіріп тастағандағы жатысы бес түрлі аталады:

1. Ең сәтті тұрғандағы атауы «алшы». /барлығын бірден ұтасың /
2. Төңкеріліп тұрғаны тәукі /тәуекел мағанасы/ (тәйкі)
3. Екбетінен жатқаны «бүк» /бүк түсіп жату/
4. Шалқасынан түскені «ішік» /іші көрініп жатуы/
5. Егер еңкейіп, тұмсығымен тік қадалса «омпа» / омақаса құлаған /
6. Таза тұрмай - алшы тұрғаны қисайып, не тәйкі қисайып тұрса «қырта» дау туғызатын /қырынанжату/ деп аталады

VII. Ойнату

VIII. Жеңімпазды анықтау

Бекітілді:

Тәрбие сағаты

28.12.

Мұғалімі: Б.Қ.Сейтова

Тақырыбы: «Жаңа жыл- Бірлік пен Татулық жылы болсын!»

Мақсаты: Балаларға жылдың төрт мезгілі, Жаңа жыл мерекесі туралы түсінік беріп, балалардың тапқакты мәнерлеп оқуы, әнмен биді нақышына келтіріп орындау қабілеттерін арттыру және әсемдікке, ұйымшылдыққа тәрбиелеу.

Кейіпкерлер:

Музыка әуенімен бүлдіршіндер залға кіреді.

Жүргізуші: Сәлеметсіздер ме! Құрметті ата - аналар, қонақтар, балалар. Келе жатқан Жаңа жыл құтты болсын!

Аяз беттен өбеді,
Ай барады жылыстап,
Аспан жерге төгеді
Ақ күмісін уыстап.

Өлең де әзір, ән әзір,
Ойын да әзір, бәрі әзір,
Кел, жаңа жыл біздерге,
Кел, жаңа жыл, жаңа жыл!

Желдің дауысы естіледі. Ортаға қанатын самғап алтын құс ұшып келеді.

Жаңа жылым жол болсын,

Келе жатқан жаңа жыл,

Басқан қадам оң болсын!

Бізге құтты жыл болсын!

Ал мен болсам, Алтын құспын! Әр шаңыраққа қонған бақыт құспын.

Жүргізуші: Балалар, қараңдаршы, өзі қандай сұлу! Бақыт құсының біздің мерекемізге келгені қандай жақсы болды. Алтын құс, осы сен адал ниет, ақылды адамдардың тілегін орындайды дейді. Біздің айтқанымызды орындайсың ба?

Алтын құс: Әрине, орындаймын. Не тілектерің бар? Айта беріңдер

Жүргізуші: Олай болса, бүгінгі мерекеге жылдың төрт мезгілін шақырсақ қайтеді?

Алтын құс: Айтқандарың орындалады, балалар.

Алтын құс алаңды айнала ұшып, қанатымен самғап жүгіреді. Дауыл мен желдің дауысы естіледі. Ортаға Көктем, Жаз, Күз, Қыс келеді.

Көктем: Ойпырмай, мен қайдамын?

Қыс: Басым айналып кетті біз қайда келдік?

Жаз: Қыздар, қараңдар, қандай әдемі! Біз мерекеге келген сияқтымыз.

Күз: Ана шыршаны қараңдар, қандай әдемі. Алтын құс сен бізді қайда алып келдің?

Жүргізуші: Жылдың төрт мезгілін, жайқалған, жадыраған жаз, қаһарлы қылышын сүйреген қыс, байлығын халыққа тарту еткен алтын күз, тіршілікті тірілтіп көкке бояған көктем. Сәлеметсіздер ме! Біз сіздерді Көктем. Сәлеметсіздер ме, балалар! Амансыңдар ма, шырақтарым! Майысып көлге біткен құрақтарым, Көрсетіңдер өнерді қилы - қилы, Өздеріңді дүбір тойға іздеп келдік.

Қыс: Қызық думан күн келді

Аяз сүйіп, қар борап

Жасыл шырша түрленді

Міне, жаңа жыл келді.

Жаз: Ой, балалар, сендер мен сияқты қандай сұлусыңдар.

Күз: Жоқ, жаз. Мына тұрған балалар маған тартқан, қандай әдемі.

Жүргізуші: Қыздар айтыспандар, қанеки біріңнен бірің өткен әдемісіңдер, оданда мына бүлдіршіндермен біргелікте жаңа жыл әнін орындайық. Шырша жыры.

Ал, балалар айтыңдаршы біздің мерекемізге кім жетіспей тұр, Жаңа жыл мерекесінің сәні кім, қалай ойлайсыңдар?

Балалар: Аяз ата мен Ақшақар жетіспейді.

Жүргізуші: Ал онда балалар Аяз ата орманда адасып қалған болар. Аяз ата мен Ақшақарды шақырайық.

Балалар: Аяз ата, Ақшақар - деп айғайлап шақырады.

(Аяз атаның орнына мыстан кемпір ұшып кіреді де, шыршаны бір айналып барып, қонақтардың алдына келіп тұра қалады.)

Мыстан: Пай - пай, мен қайда келдім өзі. Мына шыршаның кереметін - ай! Үйге алып кетсем бе екен? (Осы кезде мыстан төменге еңкейіп, шыршаның түбірімен жұлып алғысы келеді.)

Жүргізуші: Мыстан кемпір! (Мыстан кемпір оған мән бермейді де, шыршаны жұлуын тоқтатпайды.) Біз жаңа жыл мейрамын тойлап жатырмыз, тимеңіз біздің шыршамызға - мыстан кемпір сөзге мән бермей былай дейді:- Туу (мандайдағы терін сүртіп тұрып) Мына шыршаның тамырының терең отырғызылғанын - ай, жұлынбайды ғой. Сол кезде шыршадағы жалтыраған кілтті көріп қалады да: мынау қандай қызық кілт өзі, осы кілт бағанағы менің ұшып келе жатып көрген, сандықтың кілті болар. Сол сандықтан бір керемет

дәмнің иісі шығып еді, мүмкін ақша да бар шығар мен шыршаға тимей - ақ осы кілтті алып барып сандықты ашайын, мүмкін тамағына тойып, ақшасына бір байып қалармын.

Жүргізуші: Балалар, қане мерекені жалғастырайық, Аяз ата кешікті ғой. Мүмкін адасып кеткен болар..... (Есіктің сыртынан дауыстар естіліп, іле шала залға Аяз ата мен Ақшақар кіреді.)

Аяз ата: Қандай жарқын жүздерің

Аталарың сендерге

Қандай әсем жырларың

Шаршап келді алыстан

Асаулармен алысқан

. Бүлдіршін балаларға бір салем.

Асау желмен жарысқан

Ақшақар: Қарашы ,Ата ,балалардың киімі қандай әдемі. Шыршада әсем безендірілген екен. Бәрі де тым сұлуланып кетіпті.

Шырша шамын жағайық, Жаңа жыл мерекесін ашайық. 1, 2, 3

Жанбайды. Не болған сиқырлы таяғым тоңып қалған болар. Тағы бір көрейік 1, 2, 3,- 1, 2, 3.

Жүргізуші: Аяз ата сіз жол жүріп шаршап келген боларсыз, мына жерге отырып, біздің балалардың жаңа жылға арнаған тақпақтарын тыңдай қойыңыз ендеше.

Балалардың тақпақтары:

Бекжан, Иброхим

1) Тамаша, тамаша!

2) Жаңа жылым мол болсын

Шыршамыз тұр жараса.

Басқан қадам оң болсын

Басында әсем жұлдызы

Төрле төрле жаңа жыл

Көз тоймайды қараса.

Бізге құтты жыл болсын.

Көркем, Айлин, Нұрасыл

3) Сақалы аппақ күмістей

4) Әдемілеп біз ілген

5) Далада қар борайды

Тістері аппақ күріштей

Ойыншықтар тізілген

Ақ мамыққа орайды

Қызыл ала шапанды

Қандай жақсы шыршамыз

Мұз болады қатады

Сағындым аяз атаны.

Ән шырқайық баршамыз.

Жып - жылтыр боп жатады.

Жүргізуші: Аяз ата қазір біздің бүлдіршіндеріміздің дайындаған биін тамашалайық. Вальс.

Ойын: «Жылдам киіндір»

Жүргізуші: Ал енді біздің мерекеге келген аңдарымыздың биін тамашаласақ.

Аяз ата: Керемет балапандарым рахмет сендерге. Ойын: «Қатып қал»

Аяз ата:- Ой бәрекелді, жарайсыңдар балалар, аталарыңды бір қуантып тастадыңдар.

Жүргізуші: Қыс ханшайымымыздың да біздің балаларға арнаған әні бар екен. Тыңдаймыз ба балалар?

Жүргізуші: Аяз ата сіз біздің балаларға сыйлықтар әкелдіңіз бе?

Аяз ата: Әрине барлық сыйлық мына сандықтың ішінде. Ақшақар сандықтың кілті қайда?

(Ақшақар иығымен білмеймін дегендей шара жасайды.)

Жүргізуші: Қандай кілтті сұрап тұрсыз? Бағанағы шыршадағы ілініп тұрған кілт пе?

Аяз ата: Иә сол кілт болар.

Жүргізуші: Аяз ата, ол кілтті мыстан кемпір алып кетті, ол тіпті шыршамызды да ала кеткісі келген.

Аяз ата: Қап әттеген - ай! Қане біз Ақшақар екеуміз оны іздеп келейік.(Осы кезде залға мыстан кіреді.)

Мыстан: Аа, бәлем! Таптым, сандық мұнда тұр екен ғой.

Ақшақар: Мына ұрлықшы мұнда жүр ғой. Қане кілтті маған бер, балалар сыйлықтарын күтіп қалды.

Мыстан: ойбай тағы не дейді. Сыйлық өзіме де керек.

Аяз ата: Аһ бәлем! Олай болса өзіңнен көр мен сені қатырып тастайын. «Қане таяғым мына мыстанды қатырып таста (мыстан кемпір тұрған жерінде қатып қалады.)

Мыстан: Әй Аяз ата! керегі жоқ, мені босат мен саған кілтінді беремін, мен жеңілдім. Балалар мен кілтті берсем маған да сыйлық бересіңдер ме.

Балалар: Береміз.

Мыстан кемпір: Балалар онда менің қояр тілегімді орындасын: Бұл ойын «Алдау ойыны» деп аталады. Мен сендерді алдаймын, сендер қателеспей айтқан кезде өздеріңнің дене мүшелеріңді алданбай ұстап қалуларың керек.

Мыстан кемпір: Жарайсыңдар, балалар, мен жеңілдім.

Аяз ата: Жарайсыңдар балаларым! Мені бүгін бір қуантып, алыс жерден келгенде көңілімді көтердіңдер.

Біздің сыйлығымызға риза болыңдар. Ал енді біз жолға шығайық. Қош сау болыңдар!

Жүргізуші: Ал осымен біздің жаңа жылға арналған мерекеміз аяқталды. Жаңа жыл барлықтарыңызға құт береке әкелсін.

***В.И.Пацаев атындағы №2 Алға орта мектебінің 1 « а» сынып жетекшісі
Б.Қ.Сеітованың I жарты жылдық тәрбие жұмысына берілген есебі.***

2023-2024 оқу жылының басында 1 «а» сыныбында 21 оқушы болды. Оның 9-ы қыз бала, 12-сі ер бала.

22 қыркүйектен бастап 1 «Б» сыныбынан Мұрат Айару ауысып келді.

Көп ұзамай Махсұт Малика осы мектептегі басқа сыныпқа ауыстырылды. Сонымен 9 қыз бала және 12 ер бала болдық.

Жаңа оқу жылынан бастап алған өз білімдерін, тәлім- тәрбиеліктерін, өз өнерлерін көрсетуге алдарына жан салмады.

Бірінші қыркүйекке арналған мектепшілік мерекелік шарадан кейін

1 қыркүйек – Білім күні «Мектеп-мейірім мекені» тақырыбында сыныпта ашық тәрбие сағаты өткізілді. Бірінші оқушылармен, кейін ата-аналармен танысып мерекелік іс-шара өткізілді.

8 қыркүйекте «Тәрбиенің ең тамаша мектебі отбасы» («Ата-аналар мектебі») жобасы тақырыбында тәрбие сағатымен жалғасын тапты. «Жолы болсын әркімнің, орында жол тәртібін!», Менің тілім – менің досым» («Жеткіншектің жеті жарғысы»)жобасы, «Сергіту сәті», Дені саудың-жаны сау («Жеткіншектің жеті жарғысы»)жобасы.

Ұстаздар мерекесіне орай «Ұстазым,ұлағатым -үлгі өнегем!» («Оқуға құштар мектеп» жобасы тақырыбында, «Ғаламтордың зияны пен пайдасы» («Ғаламтор қауіпсіздігі» жобасы), «Адал өмір сүру абзал қасиет» («Еңбегі адал жас өрен").

Сонымен қатар оқушыларға патриоттық тәрбие беру мақсатында «Әнұран орындау» («Жеткіншектің жеті жарғысы»)жобасы, Қазақстанның мемлекеттік рәміздері («Жеткіншектің жеті жарғысы»)жобасы, табиғатымызды қорғау, аялау мақсатында «Табиғатты аялайық» («9 ай-9 іс-шара») жобасы, «Озық ойлы оқушы» («Төрт тоқсан-төрт өнер»), «Тәуелсіздік - ел тұғыры» («Жеткіншектің жеті жарғысы»), «Асық ойыны» («Ұшқыр- ой алаңы») жобасы, «Жаңа жыл – бірлік пен татулық жылы болсын!» («Балалар және театр») балаларға арналған жаңа жылдық мерекемен аяқтадық.

Сыныпта 7 оқушымының отбасы көпбалалы. Олар: Наурызбай Иброхим мен Мухаммад, Макария Бейбарыс, Қазбеков Ақниет, Батырова Айсұлу, Тілеухан Бұлғын және Алтынбекқызы Айлин болса, ал егіздеріміз Наурызбай Иброхим мен Мухаммадтыі әкелері қайтыс болғандықтан тек анасы Юнусова Назымның тәрбиесінде.

Әр тәрбие сағатына балалар сабаққа аса белсенділікпен, қызығушылықпен және жауапкершілікпен қатынасып отырды.

Күні: 08.01.

Тақырыбы: Еңбек түбі – береке

Мақсаты:

1. Оқушыларды мақал - мәтелдердің мағынасын түсінуге, оларды айта білуге үйрету.
2. Тілдерін ұштау, шешендікке баулу.
- 3.

Еңбексүйгіштікке тәрбиелеу.

Көрнекілік: Мақал - мәтелдер, нақыл сөздер: «Жақсы жұмыс – жанға тыныс», «Еңбектүбі – зейнет», «Еңбексіз өмір – сөнген өмір», жұмбақтар.

Жүру барысы:

Мұғалім: «Жүздің көркі – көз, ауыз көркі – сөз, сөздің көркі – мақал», – дейді халық. Мақалдар адам тұрмысындағы әр түрлі оқиғаларды қысқа, тұжырымды тілмен түсіндіреді, ойды ажарлайды. Сондықтан да халық сөздің көркі – мақал деп бағалаған. Ал мақалдар сөздің көркі ғана емес, сонымен бірге халық өмірінің шежіресі.

Топтар талдайды, постер қорғайды.

I топ: Еңбек мұратқа
жеткізер, Жалқаулық
абыройды кеткізер

II-топ: Сақалын сатқан
кәріден, Еңбегін сатқан бала
артық.

III-топ: Еңбектің көзін
тапқан, Байлықтың өзін
табады.

IV-топ: Еңбек етпесең елге
өкпелеме, Егін екпесең, жерге
өкпелеме.

V-топ: Ерінбесең, еңбегің өнеді.

1. Еңбексіз мал дәметкен – қайыршылық.
2. Еңбек ет те
мақтан, Ойнап күл
де шаттан.
3. Еңбек етпеген азады.
4. Қолы қимылдағанның аузы қимылдайды.
5. Бейнетің қатты болса, татқаның тәтті болар.

Мұғалім: Сонымен оқушылар, мақалдың өміршеңдігі мен қолдану аясының кеңдігінің сыры неде? Әрине, тілдің көркемдігі мен мазмұнының тереңдігінде. Аз сөзбен көп мағына беретіндігінде.

Тәрбие сағаты 1 «А» сыныбы**Мұғалімі: Б.Қ.Сейтова****Сабақтың тақырыбы: Қазақтың ұлттық ою-өрнектері «Ою оя білу де өнер»**

Сабақтың мақсаты: Оқушыларды қазақтың ұлттық ою - өрнегінің ерекшеліктерімен таныстыру, төл мәдениетін қастерлеуге баулу және олардың ұшқыр ой, белсенді біліктілік, шеберліктерін дамытуға ықпал ету.

Сабақтың көрнекілігі: қолөнер бұйымдары

Сабақтың барысы:

I. Ұйымдастыру бөлімі.

II. Кіріспе сөз.

Алдымен оқушылардың ашық тәрбие сағатына дайындығын тексеру.

III. Негізгі бөлім.

Ал, балалар, бүгінгі сабағымызда қазақ халқының ұлттық ою - өрнегімен танысамыз.

Ертеде байлыққа тоймаған хан болады. Ол жер бетіндегі судың бәрі «өзімдікі» деп жар салады. Мал мен жанды қырғынға ұшыратады. Ханды ел «сұмырай» деп атайды. Халық су үшін күшті қарсылықтар көрсетеді, су бар жерлерді жасырып отырады. Қазақта «сұмырай келсе, су құриды» деген сөз осыдан қалыпты. Ол Райхан атты шебер қыздың оң қолын шауып тастайды. Халық су үшін болған күресте жеңеді. Осы оқиғаға байланысты «су» өрнегі пайда болады. Жер - Ана Райхан қыздың бес саусағының орнына жер бетіне бес тармақты гүлдерді жайқалтып өсіреді. Бес жапырақты қызғалдақтың ою - өрнекке енуі, Райханның бес саусағының ескерткіші ретінде қалған деседі.

Балалар, қазақтың ұлттық мәдениетінің ең байырғы, аса құнды саласының бірі - қолөнері, оның ішінде ою - өрнек өнері болып табылады. Қазақтың ұлттық ою - өрнегінің бірнеше ондаған ғасырлық тарихы бар, атадан балаға, ұрпақтан - ұрпаққа мұра болып, дамып келе жатқан өнер түрі.

Ою дегеніміз – бір нәрсенің пішінін ойып алу.

Ою - өрнек қазақ халқы қолөнерінің кең тараған түрі болып табылады. Ою - өрнек атаулыны екі топқа бөліп қарауға болады. Бірінші топқа ою - өрнектің тікелей өзіне қатысты түрі жатады, екінші топқа ою - өрнек қолданылатын әшекейлі бұйымдар жатады. Қазақтың ою - өрнектері атаулына байланысты бірнеше түрге бөлінген.

1. Ай, күн, жұлдыздарға, көк әлеміне байланысты ою - өрнектер: айшық, жұлдыз.

2. Малға, малдың дене мүшелеріне байланысты ою - өрнектер: қошқармүйіз.

3. Аңға, аңның дене мүшелеріне байланысты ою - өрнектер: арқармүйіз, бұғымүйіз.

4. Құрт - құмырсқаларға, жәндіктерге байланысты ою - өрнектер: көбелек, жыланбас.

5. Құстарға байланысты ою - өрнектер: құсмұрын, құсқанат.

6. Жер, су, өсімдік бейнелі ою - өрнектер: төртқұлақ, бесжапырақ, бұтақ.

7. Құрал - жабдықтарға байланысты ою - өрнектер: балта, тарақ, балдақ. 8. Геометриялық денелер тектес ою - өрнектер: тұмар, сынықмүйіз.

Ою - өрнек өнерінің белгілі бір халыққа тән мәнерлеу ерекшеліктері сол халықтың тұрмыс - тіршілігімен, бейнелеу өнерімен, ұлттық қолтаңбасымен тікелей сабақтасып жатады. Әрбір халықтың ісмер - шеберлері өздерінің көрген ою - өрнектерін жатқа жасап, оюға өз бетімен жаңалық енгізу дәрежесіне жетті. Халық мұндай адамдарды «оюшы» деп атайды да, оларды «ою ойғанның ойы ұшқыр» деп бағалайды. Жұлдыз өрнегі аспандағы жұлдыз көрінісіне ұқсайды. Олар көбінесе кілемдерде жиі қолданылады. Жалпы ою - өрнекті оның пайда болу ерекшелігіне байланысты дәстүрлік және сәндік деп екі топқа бөлуге болады. Дәстүрлік өрнек - ежелден пайда болған халықтық өрнек. Сәндік өрнек - бір нәрсені әшекейлеп сәндеу үшін қолданылатын өрнек.

Түрін - ай, текеметтің!

Асыл қандай!

Үңілдім үнсіз ғана басымды алмай.

Келе ғой, қошақаным, өзіме!» деп

Әжем кеп, сипағандай шашымнан жай.

Шебер көп бұл заманда кілең керім,
Болмайтын ажыратып түр - өңдерін,
Сүрінбей өте алар ма ғасырлардан.
Әжемнің оюындай, жыр өрнегім.

Болардай басқұр өрнек маған медет,
Белгісі болғын шақтық қарап жебеп,
Сүйеніп түскиізге тұрып қаппып
Көз жазып оюлардан қалам ба деп
Мөлдір шық жасырынды жанарға кеп.

Шебер біздің әжеміз,
Шебер біздің атамыз,
Шебер болған бабамыз,
Бізде шебер боламыз.

- Ал, балалар, тақтадағы оюға қарайықшы,

- Мына ою неге ұқсайды.

- Мүйізге.

Қошқармүйіз оюы – қошқардың мүйізі тәріздес. Мал шаруашылығымен айналысқан қазақ халқының көшпелі өмір салтына байланысты туған. Қошқармүйіз оюы молшылықтың нышаны ретінде бұл күнде де жиі қолданылып келеді.

Халқымызда «Өз үйінде ою оймаған адам, кісі үйінде сызу сызады» - деген бар. Осы мақалдың өзі - оймаған кісінің, өзге өнерді де игере алмайтындығын көрсетеді. Енді ою - өрнек, шеберлік, өнер туралы мақал - мәтелдерге тоқталайық.

1. Өнер сыры - өрнекте.

2. Ою ойғанның ойы ұшқыр.

3. Өнерді үйрен,

Үйрен де, жирен.

4. Өнерлі бала сүйкімді.

5. Өнерлі өрге жүзер.

6. Ою ойған, сызу да сызады.

«Туғанда дүние есігін ашады өлең»- деп ұлы Абай айтқандай ән - жырсыз өтетін мереке, қуанышты күндер жоқ. Ал, енді балалар заман талабына сай, балалар өздері үйден дайындап келген оюларын көрсетеді және де соны қорғайды.

IV. Қорытынды.

Ал, балалар, бүгінгі сабағымыз өз мәресіне жетті. Олай болса, сұрақтарға жауап берейік.

- Ою - өрнек дегеніміз не?

- Кім қандай ою - өрнек біледі?

- Ұлттық ою - өрнек дегенді қалай түсінесіңдер?

- Сабақ ұнады ма?

«Ою - өрнек, құрақ құрау қазақтың кешегісі, бүгінгісі, ертеңі» - деп Бауыржан Момышұлы атамыз айтқандай, ою оюды үйрену, осы өнерді жалғастыру сендердің қолдарыңда.

Жас ұрпақ өмірлі болсын,

Тұрмысы көңілді болсын.

Ата - анаға мейірлі болсын,

Ағайын - туысқа пейілді болсын.

Өнер білімге зейінді болсын,

Он саусағынан өнер тамған.

Оюшы болсын - деп бүгінгі сабағымызды аяқтаймыз.

Зейін қойып тыңдағандарыңызға рахмет!

Бұйымдар мен заттарды
Сәндеу үшін көрнекті
Қиын да болса қиналмай
Менде үйрендім өрнекті.

Оя алсаң ою әдемі,

Үйлессін оған көлемі.

Бояуымен үндескен,

Ою әсем түр - түспен.

7. Оюы көптің өрнегі көп,

Өрнегі көптің ермегі көп.

8. Өнерлінің өрісі кең.

9. Жетелі өнер сүйіп еңбектенер,

Өмір жолы өшпестей өрнектелер.

10. Он саусағынан өнер тамған.

Тәрбие сағаты: Ас – адамның арқауы. 1 «А» сыныбы

Мақсаты: 1. Адамның өміріндегі астың маңызды рөлін түсіндіру, дұрыс тамақтану Тамақтанудың денсаулық үшін пайдасын түсіндіру.

2. Оқушылардың білімін, ой – өрістерін, тілдерін, ойлау, таным - дық қабілеттерін дамыту.

3. Денсаулық сақтауға, салауатты өмір сүруге тәрбиелеу.

Көрнекілігі: суреттер, кітапшалар, брошюралар, журналдар, мақал – мәтел - дер, оқушылардың салған суреттері.

Әдіс – тәсілдері: сұрақ – жауап, ойындар, түсіндіру, топпен жұмыс, топтардың презентациясы.

Барысы:

I Ұйымдастыру

Тренинг. Жақсы тілек айту.

Оқушыларға денсаулық тілеу. Оқушылар да бір – біріне жақсы тілектер айтады.

II Негізгі бөлім

1. Қызығушылығын ояту.

Сұрақ қойылады:

«Ас – адамның арқауы» дегені қалай түсінесіңдер?

Әр бала өз пікірін айтып, ортаға салады.

2. Мағынаны тану.

1. Топтық жұмыс.

1 - топ. Адам ағзасы, дұрыс тамақтанудың жолдары туралы айтып, әңгімелейді.

2 - топ. ХХІ ғасырдағы неше түрлі аурулардың шығу себебін іздестіреді, өз ойларын айтып, түсіндіреді.

3 - топ. «Тісі ауырған бегемот» ертегісін ойдан құрастырып, тісті күту жолдарын айтады.

Топта жазуға, сурет салуға немесе ауызша айтуға дайындалады.

3. Ой толғаныс.

Топтардың презентациясы.

Әр топ дайындаған жұмыстарын ортаға шығып қорғайды.

4. Ойын «Ұлттық тағамдар»

Ойынның шарты:

Балалар тағамдардың атын айтып, оның денсаулық үшін қандай пайдасы және зияны бар екенін айтып беруі керек.

Мысалы: ет, қазы, жал, жая, шұжық, қатық, ірімшік, сүт, айран, шұбат, қымыз, сүзбе т. б.

III Қорыту.

Әр бала бір мақал – мәтел айтып қорытады.

Ет етке, сорпа бетке.

Ертеңгі асты тастама, кешкі асқа қарама!

Ас тұрған жерде ауру тұрмайды.

Өзі тоймастың көзі тоймас.

Өле жегенше бөле же.

Ауру астан,

Дау қарындастан.

Тәні саудың жаны сау.

Көзің ауырса, қолыңды тый.

Ішің ауырса, аузыңды тый.

Ауру азығымен.

Әрдайым, балалар, дұрыс тамақтануды естен шығармайық. Дұрыс тамақтану – денсаулық негізі екенін ұмытпайық!

Бекітілді:

Мұғалімі: Б.Қ.Сейтова

Тәрбие сағаты

Күні: 29.01.

Тақырыбы: Компьютер дос па, жау ма?

Мақсаты: Оқушылардың уақытты үнемді пайдаланып, компьютерді тек өз уақытымен пайдалануға дағдыландыру, ғылым-білімге жетелей отырып, өз денсаулығын сақтап, салауатты өмірге тәрбиелеу.

Көрнекілігі: Буклет, компьютер, ұялы телефон, планшеттер макеті, қанатты сөздер, балалар салған суреттер топтамасы.

Сабақ барысы:

I. Ұйымдастыру.

II. Кіріспе сөз.

III. Негізгі бөлім. (Көрініс)

IV. Пысықтау.

V. Қорытынды.

I. Ұйымдастыру. (Оқушылардың көңіл-күйін көтеретін шаттық шеңберін өткізу). Қуанамын мен де, (өзін көрсетеді)

Қуанасың сен де, (жанындағы баланы көрсетеді)

Қуануайық достарым, (бір-бірінің қолдарын ұстайды)

Арайлап атқан күнге! (қолдарын жоғары көтереді)

II. Кіріспе сөз. Құрметті оқушылар, қоғамның қарқынды дамуы көбіне оның білімі мен мәдениетінен анықталады. ХХІ ғасырды ақпараттандыру ғасыры дейміз. Соған орай, біз бүгінгі заман ағымына сай ақпараттық мәдениетті сауатты адам болуымыз керек. Ол үшін ақпаратты алумен қатар компьютерді қалай пайдалану керетігін өте есте сақтауымыз қажет екен. Бүгінгі тәрбие сағатын нағыз ұлт жанашыры, тәуелсіз елдің құрбандарын ақтап шыққан белгілі қоғам қайраткері, ақын М.Шахановтың «Компьютер басты жарты адам» атты өлеңінен үзінді айтып бастайын:

Біз қаншама жас өскінді аттандырдық шет елге,

Білім алып келсін дедік,

Жер, ел танып келсін дедік.

Бірақ осы ізгі үмітті жалаң білім өтер ме?

Зұлымдық та білім - қызға ғашық болып сүйісті,

Кім тежемек, кім қайтармақ бұл пенделік күйісті?

Жалғыз жол бар: білім әркез рухани байлыққа

Терең тамыр жіберуге тиісті.

Қайтсек екен, **монитор көз, компьютер бас** жас талап,

Білім + Рух болуы үшін ажырамас қос қанат?

Қай кезде де білім – күштің әрі нұрлы жетегің

Білімнің де адамзатқа зияны бар екенін

Кім ойлапты, құдайым-ау, егер ұры қаншама,

Зор білімін қару етсе жан сала,

Бейқам елге оның «сыйлар» азабы да соншама...

Міне, ақын ағамыздың осы пайдасы мен қаншама «азап сыйлайтын» бүгінгі қаһармандарымызға сөз кезегін берейік.

III. Негізгі бөлім. Мұғалім түсіндірмесі

(Компьютер, ұялы телефон, планшет, интернет туралы айтады)

1.Компьютер. 2.Ұялы телефон. 3. Планшет. 4. Интернет.

Сұрақ-жауап. Оқушыларға сөз.

IV.Пысықтау. Сурет салу

Оқушылардың салған суретерін сөйлету.

V.Қорытынды.

1.Мұғалім сөзі.

Жаһанданып қоғамың жаңарғасын,
Өміріңнің өзгертті бар арнасын.
Компьютер алдынан бір шықпайсың,
Ғаламторға телмірген замандасым.

Амалдарды ұмытсаң бар қайырлы,
Ғаламтордан аласың қандай үлгі.
Таңға дейін маужырап отырасың,
Манииторға ұрғанша маңдайыңды.

Уақыт тауып сырласып,мұң шағатын,
Достарыңның оқисың мұнша хатын.
Құдайды ойлап,бірақ та бір тәуліктің,
Құлшылыққа қимайсың бір сағатын.

Танымың тар қапасқа қамалмасын,
Аллаға иіу керек адам басын.
Босқа өткізіп,өлтірген уақытыңды,
Өкінішті,қайтарып ала алмасың.

Калифорниялық бір ер кісі Online (қосулы тұрған)-қызметтер үшін өзінің бар тапқан ақшасын құрбан еткен. Онысымен қоймай өзі отырған қара шаңырақты да осы компьютердің жолында рәсуә етіпті. Үй-жайсыз қалып, күнкөріс қамын жасамақ болып, ұрлық жасап жатқан жерінде ұсталып қалады. Сол кездегі әлгі бәтшәғардың айтқаны: ”Мен үшін компьютерде отыру үйімнің болғанынан да артығырақ. Мен компьютер арқылы көп достар таптым. ”депті.

1.Сенің көзқарасың қалай?

2. Ойтолғау. «Компьютер дос па, жау ма»

Бекітілді:

Мұғалімі: Б.Қ.Сеитова

Тәрбие сағаты

12.02.

Тақырыбы: Оқуға құштар мектеп «Кітап - біздің досымыз»

Мақсаты: Оқушыларды оқулықты құрметтей білуге, кітапты ұқыпты ұстауға баулу. Оқушының білімділік танымын өмірмен байланыстыра отырып арттыру. Оқушылардың кітапқа деген сүйіспеншілігін, қызығушылығын арттыру, кітаппен достастыру.

Әдісі: сұрақ - жауап, ой қозғау, әңгімеле

Кітапханаға саяхат жасау

Сабақтың барысы:

I. Ұйымдастыру кезеңі:

II. Кіріспе

Біз бүгін балалар, осы жерге не үшін жиналып отырмыз. Оның сырын білу үшін үлкен тақтадағы жұмбақты шешейік.

Қабат - қабат қатталған,

Асыл сөзбен апталған.

Парағы бар сөйлейтін,

Ол қазына өлмейтін. (Кітап)

Осы кезде музыка әуенімен қақпа ашылып, тәрбие сағатының тақырыбы ашылады. «Кітап - біздің досымыз»

I. кезең «Кітап - ғажап дос»

II. кезең «Кім көп біледі?»

III. кезең «Тапқыр болсаң, шешіп көр»

IV. кезең «Ойлан тап»

Мұғалім: Кітап - ғылым, ол бүкіл адам баласына ортақ. Кітап - ғылым, білім жемісін халық арасына жаюшы, таратушы. Кітап - ақылдың кені. Кітап - бар білімнің бастауы. Кітап - барлық заманда да білім қазынасының ғажайып қоймасы. Өз бетімен кітап оқып, оның көмегімен үздік білім алған, сөйтіп атақты ғалым болған адамдарда дүние жүзінде аз емес.

Кітап: Мен адамның досымын. Менің атым - кітап. Мені жасау үшін адам баласы көп еңбек сіңірді. Алдымен адам орманнан ағаш кеседі. Оны фабрикаға апарады. Содан соң оған авторлар жазады, суреттер салады. Баспаханаға жазулар мен суреттерді басып, кітап етіп шығарады. Жұмысшылар машина мен поездарға тиеп ауыл - ауылға, қала - қалаға таратады. Міне, мен енді сенің қасыңда тұрмын. Мені күтіп, жыртпай ұста. Мен сенің сенімді досыңмын!

I. кезең «Кітап - ғажап дос»

Айдын шалқар кейде бір,

Кітапты тұнған көл дерсің

Ауадай қажет бейне бір

Таппасаң нәрін шөлдерсің.

Адамның досы кітап, өмір кілті,

Тең келмес оған жиған дүние - мүлкі

Ақылшы, жанға серік, жол бастаушы,

Асыл ой, қазынасы, өмір көркі.

Сөйлесіп өзіңменен тіл қатады,

Еріксіз сөзін жұртқа тындатады

Жеткізіп өткендердің өсиетін,

Шешіліп кейде достай сырласады.

Заманауи кітаптармен танысу.

II. кезең «Кім көп біледі?» Ойынын ойнайық (мақал - мәтелдер айтылады.)

1. Кітап - асыл қазына

2. Оқу - білім бұлағы,

Білім - ырыс қазығы.

3. Қына тасқа бітеді,

Білім басқа бітеді.

4. Білікті бірді жығады,

Білімді мыңды жығады.

Мұғалім: Кітап - шебер ұстаз, тілсіз мұғалім. Кітап - адал пейіл, асыл дос. Қойған жерінде жатады, қолыңа алсаң, өзіңе тіл қатады.

Бөбектерім оқы, ойна,

Оқу - білім саған пайда.

Кітабыңның шетін жыртып,

Сияменен бояп қойма.

III. кезең «Тапқыр болсаң, шешіп көр» Ойынын ойнайық (жұмбақтар жасырылады.)

1. Ұсынған қойнынан

Білімнің үлесін.

Шықпайды ойыңнан,

Досың ғой білесің. Бұл не? (Кітап)

2. Білімнен мол сый асы,

Балалардың ұясы (мектеп)

3. Білімнің жолбасшысы

Шәкірттің қолбасшысы (мұғалім)

4. Айғағы жоқ, айтары көп,

Айтқанынан қайтары жоқ (кітап)

Қорытындылау

5. Оқу - білім бұлағы,

Білім - өмір шырағы.

6. Оқу түбі тоқу.

7. Оқусыз білім жоқ,

Білімсіз күнің жоқ.

8. Оқу инемен құдық қазғандай.

Бекітілді:

19.02.

Тәрбие сағаты

1 «А» сыныбы

Мұғалімі: Б.Қ.Сеитова

Сабақтың тақырыбы: Қазағымның қазынасы-домбыра

Мақсаты: Ұлттық аспаптар туралы мағлұат беру.

Қазақ халқының негізгі ұлттық аспабы-домбыра туралы түсінік беру. Оның шығуы, құрылысы туралы аңыздарға тоқталу.

Оқушылардың танымдық қабілетін арттыру, өз ойын еркін жеткізуге жетелеу.

Музыканы түсінуге баулу, ұлттық өнерді қастерлеуге, құрметтеуге тәрбиелеу.

Сабақтың типі: Жаңа ұғымды меңгерту.

Оқыту әдісі: Сұрақ-жауап, түсіндіру, проблемалық

I. Алғашқы ұйымдастыру

— Біздің еліміз егемен ел.

-Егемендігімізді қашан алдық? 1991 жылы 16 желтоқсанда

-Елімізге тән қасиеттерді (ерекшеліктерді) атау: Рәміз, тіл, дін, тағам, шаруашылық, аспап, салт-дәстүр т.б.

Ассосация құру арқылы талдау, санамалау.

Ұлттық аспаптарды атау, слайдтан көрсету: домбыра, дауылпаз, жетіген, бұғымақ, сазсырнай, қобыз т.б. Ұлттық аспаптарды әр түрлі жағдайда пайдаланған. Белгі беру, аң аулау, билеу, бұғы шақыру, жан келгенін білдірту т.б.

Екі ішектің бірі қатты,

Бірін сәл-сәл кім бұра.

Нағыз қазақ, қазақ емес,

Нағыз қазақ-домбыра-деген өлең жолында айтылғандай, бүгін біз ең ежелгі, ең жетілген әрі нағыз табиғи ұлттық аспап-домбырамен танысамыз.

Сабақтың тақырыбы: Домбырашылар. Қазанғаптың қазынасы-домбыра

-Кімнің үйінде домбыра бар?

-Домбыраның құрылысын кім біледі? Сұрап, толықтыру. Басы, құлағы, пернелері, мойыны, ішегі, ойығы, шанағы, тиегі, түймесі.

-Слайдтан көрсете отырып, құрылысын түсіндіру.

Домбыраны шебер тартатын өнер адамдары бар. Домбыра қазақ халқының арасында өте кең тараған, қос ішекті ішекті шертіп ойнайтын аспабы. Домбыраны балқарағайдан жасайды. Шерктенде үні таза болу үшін ағашты суға қайнатады. Ішегін ешкінің ішегінен жасайды.

-Небір қуанышты, қайғылы, мұңды оқиғаны домбырамен жеткізген. Домбыраның шығуы мен құрылысына байланысты аңыздар бар. Кім біледі?

«Ақсақ құлан» ертегісін слайдтағы суреттердің орналасуы бойынша айтқ.

-Міне бұл ертегіден не түүдіндер? Оқушылар түсінік айту.

-Күй деп нені айтамыз?

Домбыра немесе басқа ұлттық аспаптарда орындалатын музыкалық шығарма.

-Күйші дегеніміз кім?

-Қандай күйлерді білесіндер?

-Құрманғазы, Қорқыт, Дина, Дәулеткерей, Тәттімбет, Сүгір, Қазанғап т.б.

Көрініс «Халық кегіні күйшісі» ұлттық аспап домбыраға жан бітірген сөйлеткен.

-Құрманғазы Сағырбайұлы кім?. Құрманғазының күйлерінің бірін тыңдайық.

«Сарыарқа» күйі тыңдалды.

-Ал Құрманғазы күйлерін халыққа жеткізген кім?

Дина апамыз. Кішкентай кезінен бастап-ақ осы өнерге әуес болған. «Халыққа жеткіз күйімді» Әбу Сәрсенбаевтың әңгімесінен үзіндіге кезек берейік.

9 жасында әкесі білетін ән мен күйді жатқа білген. Құрманғазы кішкентай қыздың өнеріне сүйсініп, халық өнерін дамытатын бір адамның дүниеге келгеніне шын жүректен риза болады. Динаның күйі «Дүбелең». Тыңдау.

Домбыраға қосып тек күй емес ән мен терме де айтуға болады.

-Домбыраны қолына алып, ән айтатын қандай әншілерді білесіңдер?

-Мирамбек Беспаев, Мақпал Жүнісова, Жанар Айжанова және т.б.

-Мектеп түлегі Гүлмарс Аманбаеваны мақтаныш етуге болады. Ол Алматы Музыка Консерваториясын тамадаған. Қалқабаева Венера, Жаңабай Өтегенов т.б.

-Ал, біздің қаламызда күй, терме өнеріне (домбыра тартуға) үйрететін жер бар ма?

Дұрыс, оқушылар сарайы мен музыка мектебі. Онда домбыра, терме кластары бар.

-Домбыра мектебі қалай аталады?

-Қазанғап Тілепбергенұлы атында. Ал, Қазанғап біздің өңірден шыққан. Айшуақ елінің Ақбауыр деген жерінде туып өскен. Биыл 155 жыл толып өтті.

Осы Қазанғап күйлерін зерттеуші Садуақас Балмағанбетов пен Нұрбол Жанамановта елге аты шыққан күйші атамыз. Күйлері «Торы ат», «Орынбюай Ақшелек» т.б.

-Домбыра тарту арқылы үлкен жетістіктерге жетуге болады.

Сөзжұмбақ шешу «Домбыра»

Құрманғазының шәкірті

Ұлттық аспаптың бір түрі

Құрманғазының «Кішкентай» күйі кімге арналған.

Қазанғаптанушы жерлес кім?

Домбыра құрылысының бірі?

Жұмбақты шешу. Дауысы жоқ, жаны бар. Шертсең күй.

Ән «Домбырасыз сән қайда»

Сынып: 1 А	Қатысушылар саны:	Қатыспағандар саны:
Тәрбие тақырыбы	Алғысым шексіз	
Мақсаттары	1. Тәрбиеленушілердің жанұяға, ата - анаға, үлкен - кішіге деген сүйіспеншілігін, сыпайылық қарым - қатынастарын дамыту. 2. Ризашылық пен алғыс, жақсы тілек, ізеттілік туралы түсінік беру, бір - бірімен үйлесімді қарым - қатынас жасай білуге үйрету. 3. Елімізде тұрып жатқан әр түрлі ұлттар мен ұлыстардың арасындағы достық пен ынтымақтастықты дәріптеу, салт - дәстүрін, мәдениетін өзіндік үлгі өнегесін оқушылардың бойына сіңіру. Бейбітшілікте татулықта өмір сүруге тәрбиелеу.	

Сабақтың барысы:

Сабақтың кезеңі/ уақыт	Педагогтың әрекеті	Оқушының әрекеті	Бағалау	Ресурстар
Сабақтың басы	I. Өмірге риза болып, алғыс айт. - Қайырлы күн, балалар! - Көңіл күйлеріңіз қалай! - Бүгінгі күніміздің қандай болғанын қалайсыздар?! -Бүгін бізде ерекше күн, қуанышты күн. - Ал неге ерекше күн? Ойланайық. - Бүгін, балалар, 1 - ші наурыз Ризашылық және Алғыс айту күні екен. - Ризашылық күні адамдар бір - біріне жылы сөздер, жақсы тілектер айту арқылы қуаныш, шаттық сыйлайды, өз жетістіктерімен бөліседі. Бір - біріне алғыс айтады. Ризашылық күні - балалар мен ересектердің жадында маңызды, жылы жарасымды, ерекше күн ретінде есте қалатын мереке. Яғни, бұл нағыз - "Жан рақымының мерекесі". -Балалар сендер білесіңдерме «Рахмет!» сөзі Испания тілінде «gracias», Украина тілінде «спасибі», Қырғыз тілінде «ырақмат»,Француз тілінде «merci», Африка тілі бойынша «dankie» - деп аударылады екен.	Оқушылар амандасады.		презентация
Сабақтың ортасы	II. Үлкенге құрмет, кішіге ізет! - Ал кәне балалар бәріміз жайланып отырып, көзімізді жұмып өздеріңнің отбасыларыңды, үйлеріңді көз алдыларыңа елестетіңдер... - Үйіміз қандай, әдемі, бөлмеміз жайлы жинақы, әр нәрсе өз орнына қойылған. Асқар таудай атамыз, мейірімді әжеміз, ақылды әкеміз, қамқор анамыз, ағамыз, әпкеміз, ініміз дастархан басына жиналыпты. Бәрі саған мейірлене, сүйіспеншілікке, жылылыққа толы көздерімен қарайды. Қандай тамаша! Бәрі бақытты, көңілді! - Ал енді жайлап көзімізді ашайық, ойларыңмен, сезімдеріңмен бөлісейік. - Балалар, міне әркім өз отбасымыздың көңілді, бақытты сәттерін еске түсірдік. - Отбасы тәрбиенің - ұясы. Отбасында татулық пен бірлік болып, үлкенді сыйлап,	Постер құрау «Алғыс айтамын сізге» Ал енді балалар қазір біз шағын шығарма жазамыз «Алғысым шексіз» Ата - әжелеріміз, ата - аналарымыз бар, біздер бақыттымыз. Бүгінгідей тәуелсіз егемен елде қайғы - қасіретсіз, еркін, бейбіт өмір сүріп жатқанымыздың өзі осы қарияларымыздың арқасы екенін ұмытпауымыз керек. Үнемі алғысымызды айтып жүруіміз қажет. Адам өміріндегі ең игі істердің бірі үлкен кісілерге қамқорлық, мейірімділік, сүйіспеншілік пен құрмет,		Интербелсенді тақта/ компьютер

	кішіге ізет көрсетіліп тұрса, бұл отбасының шаңырағын берекелі шаңырақ деп жатады. - Ал, балалар, шаңырақ дегеніміз не? - Осы шаңырақта кімдер тұрады? - Шаңырақ - үлкен әкенің үйі - барлық балалары үшін үлкен үй - қара шаңырақ деген ұғымды білдіреді. Шаңырақ - бүкіл отбасын біріктіретін үлкен үй, киелі ұғым! -Ал отбасы мүшелері кімдер екен? <i>Атам-ақыл бағбаным,</i> <i>Ағам-</i> <i>қамқор,асқарым,</i> <i>Әжем-асыл ардағым.</i> <i>Інім-мөлдір аспаным.</i> <i>Әкем- өмір тірегім, Қарындасым-</i> <i>қанатым</i> <i>Анам күнім,жүрегім.</i>	сыйластық таныта білу екен. (Балалардың ойларын ортаға салу.) 1. Жасы үлкен кісілерге құрмет көрсету, сыйлау, біздің міндетіміз. Өйткені үлкендер бізге өнеге көрсетеді, жақсы сөздер өсиетайтып тәрбиелеп өсіреді. 2. Үлкендерді сыйлау, құрметтеу, кішіге ізеттілік, көмек көрсету - әдептілікке жатады. Сондықтан да, "Сіз деген әдеп, біз деген көмек" - деп тегін айтылмаған. 3. Жасы үлкенге құрмет көрсету біздің ата - дәстүріміз. Өзіңді өмірге келтіріп, аялап өсірген ата - ананың ақ сүтін, әкенің адал күшін ақтау - болашағымызды сақтау мен бірдей. Сондықтан үлкенді сыйлап, құрметтеу керек.		
Сабақтың соңы	III. Бірлігіміз жарасқан - Таусылмайтын жыр дастан. - Балалар, біз қай елде, қандай мемлекетте тұрамыз? - Мемлекетіміз қалай аталады? - Біздің мемлекетіміз қандай мемлекет? - Тәуелсіз, зайырлы, көпұлтты мемлекет.. - Міне, балалар бұдан бірлігіміз бен ынтымағымыз, татулығымыз жарасқан егеменді ел екенімізді көруге болады. Бүгінде ұлт көшбасшысы Н. Әбішұлының саясаткерлігі мен көргендігінің арқасында күннің шуағына бөленген бір шаңыраққа бірігіп "Қазақстан" - деген алтын ұяда татулықпен, достықпен бейбітшілікті сақтап бақытты өмір сүріп отырмыз!	Хор бірлігіміз жарасқан		презентация

Тәрбие сағаты

Сабақтың тақырыбы: Ана - өмірдің шырағы

Сабақтың мақсаты:

Оқушыларды ананың еңбегін ақтауға, анаға деген сүйіспеншілікке, ананы құрметтеп, сыйлауға тәрбиелеу

Сабақтың көрнекілігі: Нақыл сөздер

Сабақтың барысы:

I. Ұйымдастыру кезеңі:

Ана - өмір қолдаушысы әлемнің

Шаңырақтың шаттығы мен шуағы

Сейілмесін жанарынан ананың

Тіршілікке төккен нұрлы шуағы

Аялайық аналарды әрдайым

Қуанышқа бөлейікші өздерін

Әжелердің, аналардың, қыздардың

Мұң шалмасын күлім қаққан көздерін

Ана - барлық өмірдің бастауы. Ол адамды өмірге әкеледі, оны тәрбиелейді, өсіреді. Адам бойындағы барлық асыл қасиет күннің нұрынан, ананың ақ сүтінен дариды.

Алда келе жатқан тамаша көктем мерекесі – 8 Наурызбен шын жүректен сыныптағы қыздарды

құттықтаймын! Алғашқы көктем мерекесі Жер бетіне өмір сыйлаушы нәзік, ақылды, сымбатты, мейірімді жандарға арналғаны қандай тамаша мереке!

Тәуелсіз еліміз тұрғындары ертеңгі күнге сеніммен қарайды. Бұл сенімділік қойылған мақсаттарға қол жеткізуге және ауқымды жоспарларды іске асыру мүмкіндігіне көмектеседі. Әлемдегі ең асыл жан ол – Ана десек, жүрегімізде сүйікті жанға деген махаббат сезімі оянады. Ана бұл аяулы да мейірімді жан. Баланың тілі шыққаннан – ақ бірінші сөзін ана деп айтады. Өмірдің есігін ашқаннан соң осы өмірдегі өзіңнің жан анаңды көресің.

Осы бір «АНА» деген үш әріптің аясында адамзат баласын қуаныш сыйлар қаншалықты қасиет бар десеңші! Ару - ана, Ару - асыл жар, Ару – көңілдің гүлі,

Ару - өмірдің жыры, тіпті айта берсең сөз жетпейді. Әйел бір қолымен бесік тербетсе, екінші қолымен әлемді тербетеді деген екен бір ғұлама. Қандай нақты айтылған ой десеңізші! Расында бар әйел қауымынсыз мына әлемді елестету мүмкін емес! Иә, Құдайдан кейін құдірет иесі – ана. Мына жарық дүниеге әкелген Ана алдында бәріміздің де бас иетініміз сондықтан десек, бүгінде ұрпақ өсірумен қатар, ел еңсесін көтеріле түсуіне өз үлесін қосып келе жатқан қазақ әйелдері қандайда

болмасын құрметке лайық. Бүгінде қоғам өмірінің әйелдер араласпайтын саласы жоқ десе болады.

Бірі ғалым, бірі саясаткер, енді біреулері дәрігер, кәсіпкер тізе берсең жалғаса береді. Солардың бірі аяулы ұстаздар. Аналар өмірдің барлық саласын меңгергеніне шүбә жоқ бас иеміз.

Құтты болсын ардақты анам

Асыл анам мерекен

Құтты болсын ұстаздарым

Қуанышты берекен

Өзіңе еліктеп өсермін

Борышты өтермін қалайда

Тым нәзік, жұтаңдау жырымды

Жүректе жылытшы, жарай ма?

Мұғалім: Хор «Ананың тілі.»

- Ерте заманның бірінде қазақ даласына шабуыл жасаған дұшпанның қалың қолы бір қаланы қоршап алады. Қалаға келетін ауыз суды тоқтатып қорғаннан өте алмаған жау халықтың берілуін күтіпті. Бірнеше күн өтсе де, қала берілмейті.

Сонда дұшпанның әскер басы мынадай бұйрық шығарыпты.

- Қаладан көтергенше жүк алып, әйелдердің кетуіне рұқсат етемін,- дейді

Әйелдер бір - бір қапшық арқалап қаладан шығып кетеді.

Дұшпан қалаға кіріп қараса, бір де бір еркек жоқ.

Әйелдер ер азаматтарын қапқа салып көтеріп кетіпті.

Кішкене қыздар ұл балаларды, кемпірлер шалдарды көтеріп қаладан шығып кетіпті.

- Осылай бір халықты әйелдер аман алып қалған екен.

Кішкене қыздар ұл балаларды көтеріп шығарыпты. Сен осылай жасай алар ма едің?

Алтын анам жасымнан аялаған,

Мен үшін игілікті аямаған.

Сабақтан шаршап үйге келгенімде,

Бал сөзі жаным деген сая маған.

- Мұсылман қауымы анаңды Меккеге үш рет арқалап апарсаң да парызынан құтылмайсың деген екен.

- Сөзімнің соңын мынадай оқиғамен аяқтағым келеді: Екі дүниенің сардары, кісіліктің киесі өмірдің үлгісі болып, Аллаһтың хақ дінін насихаттаған пайғамбарымыз Мұхаммед (с. ғс.) – ға сахабалары келіп

- Алланың елшісі бұл өмірде кімге бірінші сәлем беру керек деп сұрағанда: - Ол анаң,- деді, екінші кімге дегенде: - тағыда Анаң,- деді, үшінші кімге дегенімізде: - тағыда Анаға,- деді төртінші кімге дегенді:

- Әкең,- деді.

Міне бұл тек аналарға деген ерекше құрмет. Осындай хақ діннің заңына бағынған халқымның салт

- дәстүрін құрметтеген адам аналарын құрметтеуі тиіс. Әрқашан да аналар беделі биік болсын!- дей отыра сынып сағатымызды аяқтаймыз.

Тақырыбы: «Ұлттық ойындар – тәрбие құралы».

Мақсаты: а) Халқымыздың аса құнды мәдени игіліктерінің бірі ұлттық ойындар жөнінде оқушыларға түсінік беру.

ә) Ойынға зер салып, ой жүгіртіп қарасақ, содан үлкен де мәнді мағыналы істер туып жатқанын оқушыларға түсіндіру. Қазақ халқының ұлттық ойындары елдің өмірімен тығыз байланысты екенін түсіндіру.

б) Өлең-жырларда халық ойынды тәрбие құралы деп танып, жастарды ойландыра түскен. Оқушылардың ақыл-ойының толысуына, есейіп өсуіне тәрбиелеу.

Жоспары

1. Ұйымдастыру бөлімі.
2. Ұлттық ойындар жөнінде қысқаша мағлұмат.
3. Ойын түрлерін ойнату.
4. Қорытындылау: а) Сұрақ-жауап

ә) Ойын ойнау.

Халқымыздың тарихы – мәдени мұраларының түрлері сан алуан. Солардың қай-қайсысы да адамға, соның игілігіне қызмет етуге бағытталған. Осындай аса құнды игіліктердің бірі – ұлттық ойындар.

Қазақ халқының тарихи көне жырларының, эпостары мен лиро-эпостарының қай-қайсысын алып қарасақ та, олардың өн бойынан халықтың ұлттық ойындарының, әдет-ғұрып салттарының алуан түрлерін кездестіреміз.

Ұлт ойындары осылайша атадан балаға, үлкеннен кішіге мұра болып жалғасып отырған және халықтың дәстүрлі шаруашылық, мәдени, өнер тіршілігінің жиынтық бейнесі, көрінісі де болған.

Өзінің өлең – жырларында халық ойынды тәрбие құралы деп танып, оның бойындағы жастарды ойландырып, ой толғандыратын қасиеттерін аша түседі. Ойын тек жас адамның дене күш-қуатын молайтып, оны шапшаңдыққа, дәлдікке ғана тәрбиелеп қана қоймай, оның ақыл-ойының толысуына, есейіп өсуіне де пайдасын тигізеді.

Манашыұлы Тұяқпай жырында:

«Балалармен ойнайды,

Ойнап жүріп ол бала.

Кеудеге ақыл ойлайды» -депті.

Қазақ халқы ұлт ойындарына бай халықтардың бірі. Бірақ ол ертеде ауызекі туып жалпақ жұртқа ауызекі таралып отырған да, бүгінгі күнге жетпей ұмыт болып кеткен. Халық өршіл ой-арманға меңзейтін шытырман оқиғалы, тіл дамыту, ой-өрісін кеңейту мүмкіншілігін байыту тілегінен туған жаңылтпаш, жұмбақ, мақал-мәтелдер, нақыл сөздер, балалар ертегілері, ойын-сауық жоралғыларын туғызды.

Әрбір күзгі, қысқы шаруашылықтың табысты аяқталуынан кейін, сәтті аяқталған аңшылықтан соң немесе ел шетін басып кірген жауынан кек алып, жеңіске жеткенде, ас бергенде халық мерекелері, ойын-сауық өткізген. Бұл мерекелер күн ілгері жарияланып отырылды. Сондықтан мерекеге қатынасушылар ұлттық ойынның түр-түріне даярланып, әзірлікпен келеді.

«Қыз ұзату, келін түсірумен байланысты «Қалыңдық ойнау» салты пайда болды».Қыз ұзату тойында жар-жар, келін түсіру тойында беташар айтылды.

Қазақтың ұлттық ойындары: «Көкпар, Күрес, Теңге алу, Қыз қуу, Алтын қабақ ату, Жамбы ату» және т.б спорттық сипатпен бірге үлкен тәрбиелік маңызға ие болды.

Үлкен мерекелердің қай-қайсысы болмасын халықтың «Көк-бөрі» және «Қыз-бөрі» сияқты спорттық ойындарымен жалғасып отырады.Жұрт неғұрлым көбірек қатынасатын ойындар:Әскери мәнді спорттық ойын- «ат жарыс», «қаумалап аң ұстау» болды.

Қазақ халқының ұлттық ойындары елдің өмірімен тығыз байланысты.Сондықтан оның тәрбиелік маңызы аса жоғары .Қазақтың ұлттық ойындарының тағы бір ерекшелігі –оған өлең сөздің араласып келіп отыратындығында.Егер ойын барысында тақпақ, өлең жолдары кездеспесе, оны ойында жеңіліп, өз ұпайын өтеушілер орындайтын болған. Қазақтың ұлттық ойындарының бірі негізінен логикалық ойлау мен математикалық ойлануды дамытуға негізделген.

Солардың төресі- «Тоғыз құмалақ».

Оймен келетін ойындарды сөз еткенде шахмат, дойбы ойындарына тоқтамасқа болмайды.

Сайып келгенде, жоғарыда айтылған ойындар қазақ халқының ғасырлар бойы рухани байи түсуіне еңбек етіп келеді.Ұлт ойындары ата-бабамыздан бізге жеткен, өткен мен бүгінгіні байланыстыратын баға жетпес байлығымыз, асыл қазынамыз.Ойын баланың алдынан өмірдің есігін ашып, оның творчестволық қабілетін оятып, бүкіл өміріне ұштаса береді.

В.А Сухомлинскийдің сөзімен айтқанда: «Ойынсыз ақыл-ойдың қалыпты дамуы да жоқ және болуыда мүмкін емес.Ойын дүниеге қарай ашылған үлкен жарық терезе іспетті, ол арқылы баланың рухани сезімі жасампаз өмірмен ұштасып, өзін қоршаған дүние туралы түсінік алады».

Міне, ойын дегеніміз тынысы кең, алысқа меңзейтін, ойдан-ойға жетелейтін, ақыл-ой жетекшісі, денсаулық кепілі, өмір тынысы демекпіз.

Ойын-сауық, тұрмыс-салт ойындары.

Қазақ халқының ойын-сауық, әдет-ғұрып ойындарының көпшілігі «Ақ боран» ойынымен басталады.Найрыз мейрамында бұл ойындар екіжақтың тартысы арқылы ойналып,қыстың қысылшаң қаттылығын бейнелейтін болған.

«Жігіт қуу».

«Жігіт қуу»-ат ойыны.Ойыншылар екі топқа бөлінеді.Ойын жүргізуші арасы бір-екі шақырымдай жерден екі көмбе белгілейді. Көмбенің біреуіне таяқ шаншып, басына тұмақ кигізеді де, екіншісіне өзі тұрады.Екі топтан екі адамды шақырып, біреуінің қолына белбеу береді.Ойын жүргізушінің белгісі бойынша ойыншылар екінші көмбеге қарай шабады.Белбеу алған ойыншы екіншісін көмбеге жеткізбей қуып жетіп, ұруы керек.Қай топтың ойыншысы көбірек қуып жетіп ұрса, сол топ жеңген болып есептеледі.

Сонымен қатар: «Жүйріктер жеңеді», «Қардан жасалған тир», «Судағы жасырынбақ», «Білектесу», «Қара сиыр», «Сиқырлы таяқ», «Тауық күрес» сияқты ұлттық ойын түрлері бар.

Тәрбие сағаты: «Наурыз тойы-мерекем, Салт-дәстүрім -берекем»

Күгі: 18.03.

Мақсаты: Наурыз мерекесі туралы толық мағлұмат беру, халқымыздың салт-дәстүрін, әдет-ғұрпын үйрете отырып, Ұлыстың ұлы күні екенін ашып көрсету;

Тәрбиелік: -мерекеге байланысты ұлағатты сөздердің мағынасына, адамгершілікке, елін, Отанын сүюге тәрбиелеу.

Көрнекілігі: нақыл сөздер жазылған плакаттар, буклеттер, ұлттық аспаптар, ұлттық киімдер, қамшы.

Сабақтың барысы.

Мұғалім: Құрметті ұстаздар, ата-аналар, оқушылар! Дәстүрімізге айналған Ұлыстың ұлы күні - Наурыз құтты болсын! Ұлыс оң болсын! Ақ мол болсын! Ұлыс мереке сіздерге тек жақсылық әкелсін!

Арнұр: Уа жарандар, жарандар!

Бәрің бері қараңдар,

Наурыз думан басталды,

Бір сәт зейін салайық...

Ұштасқан оймен мәңгілік

Біздерде бар сан ғұрып,

Ғасырлардан ғасырға

Келе жатқан жаңғырық

Бермен жақын тұрыңдар,

Сөзіме көңіл бұрыңдар.

Жауқазындай Наурыздың

Жарапазан жыры бар.

Нұрсая: Күттіріп келген жыл басы,

Бізбен бірге жырлашы.

Елімнің дастарханына

Береке, ырыс сыйлашы.

Ата–бабам тойлаған

Наурызым армысың!

Дәулет: Келе жатыр жылымыз

Мейрамдаймыз мұны біз

Жас балаша нұрланып,

Жадырасып бәріміз.

Күннің жаңа нұры бар,

Мұның ғажап сыры бар.

Халық сүйген мейрамды

Қарсы алайық Наурызды.

Айсұлу: Наурыз келсе құт келгені, халайық!

Есік ашып, шашу шашып, ел болып қарсы алайық!

Ақ әже Наурыз шашуын шашады.

Наурыз- Бекжан: жайнатамын бар гүлді, сайратамын бұлбұлды

Мейрам етіп бұл күнді.

Ән: «Наурыз думан»

Иброхим: Хош келіпсің, Наурыз!

Арман тойы халықтың

Қуанышы халықтың

Құтты болсын қадамың!

Сені тойлап қарсы алып,

Бар әлемге жар салып,

Сәлем бердік біз сізге!

Айлин: Наурыз мейрам жүректерге нұр сепкен,

Маңдайымнан сүйіп жатыр күн көктем.

Жарығымен,шуағымен, күн – ана

Алып келді жер бетіне жер көктем.

Көркем: Күн мен түн теңелді,
Жер шуаққа кенелді,
Қуанышта ел енді.
Наурыз келді, салтымыз
«Көгерсін» деп халқымыз
Көшеге тал егеді.

Көрініс «Күн мен түн» -Аделина,Аделя

Күн: Сәулесі мол Күнмін
Түн: Жұлдызы көп түнмін.
Бірге: Бірдей болып біздер,
Теңелеміз біз бүгін.

Түн: Ал ертең күн ұзақ
Күн: Түн қысқарар бірақ
Бірге: Ұйқы қанбай қалып

Жүрмеңдер, тек жылап.

Ақкөркем: Жүріңіздер Наурызда басып аяқ,
Қалыс адам болмасын некен- саяқ.
Ән айтылсын, би биленсін қауым боп,
Уақыт болды тұрмайтын өнерді аяп

Би «Қазақ биі»-Айару

9- оқушы: Халқымыздың аңыздары бойынша 21-наурыздың түнінде сағат 3-те даланы Қыдыр ата аралайды екен. Жаңа күн табалдырықты аттап үйге кіргенде «Жалғыз шала сәуле болмас» деп қос шырақ жағылып қойылады. Ыдыс атаулыны «Ырысқа» деп жеті түрлі тағамға толтырып қояды. Жыл бойы ырысымыз мол болсын деп тілейді.

Ортаға Қыдыр ата келіп, бата береді.

Сұрасаң бата берейін,

Үстем болсын мерейің

Ықыласпен қол жайсаң

Ақ тілекті төгейін.

Ұлыс оң болсын,

Ақ мол болсын.

Қайда барсаң жол болсын.

Ұлыс бақты болсын

Төрт түлік ақты болсын.

Ұлыс береке берсін,

Бәле-жала жерге енсін.

Ұлы халқым тоқ болсын.

Көйлектерің көк болсын.

Уайым –қайғы жоқ болсын,

Қуаныштарың көп болсын.

Ән : «Наурыз жыры»

Көрініс. «Үш бидің өсиеті» Ақниет,Нұрасыл,Нұрқанат Т.

Төле би: Жаңбыр жаумаса жер жетім,

Басшысы болмасаа ел жетім,

Ұқпасқа айтқан сөз жетім.

Атың жақсы болса – ер жігіттің пырағы,

Балаң жақсы болса – жан мен тәннің шырағы.

Қазбек би: Тату болса ағайын жақын,

Ақылшы болса апайың жақын,

Бауырмал болса інің жақын.

Алдыңа тартқан адал асың,

Қимас жақын қарындасың.

Әйтеке би: Ашу бар жерде ақыл тұрмайды,

Ашу деген ағын су,

Алдын апсаң арқырар.

Ақыл деген дария
Алдын тоссаң тоқырар.
Кісі бірге туыспау керек,
Туысқан соң сөз қуыспау керек.
Сөз қуған бәлеге жолығады,
Жол қуған олжаға жолығады.

Ән: «Көктем келді»

Мусағали: Наурыз тойы әдемі
Әжемді еске түсірді
Біздерге арнап әдейі
Наурыз көже пісірді.
Қонақтарға наурыз көже тарату.

Бұлғын:Бата беру.

Наурыз тойы құтты болсын!
Деніміз сау мықты болсын.
Наурыз тойы келе берсін,
Барлық халық бақытты болсын,
Еліміздің несібесі көп болсын!
Қош сау болыңыздар, халайық! Көріскенше күн жарық болсын!

Тәрбие сағаты

Мұғалімі: Б.Қ.Сейтова

Тақырыбы: «Менің үйімдегі бөлме гүлдері»

Мақсаты:Бөлме өсімдіктері туралы түсінік беру.Гүлдің атауларын,сырт келбетін,жеке бөлшек атауларын дұрыс айтуын,оларды баптап күту ережелерімен таныстыру. Өсінді отырғызу жолын көрсетіп,табиғатты аялауға,сүюге тәрбиелеу.

Көрнекіліктері: Бөлме гүлдері, тамырланған гүл, ыдыс, тағы басқа қажетті заттар.

Әдіс - тәсілі: көрсету, әңгімелесу, сұрақ-жауап.

Ұйымдастыру бөлімі: Шаттық шеңбері:

Қолымызды жаяйық

Әдемі гүлге ұқсайық.

Бір жабылып ашылып,

Орнымызды табайық.

Әлемдегі барлық адамдарға тек жақсылық тілейміз.

Балалар мен сендерге жұмбақ жасырамын соны шешуге тырысыңдар, шешсеңдер біздің бүгінгі сабағымыз сол туралы болмақ.

Жұмбақ :Адамдардың бәрі қызығады,

Су құймасаң сәні бұзылады.(Гүл)

-Дұрыс .Жарайсыңдар,ендеше біз өсімдіктермен яғни гүлдермен танысамыз .Оның ішінде біздің бүгінгі сабағымыз бөлме өсімдіктері жайлы болмақ.

Жаңа сабақ

- Өсімдіктердің өзі дала және бөлме өсімдігі болып екіге бөлінеді. Өсімдік өмір сәні,табиғат көркі,дәрі-дәрмек.Олар біздің бөлmemізді тек әдемі етіп қоймайды оған көрік беріп,үйдің ауасын тазартады.Бізге қуаныш сыйлайды,көңіліміз көтеріңкі болады екен.Ендеше балалар тақтаға назарымызды аударайық.

Тәрбиеші бөлме гүлдерін көрсетіп, әңгімелейді. Барлық өсімдіктер күнді және жарықты жақсы көреді, сондықтан да оларды терезенің алдына қоямыз.

Бөлме гүлдерінің басқа өсімдіктер сияқты тамыры, сабағы, жапырағы және гүлдері бар.

-Балалар енді осы гүлдеріміз жайқалып,жайнап әдемі болып өсу үшін не керек деп ойлайсыңдар? Күн ,ауа,жарық,су,топырақ,жылу.

Гүлдің тамыры топырақтың астында болады, олар көрінбейді, өсімдіктердің су ішуіне көмектеседі, сондықтан да оларға су құйып тұру қажет. Гүлдердің тамыры дем алып тұру үшін топырағын қопсытамыз. Балалар гүлдердің жақсы жайнап өсуі үшін гүлдерге су, жарық, жылу, топырақ қажет. Гүлге су құйып, жапырағын сүртіп, су бүркегішпен су шашып, топырағын қопсытып, тыңайтқыш сеуіп тұру керек.

Бөлме гүлдерінің ұзақ уақыт «ауырмай», жайқалып тұруының сыры неде деп ойлайсыз? ---Махаббатта.

Гүлдермен де тірі жанмен сөйлескендей сөйлесіп, өз ілтипатыңды білдіріп, баптап, күтіп, махаббатпен қарап ,еркелетіп тұру қажет,олар да өздерінше қуана да мұная да алады екен. Ендеше осы аталған гүлдер біздің бөлmemізде бар ма?Мұқият қарайықшы кім көріп тұр?

Ойын:Айырмасын тап.

Дала гүлдерімен бөлме гүлдерін айыра білу.

Практиклық әрекет: Сендер бүгін табиғат бұрышында жұмыс жасайсыңдар.

Гүл отырғызу үшін ең әуелі бізге ыдыс қажет.Ыдысты алып түбіне бірінші тастарды саламыз.Ыдыстың түбі тесік болады.Содан кейін топырақ саламыз.Жәй даладағы топырақ емес құнарлы арнайы гүл отырғызуға арналған топырақты саламыз.Содан соң топырақ ортасынан құдықша жасап,гүл өсіндісін отырғызамыз.Енді бұл гүлімізді табиғат бұрышына қоямыз.Балалар гүл отырғыздық ,енді тек осылай қоямыз ба? Жоқ гүлге су құю керек. Гүлге су құйып, жапырағын сүртіп, су бүркегішпен су шашып, топырағын қопсытып, тыңайтқыш сеуіп тұру керек. Гүлдерді жазда көбірек, ал қыста сирек суарады. Оларды сукұйғышпен суарады.

- Жылына бір рет топырағымен, ыдысын ауыстырып тұру керек.

- Гүлдерді бөлме температурасындай сумен суару керек, өйткені гүлдер ауырып, өліп қалуы мүмкін. Гүлге бірден суық су құюға болмайды. Суды ыдысқа бір күн бұрын құйып қою қажет. Содан соң ғана суаруға болады.

-Ал сендер осы гүлдер туралы тақпақтар білесіңдер ме?

Дидактикалық ойын: «Гүл іздеу».

Сергіту сәті : «Біз гүлдерше өсеміз»

Жапырағы жайқалған.

Сабақтары салалы

Желге ырғалып шайқалған

Дидактикалық ойын: «Гүл құрастыру».

Мақалдар.

«Гүлді гүлдеме, егер сабағы болмаса».

«Гүл – өмір қызығы».

«Гүл ашылмай, бұлбұл сайрамас».

«Гүлші бір гүл егем дегенше, жүз тіккеннің уын жұтады».

«Гүлдің тоны қырық жамау. Бірақ иісі бар».

Қыз өссе – елдің көркі.

Гүл өссе – жердің көркі

Қорытынды: -Өсімдіктер неше топқа бөлінеді?

-Біз қандай бөлме өсімдіктерімен таныстық?

-Бөлме өсімдіктерінің қандай пайдасы бар?

-Өсімдікке не керек?

-Бүгінгі отырғызған гүліміздің аты қандай?

Мадақтау

Күтілетін нәтиже:

Нені игерді: Бөлме гүлдерімен және оны күтудің ережелерін игеру.

Нені меңгерді: Гүлдерді күтіп баптауды, аялауды, қорғауды меңгеру.

Нені біледі: Бөлме гүлдерін күтіп –баптау жолдарын білу.

Henry

Мұғалімі: Б.Қ.Сеитова

Сабақтың мақсаты:

1. 12-сәуір ғарышкерлер күні туралы түсінігін кеңейту. Ғарыш, ғарыш кемесі, ғаламшар, аспан денелері ұғымдарын қалыптастыру.
2. Еске сақтау қабілетін, зейінін, тілін, байланыстырып сөйлеу дағдысын түзете-дамыту, сөз байлығын кеңейту, ұсақ қол қозғалысын, икемділігін, қиялын дамыту.
3. Зейінділікке, ұқыптылыққа, тазалыққа, елін, жерін сүюге тәрбиелеу; ғарыш туралы білуге қызығушылығын арттыру.

Әдісі: түсіндіру, сұрақ-жауап, әңгімелесу, жапсыру

Қажетті құралдар: түрлі-түсті қағаздар, қайшы, желім, картон қағаз, қорап.

Сабақтың кезеңдері	Маманның әрекеті	Баланың әрекеті
Мотивациялық-қозғаушы	Сәлемдесуі Сабаққа көңіл-күй келтіру Ақылы бар баласың, Айтқан тілді аласың. Намысты болып өссең сен, Нағыз адам боласың! Өлеңді талдау: Аспан, аспан, арайлым, Саған жиі қараймын, Сені көзбен шоламын... Мен ғарышкер боламын! Ғарышкер мен де боламын, Боламын десем, боламын. Көктің жүзін барлаймын Үлкен ғалым боламын, Боламын десем, боламын -Өлеңді кім айтып тұр? -Ол қайда қараймын дейді? -Ол неге аспанға қарайды? Себебі ғарышкер болғысы кеді екен	Сәлемдесуі Өлеңді тыңдайды.

-Ғарышкер не істейді?

Слайдпен жұмыс

1. 12-сәуір –Ғарышкерлер күні

2.Ең алғаш ғарышқа ұшқан адам –Юрий Алексеевич Гагарин. Ол 1961 жылы 12-сәуірде ғарышқа ұшты. Ғарыш –ол аспан әлемі. Түнде далаға шығып қарасаң, жұлдыздар жамырап тұрады. Жұлдыздар жарқ-жарқ етіп жанып, адамды қызықтырады. Осы жұлдыздарды зерттеу үшін ғарышқа ұшты. Ғарышқа ғарыш кемесімен ұшады. Оны ракета-зымыран деп те атайды. Ю.А. Гагарин жердің ғарыштан қандай екенін көрген бірінші адам. Ол домалақ жерді айналып шықты. Глобус жердің кішірейтілген моделі.

3.. Қазақтың тұңғыш ғарышкері- Тоқтар Әубәкіров . Ол 1991 жылы ғарышқа ұшты.

4. Қазақтан екінші ұшқан ғарышкер-Талғат Мұсабаев. Ол ғарышқа үш рет ұшқан.

5. Өлеңді оқу.

Тоқтар ұшты ғарышқа,

Талғат болды ғарышта.

Таңғалдырып қазағым,

Тағы ұшса Марсқа.

6. Күнді айналып Жерден басқа да ғаламшарлар бар. Оларда бірақ тіршілік жоқ. Олардың аты: Меркурий, Шолпан, Юпитер, Сатурн, Нептун, Уран, Плутон.

7. Ерте заманда да аспандағы

Тоқтар ұшты ғарышқа,

Талғат болды ғарышта.

Таңғалдырып қазағым,

Тағы ұшса Марсқа.

6. Күнді айналып Жерден басқа да ғаламшарлар бар. Оларда бірақ тіршілік жоқ. Олардың аты: Меркурий, Шолпан, Юпитер, Сатурн, Нептун, Уран, Плутон.

Бала айтып тұр.

Бала аспанға жиі қарайды.

Көктің жүзін барлайды.

	7. Ерте заманда да аспандағы жұлдыздарды Галилео Галилей үлкейтіп көрсететін дүрбі ойлап тауып, сонымен аспандағы жұлдыздарды зерттеген. 8. Аспандағы ғаламшарлардың қозғалысы. Сергіту сәті: Орнымыздан тұрамыз, Қолды белге қоямыз. Бұрыламыз оңға бір. Бұрыламыз солға бір. Жаттығулар жасасақ, Жақсы сергіп қаламыз. 9. Ғарышқа ұшатын кеме. Ғарыштық телескоп. «Мир» зерттейтін станциясы . Ғарышкер. 10. Ғарыш кемесімен ғарышқа апарылған әр түрлі спутниктер. Олар жерге әр түрлі телехабарлар, интернет, ұялы телефонмен байланыс жасалады. 11. Ғарышкер қандай болу керек? Ғалым болам десеңіз, Білімді жина басынан. Ғарышқа ұшам десеңіз, Шынықтыр дене жасыңнан. 12. Аспандағы жұлдыздардың түрлері	. Сергіту жаттығуын жасату. Білімді, ақылды, спортпен шыныққан болуы керек
Рефлексия	Қағазбен жұмыс Түрлі –түсті қағазбен ғаламшарларды қайшымен қию. Қорапқа ғарыш кемесі мен ғаламшар жасап жапсыру.	Қағаздан ғарыш кемесін, ғаламшарлар қию, жапсыру

Күтілетін нәтиже:

Білуге тиіс: 12-сәуір ғарышкерлер күні. Ғарыш –аспан кеңістігі. Аспан денелері Күн, Ай, Жұлдыздар. Олардың бір-бірімен байланыста екенін білуге тиіс

Меңгеруге тиіс: Алғашқы ғарышкер – Ю.А. Гагарин . Қазақтың тұңғыш ғарышкері Тоқтар Әубәкіров, одан кейінгі екінші ұшқан ғарышкер- Талғат Мұсабаев. Ғарыш кемесі, ғарышкерлердің ғарыштағы жұмыстары жайлы. Спутниктердің ғарыш арқылы адамға келтіретін пайдасы. Жер- ғаламшар. Ғаламшарлардың басқа да атаулары туралы.

Бекітілді:

Тәрбие сағаты

15.04.

Тақырыбы: «Жасыл мекен»

Мақсаты: оқушыларды жердің қадірін, байлығын бағалай білуге, туған табиғатты сүйуге және қамқорлық, жанашырлық сезімге баулу.

Оқушылармен сәлемдесу, шараға назарларын аудару.

Тәрбиелік сағатының тақырыбымен, мақсатымен таныстыру.

Оқушыларды үш топқа бөлу:

I топ: Жер.

II топ: Су.

III топ: Күн.

Топтың ұраны ретінде әр топтың атына байланысты:

«Жерден - нәр»,

«Судан - күш»,

«Күннен нұр» деп жазылған ұран таратылады.

Мұғалімнің сөзі:

- Қазіргі кезде барша адамзат алдында тұрған кезде күттірмейтін киелі де күрделі міндеттердің бірі ыстық ұя, алтын бесік, жұмыр жердің табиғатын қорғау және оның сан алуан байлығын ұқыпты пайдалану болып отыр. «Табиғаттың ғажайыптары». «Тәрбие бесіктен басталады» дегендей, болашақ ұрпақты экологиялық сауатты етіп, тәрбиелеуді отбасы, ошақ қасынан бастағанымыз дұрыс. Табиғаттың жасыл желегі мен аң - құсын аялау - көзі ашық, көкірегі ояу әрбір азаматтың борышы. Бүгінгі шарамызда табиғат туралы білімдерімізді ортаға саламыз. Ол сайыс арқылы жүзеге асады.

1) Экранда көрсетілген слайдтарға байланысты «Отан», «Туған жер, «Жан - жануарлар», «Құстар», «Гүлдер» туралы мақал - мәтелдер айту.

2) «Табиғат менің көзіммен» тақырыбы бойынша ой толғаныс. Оқушылар бұл бөлімді тіл дамыту мақсатында табиғат жөнінде өз ойларын айтады.

3) Тапсырма: Бұл тапсырмада 3 топқа нақыл сөздер беріледі, өз ойларын айтады.

1-топ – «Табиғат асыл қазынам»

2-топ – «Қанатты дос табиғаттың тартуы»

3-топ - « Жасыл желек жанға сая»

4) Сергіту сәті:

5) Келесі тапсырма сөзжұмбақ шешу. Адамдар әріптерді орнына қою арқылы құс атауларын табу

Р Ы Қ Ғ Ш А

О Т Ғ Р Й А

А Ғ Қ Р А

У Қ А Қ

Б К Т Ү Р І

А Р Т Н Ы

К Й Ү Р Е

6) Әр топ туған жерге байланысты таратылған тірек сөздерден қанатты сөз жасап тақтаға іледі:

I топ: Туған жерді сүю – парыз,

II топ: Сүю үшін білу - парыз,

III топ: Табиғатты ұғу – парыз.

Ойын: «Кел, ойнайық»

Балалармен есте сақтау қабілеттерін анықтау мақсатымен ойын өткізу.

Оқушыларға сөздер оқылады, сол сөздерді қағазға жазады. Қай топ көп сөзді жазып үлгереді, сол топ жеңеді.

«Аю, терек, раушан, қарға, түлкі, шағала, кесе, қасқыр, қасық, роза, қарағай, тарелка, емен, орман, маймыл, қайың, үйрек, ағаш, қаз, шырша, жолбарыс, ожау, арыстан, қарлығаш, қоян, аққу, бүркіт, күркетауық, тауық, қалақ, керік, стақан».

III. Қорытынды кезең.

«Табиғат біздің қолымызда» атты тақырыпта ойын ұйымдастыру.

Ойынның мақсаты: қоршаған ортаны гүлдендіру, салауатты өмір салтын қалыптастыруға үлес қосу, экологиялық зардаптарды болдырмау.

Сабақтың тақырыбы: Тоғызқұмалақ, шахмат ойындарын ойнау

Сабақтың мақсаты: Халқымыздың ұлттық ойындарының қалай қалыптасқандығы, оның атадан балаға, үлкеннен кішіге мұра болып жалғасып отырғандығы туралы мағлұмат беру. Ұлттық ойын түрлерінің мазмұнын түсіндіре отырып, ойнату арқылы қызығушылықтарын арттыру. Ата бабамыздан бізге жеткен баға жетпес байлығымыз, асыл қазынамыз ұлттық ойындар екендігін біліп өсуге, денсаулығын шындай түсуге тәрбиелеу.

Сабақтың барысы:

Ұйымдастыру бөлімі: Оқушылардың назарын сабаққа аудару.

Халқымыздың тарихи - мәдени мұраларының түрлері сан алуан. Солардың қай-қайсысы да адамға, соның игілігіне қызмет етуге бағытталған. Осындай аса құнды игіліктердің бірі – ұлттық ойындар. Бүгінде адам баласы жасаған жеті кереметтің қатарына сегізінші етіп осы ойынның аталып жүруі де жайдан-жай емес. Бұрын ел қорғаушы батыр, жауынгер, халық қайраткерлері, ойын үстінде көрінеді. Сол ойн арқылы шынығып, өзінің бойындағы табиғи дарынын шындай түседі. Ұлттық ойындар осылайша атадан - балаға, үлкеннен - кішіге мұра болып жалғасып отырған. Ойын тек адамның дене күш-қуатын молайтып, оны шапшаңдыққа, дәлдікке тәрбиелеп қана қоймай, адамның ақыл-ойының толысуына, есейіп өсуіне де көп пайдасын тигізеді. Қазақтың ұлттық ойындары тақырыпқа өте бай және алуан түрлі болып келеді.

-Ал, балалар, кім қандай ұлттық ойын түрлерін біледі?

Көкпар, күрес, теңге алу, жамбы ату, аударыспақ, қыз қуу т. б

-Бұл ойындарда қандай мінез-құлықта болуды қажет етеді?

Өжеттікті, батылдықты, шапшаңдықты, табандылықты, тапқырлықты.

Олай болса, балалар, келесі кезекті ойын түрлеріне байланысты жаттаған өлең жолдарына берейік.

Көкпар - ұлттық ат спорты ойындарының бірі. Ойынның атауы «көк бөрте» (лақ) сөзінен шыққан. Көкпарға жасқа толған серкенің семізі таңдалған. Семіз серке терісі жыртылмайды. Орташа салмағы 20 - 30 кг-дай келеді. Басқа малдың терісі жыртылғыш болғандықтан көкпарға тартпайды.

Көкпар жігіттердің күш-жігерін, төзімділігін батылдығы мен ептілігін, ат үстінде мығым отыруын қалыптастырады. Сонымен қатар көкпар аттың қалай бапталып үйретілгенін, жүйріктігін де сынайтын спорт.

Теңге ілу - бозбалалар мен жігіттердің атпен ойнайтын ойыны. Көбінесе қыз ұзатылатын және сүндет тойларының думанында ойналады. Бұл ойында жігіттің атқа мықтылығы, ат үстіндегі әрекеті, денесін игеріп алған ептілігі сыналады. Теңгені іліп ала алмай, аттан ауып қалып жататындар да көп болады. Кейде бір ауылға келін ұзағырақ жылдардан кейін түсіп, беті ашылғаннан кейінгі сайрандарда ырым үшін де ойналады. Сонда жас келін өзінің шолпысын немесе алқа күмістерін орамалға түйіп, бір қарыстай терең қазылған, қолдың басы ғана сиятын шұңқырға салып қояды. Сәйгүлік мінген жігіттер жүз, жүз елу метрдей жерден екпіндете шауып келіп, шұңқырдағы орамалды іліп әкетуі тиіс. Шұңқыр тұсында іркіліп, тоқтауға не аттың басын бәсеңдетуге болмайды. Кімде-кім орамалды іліп әкетсе, оны өзіне сыйлаған жас келіннің сыйлығы деп біледі. Оны өзі алып қалмайды, қалаған адамына сыйлайды

-Алтын қабақ (жамбы ату) - шауып келе жатқан аттың үстінен нысананы дәл көздеп, атып түсіру. Бұл ойынның нұсқалары басқа халықтарда да кездеседі. Мұндай жарыс өткізілетін мерекелерде биік бағана,

болмаса ұзын сырық қадалып, оның ұшар басына нысана ретінде жамбы (күміс құймасы) ілінетін болған. Оны қылмен немесе жібек жіппен байлаған. Атпен шауып келе жатқан кісі садақпен жамбыны атып түсіріп, жеңіске жетуге тырысқан. Жамбы ату жігіттерді шабандоздыққа, мергендікке үйрету де елеулі роль атқарған.

-Күрес - қазақ халқымен бірге жасасып келе жатқан, ұзақ тарихы бар ойын. Бұл ойында адамның жеке күш - қайраты сынға салынады. Жігіттер сайыс майданына түскен кіммен болса да тайсалмай күресуі тиіс. Қарсыласқысы келгеннен аянбау керек. Күрес қазақ арасында күні бүгінге дейін сақталып келеді.

Аударыспақ - салт аттылардың бірін - бірі ер үстінен аударып алу сайысы. Бұл ойынға қайрат күші мол, батыл да төзімді шапшаң қимылдап, атқұлағында ойнай білетін жігіттер қатысады. Ежелгі заманнан келе жатқан бұл ойын жаугершілік кезінде найза ұстап, қылыш шабатын жауынгерге қажетті қасиеттерді қалыптастырған. Аударыспақ қазіргі кезде де шопандар тойында, мерекелерде спорт ойынының бір түрі ретінде көрсетіліп жүр.

Қазақтың кез-келген шаңырағында болған той-мереке ән-бисіз өтпеген.

Қазақтың ұлттық ойындарының көптеген түрлері бар. Азғантай уақыттың ішінде олардың барлығына бірдей тоқталу мүмкін емес. Сондықтан қазір сол ойындардың ішінде «Арқан тартыс», «Сақина салу», «Асық» ойындарын ойнап көрейік.

Сақина салу - жеребе арқылы бір қыз, бір жігіт ортаға шығады. Басқалары екі қолдарын уыстаған күйі тізелерінің үстіне қойып отырады. Қыз қолындағы сақинаны әр ойыншының уысына салғандай ыңғаймен ойынға қатынасушыларды түгел аралап өтеді. Содан кейін жігітке «Сақинаны тап!» деп бұйырады. Жігіт өзі ұйғарған ойыншыдан «Сақинаны бер!»деп сұрайды. Тапса, сақинаны ұстап отырған ойыншы айып тартады. Таппаса, іздеушінің өзі айып тартады. Ал айыптың өтеуі көпшіліктің қалауы бойынша орындалады. Айыптың түрі: ән салу, жұмбақ шешу, жаңылтпаш айту т. б болады.

Асық ойыны - ер балаларға тән ойын. Асық ойынын жазды күні тақыр жерде ойнайды.

Асық ойны туралы балалардан сұрақтарға жауап алынады. Асық ойны және арқан тартыс ойны ойнатылады.

Қорытынды сөз: Сонымен ұлттық ойындар - ата - бабамыздан бізге жеткен, өткен мен бүгінгіні жалғастыратын баға жетпес байлығымыз, асыл қазынамыз. Ойын адамның алдынан өмірдің есігін ашып, қабілетін оятады. Ойынсыз ақыл - ойдың қалыпты дамуы мүмкін емес. Ойын дүниеге қарай ашылған үлкен жарық терезе секілді. Ойын дегеніміз тынысы кең, алысқа меңзейтін, ойдан - ойға жетелейтін, адамға қиялымен қанат бітіретін ғажайып нәрсе, ақыл - ой жетекшісі, денсаулық кепілі, өмір тынысы.

Атадан балаға мұра болып жалғасып келе жатқан ұлттық ойындарымызды ойнау арқылы бойымызға күш жинап, ақыл - ойымызды толықтырып, еліміздің туын биікке көтеретін сегіз қырлы, бір сырлы азаты мен азаматшалары болып өсе берейік.

Бекітілді:

Тәрбие сағаты   29.04. Мұғалімі: Б.Қ.Сеитова

Тақырыбы: «Халықтар достығы – ел бірлігі»

Қазақ жері – қонақжай елдің жері,

Қазақ елі – сақ деген ердің елі.

Толқынында тарихтың қуғын көрген,

Барша ұлтқа құт мекен болған еді.

Қазақстан Республикасында қазіргі таңда 130 - дан астам ұлттар мен ұлыстар тұрады. Тарих көшінің белгілі бір кезеңінде тағдыр тауқыметін арқалап, солақай саясаттың құрбанына айналып, елімізге келіп қоныстанған ұлттар мен ұлыстар үшін қазақ жері киелі алтын бесікке айналды.

Тілі бөлек болғанмен тілегі бір,

Ұлы достық мәпелеген жүрегі гүл.

Қазақ елі бар ұлысқа шаңырақ боп,

Уықтардан шуақтап нұр беріп тұр, - деген тәрізді біз де әр мекеменің қызметкерлері болғандықтан бір - бірімізбен танысып, жылы лебімізді білдірейік.

Ол үшін «Жүректен - жүрекке» тренингін өткіземіз.

Әр тыңдаушы жүректі ұстап тұрып, өзін таныстырады, және қарсыластарына жақсы тілек айтады, жүрек солай қолдан - қолға көшіп отырады.

1995 жылы ұлтаралық татулық пен тұрақтылықтың феномені – Қазақстан халықтары Ассамблеясы құрылды.

Бұл – ешбір елде болмаған ерекше, саяси маңызы зор құрылым.

Ортақ бізге бір отан,

Ортақ жердің байлығы.

Аспан ортақ, жер ортақ,

Ортақ бізге барлығы.

Көптеген ұлттар мен ұлыстарға мекен болған қасиетті Отанымызды мекендейтін халықтар туралы білімімізді ортаға салу үшін келесі кезеңге көшеміз.

Бүгінде әрбір ұлтқа салт - дәстүрлерін жаңғыртуға, мәдениеті мен әдебиетін дамытуға, тілінің жетілуіне қамқорлық көрсетілуде. Дегенмен бақыт, әділдік, бейбітшілік, жарқын болашақ үшін күрес бәрінің басын біріктірді.

«Бірлігі жоқ ел тозады, бірлігі күшті ел озады» дейді қазақ мақалы.

Ағайын - туған – бар адам.

Адалдық үшін жаралған.

Бәрінен қымбат туыстық,

Баянды болсын тыныштық! – деген игі тілекпен келесі кезеңге көшеміз.

«Ел бірлігі – ең асыл қасиет. Бірлік, ынтымақ, сабырлылық пен парасаттылық, ең алдымен өзімізге – қазақтарға керек» деп көргенділікпен Елбасымыз айтқандай, біз сияқты көп ұлтты мемлекеттің даму болашағының бір көзі – Қазақстан халықтарының бірлігі.

Халқымыз достық, ынтымақтастыққа ерекше мән берген «Қырғыз, қазақ - бір туған», «Өзбек - өз ағам», «Түбі бірге түрікмен» деп қазақ халқына тән ерекшелікпен көңілдерін нақыл сөздермен айшықтай отырып ынтымақтастыққа шақырған. Бірлік — халық салты. Халқымыздың бірлік салты отбасынан басталып, бүкіл елдің, барлық адам баласының бірлігімен ұласады.

Қазақстан сияқты жас мемлекеттің өркендеуінің бір кепілі еліміздегі ынтымақтастық пен бейбіт өмір!

1 - мамыр мерекесі дүниежүзіндегі халықтардың достығы мен бірлігін атау күні. Біздің мемлекет бейбітшілікті жақтаушы, достықты жырлаушы, тыныштықты сақтаушы ел. Елімізде әр ұлттар тату - тәтті өмір сүруде. Қазақстанның әр азаматы – өз Отанын қорғауға, еліне сүйіспеншілікпен қарауға міндетті. Әр азаматты елжандылыққа тәрбиелеу үшін еліміз барлық жағдайды жасауда.

Отанға деген махаббат әр адамның жүрегінде бар. Ол қасиетті, ұлы сезім.

(ортаға шаңырақты шығару) әр оқушы мақалды оқып шаңырақтың астына жиналады.

Мұғалім: Бақыт ісі аңқыған гүлдеріңнен,

Кең өлкемді сүйемін жүрегіммен.

Елге деген махаббат тыншымайды,

Мұңая да білемін, күле білем.

Бекітілді:

Тәрбие сағаты

1 А сыныбы

06.05.

Мұғалімі: Б.Қ. Сеитова

Тақырыбы: Ұрпақтар ұмытпайтын ұлы Жеңіс

Мақсаты: Ұлы Отан соғысы туралы, елін жаудан қорғап қалған ержүрек отандастарымыз туралы түсінік беру; туған жерге деген сүйіспеншілігін арттыру; ата - бабамыздың ерлік істерін қастерлеп, үлгі - өнеге тұту; елжандылыққа, туған елін, жерін сүйуге, қорғауға тәрбиелеу;

Көрнекілігі: суреттер, нақыл сөздер, аудиожазба, слайдтар

Барысы: I. Кіріспе

- Құрметті қонақтар, ұстаздар, оқушылар! «Ұрпақтар ұмытпайтын ұлы Жеңіс» атты тәрбие сағатымызды бастаймыз.

II. Негізгі бөлім

Ашылды жеңіс күннің парақтары,
Талай құс содан бері қайта оралды.
Соғыста өлгендер тек оралмайды
Ұрпағы олар жайлы айтады әнді.

Жетпіс жыл үзілмеді құстар әні,
Кетті енді сұм соғыстың қыспақ әні.
Жетпіс жыл фашистердің ажал оғы
Біздің елдің үстімен ұшпағалы.

Аудиожазбадан «Жойылсын жалғыз сөз соғыс деген» әнін тыңдау

1941жылы 22 шілде күні таңғы сағат 4 - те фашистік Германия ССРО - ға қарсы тұтқиылдан соғыс ашты. Суық хабар сол күні - ақ әйгілі диктор Левитанның қуатты үнімен еліміздің түкпір - түкпіріне тарады. Ер - азаматтар асығыс майданға аттанды. Соғысқа жол тартқан жауынгерлер:

- Қош бол, досым, жақыным,

Уақыт тығыз, сөз қысқа!

Кетіп бара жатырмын

Сұрапыл бір соғысқа,- деп, ел - жұртымен қоштасты.

ССРО - ның басына қатерлі күн туды. 1млн 870 мың қазақстандық жан аямай жаумен шайқасты, олардың қаншамасы ерлікпен қаза тапты. Міне, осынау ССРО - ға лаң салған апаттың жеңіспен аяқталғанына жетпіс жыл толып отыр. Ешкім де, ешнәрсе де ұмытылмақ емес, ержүрек батырларымыз қашан да халық есінде!

Сілкіктіп зеңбіректер жердің жүзін,
Оқ борап, снарядтар қаққанда ызың.
Қаптаған қалың жаудан тайсалмаған
Мен көрдім пилоткалы қазақ қызын.
Тастар көкке атылды,
Орман шулап, тау құлап.
Жиырма сегіз батырды
Жеңе алмады жау бірақ.

Мәншүк атыс толасында,

Жүр орманның арасында.

«Мені ал, мені ал»- деп алуан гүл

Қолына оның таласуда.

Тығылып гүл омырауға,

Сұрағандай жанға сауға.

Ант еткендей тұрды Мәншүк

Гүлді жауға таптатпауға.(«Мәншүк туралы дастан»фильмінен үзінді)

Көкте зырлап барады алтын жұлдыз,

Жерде тұрып қарады Әлия қыз.

Алтын жұлдыз алысқа кетті ағып,

Кетті ағып, жас қызға бір ой салып.

Алтын жұлдыз зымырап кетті алыс,

Кетті алыс мылтық ап бір жап - жас қыз...

Майдан кешті мылтық ап Әлия қыз

Өр төсінде жарқырап алтын жұлдыз!

Аудиожазбадан «Әлия» әнін тыңдау

- Бұл жылдары әке, ағаларымызбен бірге әпкелеріміз де жан аямай соғысты. Олардың ерліктері туралы ақын - жазушылар небір көркем шығармалар жазса, талай суретшілердің қылқаламынан да тамаша картиналар туындады, кинорежиссерлер көптеген фильмдер түсірді. Солардың ішінде біз оқып, танысқан Ә.

Молдағұлова, М. Мәметова, Б. Момышұлы, Т. Тоқтаровтармен қатар сендердің де аталарың болған еді. Бүгін олардың ерлік істері жас ұрпақ үшін өшпес өнеге, зор мақтаныш. Ал қазір өзінің атасы туралы оқушылардың жазған жүрекжарды шығармаларын тыңдап көрейік.

- Соғыста Отан үшін, елі үшін, жанын қиған ата - бабаларымыздың ерлік істерін құрмет тұтып, еске алып, мақтан етеміз, әр уақытта бас иеміз. Ендігі кезекті мақал – мәтелдерге берейік.

- Ерлік елеусіз қалмайды.

- Ерді ел үшін, жігітті жұрт үшін мақта.

- Ер жігіт елі үшін туады, елі үшін өледі.

- Ерлік - елге мұра, ұрпаққа үлгі. (Өр мақалдың мағынасын ашу.)

Сол сұрапыл қанды ұрыста

Түн түндігі түрілген,

Күн күлімдеп, таң шапағы білінген.

Сол сұрапыл қанды ұрыста

Біздің ерлік танылған

Әрбір көше, әр бұрышта

Жеңіс дабылы қағылған.

Аудиожазбадан «Жеңіс күні» әнін тыңдау

- 1945 жылы 9 мамырда төрт жылға созылған Ұлы Отан соғысы жеңіспен аяқталды. Майданнан аман келген аталарымен, әкелерімен, ағаларымен табысып бала да мәз, баласымен қауышып ана да шат - шадыман болды.

Жеңіс келді далама,

Жеңіс келді қалама.

Жеңіс келді әке боп,

Елдегі бар балаға.

Жеңіс келді ән болып,

Келді ауылға сән - көрік.

Жеңіс келді, алақай,

Тойып жейтін нан болып.

Қақ жүрегім, дүрсіліңді ұлғайт сен,

Жеңісіңді бар әлемге, күнге айт сен!

Не десең де сенің сөзің қуатты

Күнім сөйле, тағы да сөйлей түс, таңым,

Самға, самғай бер, менің Қазақстаным!

Қорытынды

- Міне, содан бері жетпіс жыл өтті. Жетпіс жыл еліміз тыныш, бейбіт өмір сүруде. Бұл бақыт үшін біз қаһарман ата - бабаларымызға қарыздармыз. Сондықтан да біз олардың ерлігін ешқашан ұмытпаймыз! Біз де аталарымыздай ел қорғайтын батыр боламыз!

Бәрі: Ер есімі - ел есінде!

Хор: Әрқашан күн сөнбесін!

Бекітілді:

Тәрбие сағаты

1 А сыныбы

Күні: 13.05.

Мұғалімі: Б.Қ. Сеитова

Сабақтың тақырыбы: Отбасы құндылығы - отбасы жылуы

Мақсаты: 1. Білімділік «Отбасы» құндылығы туралы түсініктерді отбасы туралы ұғымдарды кеңейту, оны сүйе білуге үйрету.

2. Дамытушылық. Ата - ана және бала қарым - қатынасын өзара байланысын қалыптастыру, отбасының негізі өмірдің ұйытқысы, киелі қасиетке ие болу сыры, отбасы тәлімінің мәні туралы түсініктерді кеңейту;

3. Тәрбиелік Отбасы тәрбиесінің мән - маңызын ашып көрсете отырып, ұлттық салтты, дәстүрді түсініп, құрметтеуге баулу, алдағы өмірге даярлау.

Әдістері: Пікір алмасу, психологиялық жаттығулар, психологиялық минут, анкета, сұрақ – жауап, тыныштық сәті.

Қажетті құрал - жабдықтар: Үлестірмелі қағаздар, А4 формат, отбасылық құндылық ағашы. Слайд.

Сабақтың барысы:

1. Ұйымдастыру кезеңі.

Сәлеметсіздер ме, оқушылар және ата - аналар! Бүгінгі тренинг сабаққа келгендеріңізге алғысымды білдіремін. Сіздердің көмектеріңізбен бүгінгі сабағымыз жетістікке жеткізеді деп ойлаймын.

Қазір мына жерде тұрған үш түрлі стикерлер бойынша топқа бөлінейік.

«Жылы сөз» жаттығуы Сын есім дегеніміз не? Қандай сұрақтарға жауап береді? Олай болса әрқайсымыз өзіңіздің есіміңізге сын есім қосып өз бойыңыздағы үш қасиетті кезекпен айтып шығыңыз.

Психологиялық минут. Бүгінгі сабаққа қандай көңіл күймен келдіңдер? Табиғаттағы ауа - райын сипаттай отырып өз көңіл күйімізді айтамыз. Қалғандарымыздың көңіл күйіміз жақсы болса, бір - бірімізге қарап жымиямыз.

Ой жинақтау

1-тапсырма

Отбасы дегеніміз не?

Отбасының іргетасы ер азамат пен әйел адамның заңды неке қиып, отау тігуінен құралады. Отбасының басты қазығы, алтын діңгегі – бала. Баланың тәрбиелі жан - жақты болып өсуіне берекелі, өнегелі, ынтымақты отбасының ықпалы мол. Отбасын құрғанда Адам өмірге ұрпақ әкеліп қана қоймай, сонымен бірге оған жалпы адамзаттық және ұлттық құндылықтарды, ата - бабасының салт - дәстүрін, жас ұрпақтың бойына сіңіртеді. Балаларын өздерін қоршаған ортаға және қоғамға пайдалы азамат етіп өсіру – ата - ананың ең маңызды міндеті.

Енді осы тақырыптағы мақал - мәтелдерге кезек берейік.

1 - оқушы: Бала тәрбиесі бесіктен.

2 - оқушы: Баланың жақсысы – қызық, Жаманы күйік.

3 - оқушы: Әке көрген оқ жонар, Шеше көрген тон пішер.

4 - оқушы: Бала - көңілдің гүлі, көздің нұры.

5 - оқушы: Құс балапаны үшін тозаққа түседі, Адам баласы үшін азапқа түседі.

6 - оқушы: Ата - бәйтерек, бала – жапырақ.

7 - оқушы: Атадан жақсы ұл туса,

Елінің қамын жейді.

Атадан жаман ұл туса,

Елінің малын жейді.

8 - оқушы: Жақсы әке – жаман балаға қырық жылдық ризық.

9 - оқушы: Әкең өлсе де, әкеңді көрген өлмесін.

10 - оқушы: Әкесін сыйламаған кісіні баласы сыйламайды.

11 - оқушы: Ананың көңілі балада, Баланың көңілі далада.

12 - оқушы: Ағайын – алтау, ана – біреу.

13 - оқушы: Ағайынның алтын сарайынан, Ананың жыртық лашығы артық.

14 - оқушы: Анадан Меккеге үш арқалап барсаң да қарызынан құтыла алмайсың.

Отбасы тәрбиесі туралы түркі ойшылы Жүсіп Баласұғын былай дейді:

«Қатты тәртіп көрсе бала күнінде,

Өнерімен қуантады түбінде.

Бала нені білсе жастан ұядан –

Өле - өлгенше соны таныр қиядан.

Өнер - білім берем десең басынан,

Бер оқуға балаларды жасынан.

Ата - анадан өсіп ұрпақ тараған,

Жақсы, жаман болса, бала - солардан».

«Қымбат машина» әңгімесі

«Бірде әкесі Аманға жаңа ойыншық сатып әкеліп берді де: «Сындырушы болма, қымбатқа сатып алдым»-

дейді. Қандай ойыншық десейші. Қара бояуы жалтылдаған әдемі машина. Келесі күні Аман жаңа ойыншығын құшақтап аулаға шықты. Сыртта оны Рахат, Қанат, Мұса қоршап алды.

- Қараңдаршы, папам әперді. Аман машинасын құшағынан шығармай мақтана сөйледі.

- Келші көрейік...

Бере тұршы жүре ме екен?

- Қандай әдемі, кел. ойнайық.

Аман ойыншығын құшақтап оларға бермей қойды. Әрі - беріден соң Рахат та, Қанат та, Мұса да өз беттерімен ойнап кетті. Аман ойыншықты үйге әкеліп, төсегінің астына қойды да сыртқа шықты. Қараса, балалар өздерінше арық қазып ойнап жүр екен. Аман қызығып, жүгіріп қастарына келді.

- Мен де ойнайыншы.

- Ал, балалар болса үндемей, ойындарын жалғастыра берді.»

Сұрақтар:

1. Әңгімеден не түсіндіңіздер?

2. Кім қателік жіберді деп ойлайсыздар?

3. Аман кінәлі ме?

4. Аманның әкесінің орнында сіздер қайтер едіңіздер?

Келіндер, пікір алысайық

1 Отбасы – тәрбие бастауы

2 Қазақ халқының қай салт - дәстүрлері сіздің отбасыңызда сақталған

3 Ұят - адам қасиетін бағалайтын сезім

4 Ұл - ол әке мұрагері ғана емес, ол ұлт болашағы. Отбасындағы ер адамға көзқарас

5 Шешесін көріп - қызын ал, Ыдысын көріп – асын іш.

6 Отбасындағы кітап, газет – журнал оқу. Білімді сатып алуға бола ма?

Қорытынды

Барлық өнеге отбасынан басталады. Балаларымыздың бойына сіңген ізеттілік - дәрекілікке, қайырымдылық – қатігездікке, адалдық – арамдыққа ауыспасын деген тілегімізді орындау - ұрпақ алдындағы ұлы міндет деп түсінейік.

Бекітілді:

Тәрбие сағат

1 А сыныбы

20.05.

Тақырыбы: «Көңілді жадыратар, жазғы демалыс»

Сабақтың мақсаты: Жаңа тақырып бойынша түсінік бере отырып, оқушылардың білім деңгейін дамыту.

Сабақтың міндеті:

1. Тақырып бойынша толық түсінік беру, алған білімдерін тиянақтау.
2. Оқушылардың сөздік қорын молайтып, ойлау қабілеттерін дамыту.
3. Топтық жұмыс жасау арқылы ұйымшылдыққа, бір - бірін сылай білуге тәрбиелеу.

Сабақтың түрі: Саяхат сабақ

Көрнекіліктер: интерактивтік тақта, таратпалар

Сабақтың барысы: I. Ұйымдастыру

Мейірімді жүрекпен,

Ақпейілді тілекпен,

Амандасып алайық,

Бір жадырап қалайық! - деп сабағымызды жақсы көңіл - күймен бастайық. (2 мин)

II. Үй тапсырмасын тексеру

Сөздік диктант

Жазғы демалыс басталды. Оқушылар лагерьге кетті. Қасында үлкен көл бар. Көлдің жағасында кішкене қайық тұр. Балалар қайыққа мініп, серуендейді. Балалар көлге шомылады.

Лагерьде өте қызық. Балалар жақсы демалады. (4 мин)

III. Жаңа сабақ

Біз жазғы демалыстағы саяхаты облысымыздың мақтанышы Қарқаралы ауданындағы «Тасбұлақ» демалыс үйіне бағыттаймыз. Оған жету үшін біз бірнеше кедергілерден өтуіміз керек.

IY Жаңа сөздер

саяхат ,демалыс ,көңілді ,табиғат ,ауа райы ,қолшатыр ,көзілдірік ,демалыс үйі .

1 - тапсырма. Есте сақтау бекеті

Жаз, саяхат, демалыс, көңілді, табиғат, ауа райы, қала. (2 мин)

(есте қалған сөздерді дәптерге жазу)

Балалар сендер бұл кедергіден өттіңдер

2 - тапсырма. Сәйкестендіру бекеті

Әр суреттің жанына мағыналас сөздерді апарып қою.

демалыс үйі, орман, күн, сөмке, автобус, көзілдірік, қолшатыр (5 мин)

Балалар жарайсындар! Бұл бекеттен де сүрінбей өттіңдер.

Сергіту сәті (видео ролик 2 мин.)

3 - тапсырма. Таратпалар бекеті.

1. Сен жазда қайда демаласың?

2. Жаз айларын ата?

3. Ең ыстық жыл мезгілі?

1. Ең ыстық жыл мезгілі – жаз.

2. Ауылда атам мен әжемнің үйінде демаламын.

3. Жаз айлары: маусым, шілде, тамыз.

1. Қандай сусын түрлерін жақсы көресің?

2. Жазда ауа райы қандай болады?

3. Жаздық киімдерді ата?

1. Жеңсіз көйлек, жаздық бас киім.

2. Шырын, газдалмаған су.

3. Жазда ауа райы ыстық.

1. Қазақстандағы ірі демалыс орындары.
2. Тауға саяхатқа шыққанда не істемеу керек?
3. Саяхатқа керекті заттарды

ата?2 - нұсқа

1. Сөмке, су, бас киім.
2. Бурабай, Алакөл, Балқаш.
3. Қоқыс тастамау, суды ластамау.

(тақтаға шығып жауап беру - диалог)

Жарайсындар осы бекеттен де сүрінбей өттіңдер.

4 - тапсырма Грамматикалық бекет (Қаламмен жұмыс)

Етістік – заттың іс - әрекетін, қимылын білдіретін сөз табы. Сұрақтары: не істейді? не болды? не қылды?Мысалы: оқыды, жазды, демалды.

Құрамына қарай: дара етістік және күрделі етістік.

Дара - бір ғана түбірден тұрады. Мысалы: баста, аяқта

Күрделі - кемінде екі сөздің тіркесуі арқылы жасалады. Мысалы: келіп отыр, жазып тұр

- Балалар қазір «Бағдаршам» арқылы түсініктерін көрсете аласындар.Жасыл бағдаршам - ереже түсінікті.

Сары бағдаршам - түсінікті, бірақ мұғалімнің көмегі керек.

Қызыл бағдаршам – ереже түсініксіз

(Сары, қызыл көрсетсе алсаңыздар келесі сабақта коррекция сабағы өткіземіз)

Тапсырма: Сөйлемді аяқта

Мұғалім мектепте жұмыс

істе.....

Мен ертең дүкенге бара....

Ағам институтта жұмыс істе....

Ертең атам Астанада келе....

Сен бүгін дүкеннен кітап сатып ала....

Табиғат туралы фильм

VI. Рефлексия.

Демалыс себетін стикерлер арқылы толтыру

Сендер бүгінгі саяхат сабақта өз білімдерімен барлық кедергілерді жеңіп ғажайып мекенге жеттіңдер! Сурет бойынша шағын әңгіме құрау

**В.И.Пацаев атындағы №2 Алға орта мектебінің 1 «а» сынып жетекшісі
Б.Қ.Сеітованың жылдық тәрбие жұмысына берілген есебі.**

2023-2024 оқу жылының ІІ жарты жылдығында 1 «а» сыныбында 21 оқушы болды. Оның 9-ы қыз бала, 12-сі ер бала.

Жаңа оқу жылынан бастап алған өз білімдерін, тәлім- тәрбиеліктерін, өз өнерлерін көрсетуге алдарына жан салмады.

Әр жетіде болатын тәрбие сағаттарымызды жоспар бойынша «Еңбек түбі- береке», «Қазақтың ою -өрнектері», «Пайдалы ас-әр адамның арқауы», «Компьютер дос не жау?», «Оқуға құштар мектеп», «Домбырашылар» тәрбие сағаттары өткізілді. Сонымен бірге Алғыс күніне орай «Алғысым шексіз...» атты тәрбие сағатында оқушылар мектеп мұғалімдерін құттықтауларымен қуантып бір тастады.

«Ана- тіршілік бастауы» атты ашық тәрбие сағатында концерттік бағдарлама өткізілді. Балалар аналарына және сынып қыздарына арналған өлең шумақтарын, әндерін, билерін арнап, өз қолдарымен дайындаған сыйлықтарын табыстады.

«Ұлттық ойындар – тәрбие құралы» тақырыбындағы тәрбие сағаты өте қызықты өтті. Оқушылар қазақты ұлттық ойындарымен танысып, тәжірибеде қолданып мәз болды.

Наурыз мерекесіне орай «Наурыз тойы-мерекем, Салт-дәстүрім -берекем» тақырыбында мектепшілік мереке ұйымдастырылды. Бұл шарада концерттік бағдарламамен қатар ұлттық ойындар ойнатылды. Біздің сыныптан Аманжолұлы Арнұр мен Темірханқызы Нұрсаяның қыз бен жігіт айтысы өтті. Айтыс өте қызықты болды. Мерекелік шара тартымды және өте қызықты өтті.

«Менің үйімдегі бөлме гүлдері» тақырыбындағы тәрбие сағатында оқушылар теория мен бірге тәжірибе алды. Яғни балалар мұғалімге гүл отырғызуға көмектесті.

«Мен гарышкер боламын!», «Жасыл мекен», «Тоғызқұмалақ, шахмат ойнау», «Халықтар достығы – ел бірлігі», «9 мамыр – Жеңіс күні», «Отбасы құндылығы-отбасы жылуы», «Отбасы құндылығы-отбасы жылуы», «Көңілді жадыратар, жазғы демалыс» атты тәрбие сағаттары өте тартымды өтті.

Балалар әр тәрбие сағатына белсене қатынасып, қызығушылықтарын білдіртіп отырды.

Сонымен қатар менің сыныбымда ерекше білімді қажет ететін 3 оқушы бар. Олар: Наурызбай Мухаммад, Асқар Мусағали және Мәжит Нұрқанат.

Үшеуіде балалармен қарым- қатынастары жақсы. Әріп таниды, жүргізіп оқи алады.

"Табиғатты аялайық!"

"Біз құндыз даңқор
боламыз!"

1"А" сыныбы

